

Folk-
bildnings-
rådet



Folkbildningsrådets samlade bedömning

Folkbildningens betydelse för samhället 2018



Innehåll

Förord	4
Innehåll	5
Sammanfattning	6
Demokratisyftet	8
Många olika deltagare	9
Uppdelning och blandade deltagargrupper	16
Folkbildning i hela Sverige	19
Påverkanssyftet	27
Folkbildningen och det civila samhället	28
Folkbildningens nya deltagare	30
Folkbildningens pedagoger	33
Utbildnings- och bildningssyftet	35
Deltagarnas utbildningsbakgrund	36
Stärkande och motiverande pedagogik	38
Med folkbildningen mot vidare studier och arbete	39
Kultursyftet	44
Sveriges största kulturarena	45
Mångfaldig kultur?	47
Folkbildningens kultur i hela landet	49
Referenser	51
Tabellbilaga	54

Förord

STATENS STÖD TILL FOLKBILDNINGEN är omfattande.

Under 2018 avsatte regeringen närmare 4,2 miljarder kronor i ett generellt folkbildningsanslag riktat till studieförbund och folkhögskolor. Detta innebar en stor ökning från föregående år, framför allt beroende på en utbyggnad av folkhögskolan med 5 000 nya årsplatser samt två nya riktade studieförbundssatsningar inom ramen för det generella anslaget. Därutöver avsattes ytterligare medel för särskilda folkbildningsinsatser, regeringsuppdrag och projektsatsningar.

Folkbildningsrådet har i uppdrag att fördela statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor och att följa upp och utvärdera hur bidraget används. Utgångspunkt är de fyra syften som staten angett för sitt stöd till folkbildningen:

- **Demokratisyftet** – statens medel ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- **Påverkanssyftet** – statens medel ska bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- **Utbildnings- och bildningssyftet** – statens medel ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- **Kultursyftet** – statens medel ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Syftena ringar in hur regeringen ser på folkbildningens samhällsbetydelse.

Samlad bedömning av folkbildningens betydelse i samhället

I Folkbildningsrådets uppdrag ingår att varje år lämna en samlad bedömning till regeringen av hur de fyra syftena med statsbidraget har uppnåtts. Folkbildningsrådet tar sin utgångspunkt i en aktuell uttolkning av syftena, och de resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen. Bedömningen grundar sig på den sammantagna uppföljningen av statsbidraget, utvärderingar och särskilda studier som genomförts inom ramen för Folkbildningsrådets verksamhet, samt på andra relevanta studier.

Liksom tidigare år är det korta svaret på frågan om folkbildningen bidrar till statens syften självklart ett ja. Folkbildningen är bred och mångfacetterad, och bidrar både direkt och indirekt till att uppfylla de syften som staten har angett. Samtidigt finns det naturligtvis både utmaningar och möjligheter att utveckla verksamheterna ytterligare. Alla som är verksamma inom folkbildningen behöver ställa sig frågor om hur statens bidrag används på bästa sätt för att stärka demokratin,

stödja människors handlingskraft, fylla utbildnings- och bildningsbehov i samhället och ge alla tillgång till kulturlivet.

I rapporten *Folkbildningens betydelse för samhället 2018 – Folkbildningsrådets samlade bedömning* analyserar vi den sammantagna folkbildningen och dess bidrag till det svenska samhället. Vår ambition är att rapporten både ska svara mot regeringens kunskapsbehov och fungera som ett slags årsbok över folkbildningen som samhällssektor. Förhoppningen är att den också kan användas som kunskapsunderlag av dem som bättre vill förstå betydelsen och värdet av den omfattande verksamhet som studieförbund och folkhögskolor bedriver.

Stockholm den 22 mars 2019

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

Sammanfattning

I **RAPPORTEN FOLKBILDNINGENS betydelse för samhället – Folkbildningsrådets samlade bedömning 2018** presenterar och analyserar Folkbildningsrådet de delar av studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter som finansieras med det statliga folkbildningsanslaget. Även folkbildningens särskilda folkbildningsinsatser, regeringsuppdrag och projektmedel ingår.

Folkbildningens verksamhet 2018 relateras till vart och ett av de fyra syften för stödet till folkbildningen som staten har formulerat.

Demokratisyftet – stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen finns i hela landet och når mer än en miljon människor varje år. Studieförbund och folkhögskolor skapar mötesplatser, bland annat i landets marginaliserade stadsdelar, som bidrar till tillit och gemenskap. Kurser och studiecirklar kompenserar även för brister i det formella utbildningssystemet. Folkhögskolan fungerar som ett stöd för deltagare med funktionsnedsättning.

Påverkanssyftet – bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen samverkar med tusentals organisationer inom det civila samhället, och bidrar med stöd till utveckling och till sektorns stabilitet. Samtidigt är det viktigt att studieförbund och folkhögskolor når personer som inte är föreningsaktiva. Folkbildningen är och bör även fortsättningsvis vara djupt engagerad i de människor som kommer nya till Sverige. I det arbetet är folkbildningens pedagoger, deras kompetens och tillgång till relevant kompetensutveckling, centrala.

Utbildnings- och bildningssyftet – bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen är en förutsättning för att en hög utbildnings- och bildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet. Alla studieförbund och folkhögskolor behöver nå deltagare med kort utbildning. Folkbildningens pedagogik uppmanar till ansvarstagande och aktivt medborgarskap, samtidigt som framför allt folkhögskolan stärker deltagarnas möjligheter till fortsatta studier och arbete. I sitt arbete för demokratisk delaktighet behöver studieförbund och folkhögskolor ta sig an digitaliseringens möjligheter och utmaningar.

Kultursyftet – bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkbildningsrådet konstaterar att folkbildningen är landets största kulturarena. Den uppmärksammas i samtliga regionala kulturplaner och fungerar som en kompletterande kraft till kulturinstitutionernas utbud. Folkbildningens kulturverksamheter bygger på delaktighet och eget skapande och kan ge deltagarna tillgång till arbetsmarknaden. Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att även inom kulturverksamheterna skapa möten mellan utrikes och inrikes födda deltagare, och för att nå människor som mer sällan än andra deltar i kultur.

Budgetpropositionens resultatindikatorer

Folkbildningsrådets samlade bedömning ska enligt regeringens riktlinjer innehålla ett antal resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1). Dessa uppgifter sammanfattas nedan, samtliga uppgifter avser 2018:

- **Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet:** 155 folkhögskolor, 10 studieförbund
- **Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet:**
 - Långa folkhögskolekurser erbjuds i 152 av landets kommuner
 - Studieförbunden erbjuder cirkelverksamhet i alla kommuner: Fem studieförbund i fler än 250 kommuner, övriga fem studieförbund i 216/201/159/158/91 kommuner vardera
- **Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön:¹**
 - Allmän kurs: 54 procent kvinnor/11 419 deltagare; 46 procent män/9 903 deltagare; medelålder samtliga: 29 år
 - Särskild kurs: 66 procent kvinnor/23 307 deltagare; 34 procent män/12 148 deltagare; medelålder samtliga: 38 år
- **Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön:**
 - 61 procent kvinnor/479 577 kvinnliga cirkeldeltagare
 - 39 procent män/288 962 manliga cirkeldeltagare
 - Båda könen: <25 år: 13 procent; 25–44 år: 23 procent; 45–64 år: 24 procent; >64 år: 40 procent
- **Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolors långa kurser och i studiecirkelar:**
 - Allmän kurs: 46 procent
 - Särskild kurs: 17 procent
 - Studiecirkelar: 21 procent
- **Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser och i studiecirkelar:**
 - Allmän kurs: 28 procent
 - Särskild kurs: 9 procent
 - Studiecirkelar: 7 procent
- **Andel deltagare utan gymnasieutbildning (dvs. med högst grundskola/motsvarande):**
 - Allmän kurs: 55 procent
 - Särskild kurs: 13 procent
 - Studiecirkelar: 19 procent
- **Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolors långa kurser: 1906**
- **Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs: 946**
- **Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram samt andel kvinnor respektive män:²**
 - Folkhögskola: 176 786 deltagare; 54 procent kvinnor/46 procent män
 - Studieförbund: 19 868 170 deltagare; 55 procent kvinnor/45 procent män.

2 Uppgifter för folkhögskolornas och studieförbundens kulturprogram avser deltagare, ej unika personer.

1 Uppgifterna avser unika personer.

Demokratisyftet

Studieförbund och folkhögskolor samlar deltagare i olika åldrar, av olika kön och med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter runtom i landet, och erbjuder mötesplatser och kanaler för deltagarnas politiska, sociala och ideella engagemang. På så sätt fungerar folkbildningen som ett kitt som stärker och utvecklar demokratin.

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

FOLKBILDNINGEN FINNS i hela landet och är på så sätt tillgänglig för i princip alla vuxna i befolkningen. Den omfattande verksamhet som pågår varje dag året om, den dryga miljon människor som man för samman i samtal, innebär att studieförbund och folkhögskolor bidrar till att stärka, stabilisera och utveckla demokratin.

Folkbildningen kompenserar för brister i det formella utbildningssystemet. I relation till befolkningsstorleken skapar studieförbunden flest tillfällen till bildning, utbildning och kultur i de kommuner där tillgången till formell utbildning är sämre än på andra håll. Folkhögskolan når många deltagare med kort formell utbildning och många deltagare med funktionsnedsättning.

Forskning visar att folkhögskolan erbjuder ett fungerande stöd för deltagare med funktionsnedsättning. För att synliggöra och ge underlag för vidareutveckling av folkhögskolornas kvalificerade arbete med deltagare med funktionsnedsättning behöver kunskapen om detta arbete öka.

Genom att verka för att perspektiv möts och idéer utmanas bidrar folkbildningen till att skapa tillit och gemenskap. Inom folkbildningen ska avstånd mellan personer och grupper bryggas över och otraditionella möten äga rum. Särskilt viktigt är det att skapa mötesplatser mellan deltagare som är födda i olika länder.

I flera av städernas marginaliserade stadsdelar skapar folkbildningen mötesplatser för det lokala civilsamhället att självorganisera sig och tillgodose befolkningens behov av kunskap och bildning. På så sätt stärker man invånarnas röst i samhället. Behoven av bildning, utbildning och samtalsarenor är stora och spridda. Här når studieförbunden betydligt fler utrikes födda och kortutbildade deltagare än på andra håll. För att svara mot behoven behöver folkbildningen ytterligare stärka sin närvaro och utveckla sina arbetsformer i landets marginaliserade stadsdelar.

I många av landets regioner medverkar framför allt folkhögskolorna i den regionala kompetensförsörjningen. Samtidigt minskar anslagen till folkbildningen från landets regioner och kommuner över tid. Studieförbund och folkhögskolor behöver arbeta systematiskt för att stärka sin regionala och lokala förankring och samverkan.

Många olika deltagare

Nästan 1,3 miljoner deltagare

Folkbildningens anslag från staten ges dels i form av generella medel inom ramen för folkbildningsanslaget, dels som riktade medel till regeringsuppdrag, projekt och särskilda folkbildningsinsatser. Med dessa statliga medel kan folkbildningen engagera nästan 1,3 miljoner deltagare varje år. Om man även räknar med kulturprogrammen blir antalet mångdubbelt större.³

Över 1,2 miljoner deltagare med stöd av det generella statsbidraget

I särklass flest deltagare når studieförbund och folkhögskolor med stöd av statsbidragets generella medel.⁴ Sammantaget deltog mer än 1,2 miljoner människor i folkhögskolornas långa och korta kurser och studieförbundens cirklar och annan folkbildningsverksamhet under 2018.

— Studieförbunden:

- ca 617 900 deltagare i *studiecirklar*
- ca 482 200 deltagare i *annan folkbildningsverksamhet*

— Folkhögskolorna:⁵

- ca 21 300 deltagare i *allmän kurs*
- ca 35 500 deltagare i *särskild kurs*
- ca 54 300 deltagare i *kort kurs*⁶

3 I den följande texten om folkbildningens deltagare redovisas i första hand uppgifter från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, dvs. unika personer per verksamhetsform. Om det är grupprapporterade deltagare som avses så markeras detta i texten. Alla uppgifter i den följande texten som handlar om deltagare i kulturprogram avser grupprapporterade deltagare.

4 2017 utgjordes 68 procent av anslagen till studieförbunden av statliga medel och 32 procent av andra offentliga medel från kommuner och landsting. Motsvarande siffra för folkhögskolorna var 65 procent, respektive 35 procent – i första hand medel från regioner och landsting i form av inomlänsbidrag och mobilitetsersättning. Utöver detta hade både studieförbund och folkhögskolor deltagarintäkter *inom ramen för sin folkbildningsverksamhet*. För studieförbunden del utgjorde dessa 17 procent av de totala intäkterna för bidragsberättigad folkbildning, jämfört med 12 procent för folkhögskolorna.

5 2018 års statistik om folkhögskolornas deltagare baseras på unika deltagare per år och avviker därmed från tidigare års terminsindelade statistik. Volymjämförelser med tidigare år görs därmed med försiktighet.

Jämfört med 2016 har antalet deltagare i annan folkbildningsverksamhet blivit nästan 50 000 fler, medan antalet cirkeldeltagare minskat med ca 6 000. Sannolikt har ökningen av annan folkbildningsverksamhet, som bedrivs inom friare ramar än studiecirk-larna, i första hand att göra med att studieförbunden anpassar sitt arbete efter deltagarnas förutsättningar att delta.

Inför 2017 och 2018 har staten tillfört medel till folkhögskolans långa kurser som sammantaget motsvarar en utökning med 8 000 platser.⁷

60 000 deltagare med riktade statliga medel

Vid sidan av den verksamhet som finansieras via det generella statsbidraget rapporterade studieförbund och folkhögskolor ungefär 60 000 deltagare inom ramen för sina regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser 2018.⁸

- Studieförbunden:
 - ca 14 100 deltagare i *Vardagssvenska*
 - ca 20 100 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 4 300 deltagare i *Stöd till föräldrar i barns lärande*
 - ca 3 100 deltagare i *Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor*
- Folkhögskolorna:
 - ca 1 700 deltagare i *Svenska från dag ett*
 - ca 5 400 deltagare i *Etableringskurs vid folkhögskola*
 - ca 3 900 deltagare i *Studiemotiverande folkhögskolekurs*
 - ca 670 deltagare i *Bristyrkeskurs*

- 6 Trots det jämförelsevis stora antalet deltagare utgör de korta kurserna endast en mycket liten del av folkhögskolans totala kursverksamhet. De korta kurserna stod för ca 53 000 deltagarveckor under 2018, jämfört med de långa kursernas 1 098 000 deltagarveckor.
- 7 Riksdagen tillförde 1 000 extra platser till allmän kurs vid folkhögskola under åren 2013 och 2014. Syftet var att möjliggöra för personer som deltagit i de studiemotiverande kurserna att fortsätta sina studier vid allmän kurs. För hösten 2015 tillfördes istället 750 extra platser till allmän kurs. För åren 2016 och 2017 tillfördes 3 000 extra platser till allmän och särskild kurs. Inför 2018 blev dessa 3 000 platser permanenta, och de utökades dessutom med ytterligare 5 000 platser.
- 8 Uppgifter för de båda asylverksamheterna avser unika deltagare i varje arrangemangstyp. Uppgifter om deltagare i *Insatser för att stärka folkbildningens demokratiarbete* saknas.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

Dir.2018:19. **Demokrativillkoren i statlig bidragsgivning.**

En särskild utredare ska se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. Syftet är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. I uppdraget ingår bland annat att föreslå ett förtydligt, rättssäkert och enhetligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen. Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2019.

Jämfört med 2016 har antalet deltagare minskat påtagligt i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter med asylsökande, medan folkhögskolans deltagare i etableringskurs och studiemotiverande folkhögskolekurs blivit fler.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.

Olika deltagargrupper i studiecirklar och folkhögskolans långa kurser

I studieförbundens cirklar och annan folkbildningsverksamhet och i folkhögskolornas långa kurser samlades under 2018 kvinnor och män i olika åldrar och med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Folkbildningen nådde i många avseenden ett tvärsnitt av befolkningen. Deltagarsammansättningen skiljer sig samtidigt mellan olika verksamhetsformer/kurstyper, eftersom de olika verksamheterna har olika syften och inriktning.

SE TABELLBILAGA:

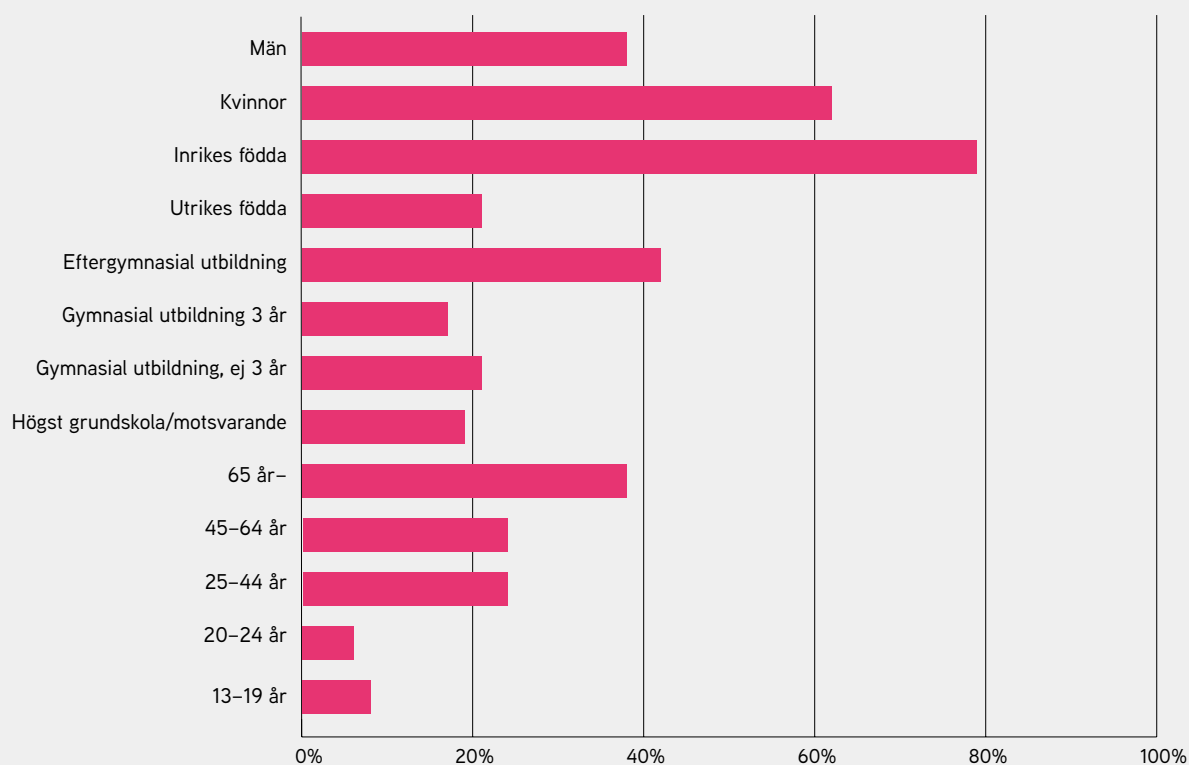
Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2016–2018. Andel (procent).

Tabell F 2a. Deltagare i allmän och särskild kurs och i kort kurs 2016–2018. Andel (procent).

Nästan alla regeringsuppdrag, statliga projektmedel och särskilda folkbildningsinsatser som studieförbundet och folkhögskolorna arbetade med under 2018 riktades till särskilda målgrupper. Här var deltagargrupperna mer profilerade.

DIAGRAM 1.

Cirkeldeltagare 2018. Andelar (procent).



Könsfördelning och jämställdhetsintegrering

Bland folkbildningens deltagare är kvinnorna fler än männen, precis som inom andra former av vuxenutbildning.⁹ Könsfördelningen har sett ungefär likadan ut under åtminstone de senaste tio åren, med undantag för inom folkhögskolans allmänna kurser. Här har kvinnornas andel minskat under senare år.

Folkhögskolans kvinnliga deltagare är äldre och har längre utbildning än männen

Under 2018 var kvinnorna flest inom alla folkhögskolans kurstyper och inom kulturprogrammen:

- 54 procent av deltagarna i allmän kurs¹⁰

- 66 procent av deltagarna i särskild kurs
- 61 procent av deltagarna i korta kurser
- 54 procent av deltagarna i kulturprogram.

En jämförelse mellan kvinnor och män i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna i allmänhet är äldre och har längre utbildning, och att männen oftare än kvinnorna har en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6a. Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).

Kvinnliga cirkeldeltagare äldre och har oftare än männen en funktionsnedsättning

Av studieförbundens deltagare var 56 procent kvinnor 2018:

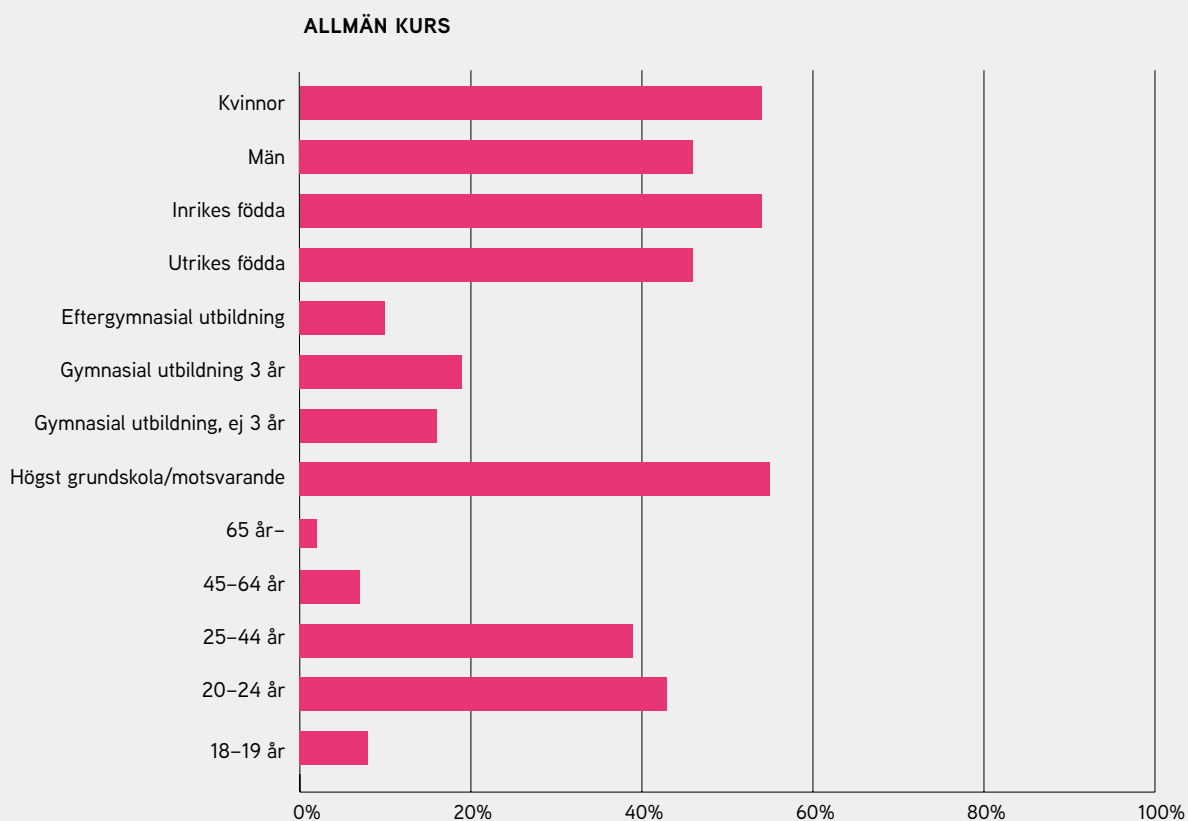
- 61 procent av deltagarna i studiecirkel
- 64 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet
- 55 procent av deltagarna i kulturprogram.

⁹ Enligt Skolverkets statistik var nästan 61 procent av Komvux deltagare kvinnor 2017. Det innebär att andelen kvinnor inom Komvux minskat med drygt 3 procentenheter sedan 2012.

¹⁰ Andelen kvinnor är högre på grundskolenivå i allmän kurs jämfört med gymnasienivån. 2013–2015 utgjorde kvinnorna ca 63 procent på grundskolenivå och 53 på gymnasienivå. (SCB 2019)

DIAGRAM 2.

Folkhögskolans deltagare 2018. Allmän kurs. Andelar (procent).



En jämförelse mellan kvinnor och män i studieförbundens studiecirklar visar att kvinnorna i allmänhet är äldre, oftare än männen är födda i Sverige, och oftare har en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6a. Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).

Jämställdhetsintegrering i folkbildningen – JiM 2016–2018

Folkbildningsrådet och folkbildningen ingick i regeringens utvecklingsprogram *Jämställdhetsintegrering i myndigheter* (JiM) under perioden 2016–2018. Under 2017 och 2018 har en serie workshopar om jämställdhetsintegrering genomförts med företrädare för studieförbund och folkhögskolor. 2018 års workshopar samlade deltagare från 28 folkhögskolor och 2 av studieförbunden, som arbetade fram mål och åtgärder för att lösa de jämställd-

hetsbrister som de identifierat i den egna verksamheten eller i samhället. Dessutom har alla folkhögskolor som deltagit kunnat få handledning via mejl och telefon, medan studieförbunden har erbjudits platsbesök.¹¹

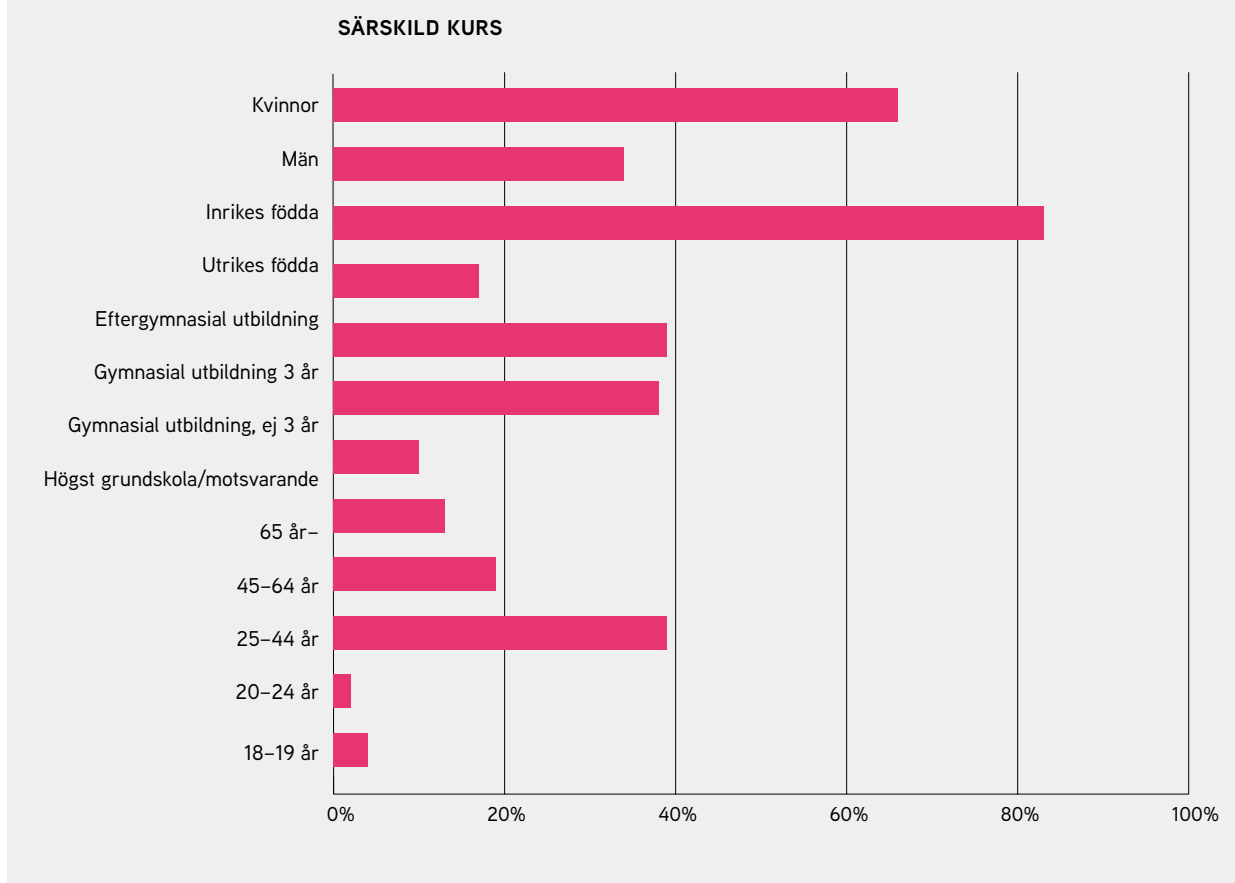
Alla åldrar – olika åldersfördelning

Folkbildningen når deltagare i olika åldrar, från den yngsta som var 6 år 2018, till den äldsta som var 101 år. I den reguljära verksamheten är medelåldern högst bland cirkeldeltagarna och lägst bland deltagarna i allmän kurs.

¹¹ Folkbildningsrådet har tidigare presenterat en handlingsplan för folkbildningens och Folkbildningsrådets arbete med jämställdhetsintegrering 2017–2018. I planen identifierades tre utvecklingsområden: brist på systematiskt och integrerat jämställdhetsarbete, könsstereotypa ämnesval och kvinnor i asyl- och etableringsverksamheter.

DIAGRAM 3.

Folkhögskolans deltagare 2018. Särskild kurs. Andelar (procent).



Ju äldre deltagare desto fler kvinnor och färre deltagare med funktionsnedsättning inom folkhögskolan

Deltagarna är yngre i allmän kurs än i särskild kurs 2018:

- Allmän kurs: medelålder 29 år, 51 procent yngre än 25 år¹²
- Särskild kurs: medelålder 38 år, 30 procent yngre än 25 år

Sett i ett tioårsperspektiv har deltagarnas medelålder sjunkit i allmän kurs. Sedan åtminstone 2016 har dock trenden vänt och deltagarna som är yngre än 25 år blir istället färre – andelen har minskat från 56 procent 2016.

¹² Andelen äldre deltagare är betydligt större på grundskolenivå i allmän kurs jämfört med gymnasienivån. 2013–2015 utgjorde andelen deltagare som var 35 år och äldre cirka 45 procent på grundskolenivå och 15 procent på gymnasienivå. (SCB 2019)

I den särskilda kursen har andelen deltagare som är yngre än 25 år minskat från 50 procent 2007 till 30 procent 2018.

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i folkhögskolans långa kurser visar att kvinnorna blir relativt sett fler och deltagarna med en funktionsnedsättning färre ju äldre deltagarna är.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6d. Deltagare i allmän och särskild kurs i olika åldrar 2018. Andel (procent).

De äldsta cirkeldeltagarna ofta kvinnor, födda i Sverige och med kort utbildning

Bland cirkeldeltagarna dominerar de medelålders och äldre deltagarna:

- <25 år: 14 procent
- 25–64 år: 48 procent
- >64 år: 38 procent.

Andelarna äldre cirkeldeltagare har dessutom vuxit något sedan 2016.

Jämfört med befolkningen i sin helhet är framför allt andelen som är 65 år eller äldre större bland cirkeldeltagarna: 38 procent bland cirkeldeltagarna, 24 procent i befolkningen.

En jämförelse mellan olika åldersgrupper i studieförbundens cirklar visar att de äldsta deltagarna oftare än de yngre är kvinnor, är födda i Sverige, respektive har kort formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldrar 2018. Andel (procent).

Allt fler födda i andra länder

Under senare år har andelen utrikes födda deltagare ökat inom folkbildningen. Särskilt tydlig är ökningen inom folkhögskolans allmänna kurs. Jämfört med befolkningen är andelen utrikes födda mer än dubbelt så stor i folkhögskolans allmänna kurs, lika stor bland cirkeldeltagarna och mindre än i befolkningen i folkhögskolans särskilda kurs.

Folkhögskolans utrikes födda deltagare är äldre och har kortare utbildning

I de allmänna kurserna har andelen utrikes födda deltagare ökat från 38 till 46 procent mellan 2016 och 2018.¹³ En förklaring som ges vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök 2018 är att allt fler folkhögskolor startar allmän kurs på grundskolenivå, framför allt för nyanlända vuxna. Det leder till att andelen utrikes födda deltagare är betydligt större på grundskolenivå jämfört med gymnasienivån – ca 70 procent på grundskolenivå och 28 procent på gymnasienivå under perioden 2013–2015.¹⁴

I särskild kurs är andelen utrikes födda 17 procent – en ökning med 3 procent under samma period.

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser visar att de som är utrikes födda i allmänhet är något äldre och att relativt få av dem har treårig gymnasieutbildning. Framför allt på allmän kurs är det en betydligt större andel bland de utrikes födda som har eftergymnasial

utbildning. Deltagare som är födda i Sverige har oftare en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).

Studieförbundens utrikes födda cirkeldeltagare är yngre och har betydligt kortare utbildning

Bland 2018 års cirkeldeltagare är andelen utrikes födda 21 procent. Det är en ökning från 19 procent 2016.

En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare visar att medelåldern är lägre bland dem som är födda utanför Sverige, att andelen män är större och att de i allmänhet har kortare utbildning än deltagare födda i Sverige. Bland de deltagare som har grundskola/motsvarande som högsta formella utbildning är de utrikes födda deltagarnas andel mer än dubbelt så stor som de inrikes föddas – 33 procent jämfört med 16 procent.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).

Jämförelsevis många har en funktionsnedsättning

Folkhögskolan samlar många deltagare med funktionsnedsättning, framför allt inom de allmänna kurserna, där andelen dessutom ökat tydligt under den senaste tioårsperioden.

Folkhögskola för deltagare med funktionsnedsättning

Inom folkhögskolan fanns många deltagare med funktionsnedsättning under 2018:

- Allmän kurs: 28 procent, 5 895 deltagare
- Särskild kurs: 9 procent, 3 228 deltagare.¹⁵

Sett över tid har antalet deltagare med funktionsnedsättning ökat, och största ökningen har ägt rum inom allmän kurs. Framför allt är det deltagarna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som blivit fler, både inom allmän och särskild kurs. Inom allmän kurs

¹³ Även inom Komvux har andelen utrikes födda ökat tydligt under senare år. Enligt Skolverkets statistik var nästan 50 procent av Komvux deltagare födda utomlands 2017 dvs. en något högre andel än inom folkhögskolans allmänna kurs. Det är en ökning med ca 6 procent sedan 2015. (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning>.)

¹⁴ SCB 2019.

¹⁵ Från och med 2018 har metoden för insamling av uppgifter om funktionsnedsättning förändrats. Uppgifterna hämtas numera ur folkhögskolornas deltagarstatistik (individbaserad) och redovisas per helår istället för per termin. Detta har lett till att siffrorna för andelen deltagare med funktionsnedsättning inom allmän och särskild kurs är lägre än tidigare år. Någon faktisk förändring av deltagarsammansättningen har inte ägt rum.

utgör de här deltagarna 39 procent av alla deltagare med funktionsnedsättning under 2018, jämfört med 36 procent 2016. Inom särskild kurs utgör de 25 procent av samtliga deltagare med funktionsnedsättning 2018, jämfört med 21 procent 2016.

Bland deltagarna med funktionsnedsättning är andelen inrikes födda större än bland övriga deltagare – framför allt i allmän kurs, även andelen deltagare som är 24 år eller yngre än större. Gruppen deltagare som har högst grundskola/motsvarande som högsta utbildning är större bland deltagarna med funktionsnedsättning än bland övriga.

Förstärkningsbidrag och språkschablon

Under 2018 avsatte Folkbildningsrådet cirka 8 procent av statsbidraget till folkhögskolan i ett förstärkningsbidrag för extra lärarinsatser till vissa deltagare med funktionsnedsättning. Dessutom avsattes 2 procent i en så kallad språkschablon för extra lärarinsatser till deltagare med brister i svenska språket. Totalt uppgick dessa medel till cirka 236 miljoner kronor.

Folkbildningsrådet genomförde 2017 en uppföljning av förstärkningsbidraget. Uppföljningen visar att medlen i första hand används till stöd för deltagare med neuropsykiatrisk eller psykisk funktionsnedsättning, eller med dyslexi. Skolorna beskriver den extra resursen som mycket betydelsefull även om den i allmänhet ger dålig kostnadstäckning – samtidigt som behoven ökar. Flera av folkhögskolorna påpekade att även antalet deltagare som har fler än en funktionsnedsättning har ökat.

Folkhögskolan som stödjande miljö

Folkhögskolan är på många sätt en välfungerande utbildningsform för deltagare med funktionsnedsättning. Detta visas bland annat i rapporter från Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. I rapporten *Villkor för utbildning* framhåller SPSM att det inom folkhögskolan finns många olika pedagogiska alternativ i undervisningen vilket ökar likvärdigheten och tillgängligheten för deltagare med funktionsnedsättning. Även lärarnas kunnighet och möjligheten till internatboende beskrivs som styrkor. Tillgången till teknisk utrustning som stöd för studierna uppfattas dock som bristfällig på vissa håll.¹⁶

¹⁶ Se även SPSM:s *Årsredovisning 2011* och rapporten *Vuxenutbildning för personer med funktionsnedsättning* (2011). I rapporten *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning* (2014) talar forskarna om folkhögskolan som "en sista utpost" för de studerandegrupper, i detta fall deltagare med funktionsnedsättning, som inte fått sina studiebehov tillgodosedda i andra utbildningsformer.

Liknande resultat presenteras i forskningsrapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*. Här beskriver deltagare, lärare och rektorer hur tydliga strukturer och folkhögskolans individcentrerade och holistiska grundsyn – förståelsen för individens hela sammanhang – är avgörande för att deltagarna ska trivas och kunna genomföra sina studier. Tiden vid folkhögskolan innebär också ett informellt lärande, med samtalsstöd och praktiskt stöd att hantera vardagen, och deltagarna betonar att de utvecklas som personer.

Samtidigt varnar forskarna för institutionalisering. De möter deltagare som är oroliga för att lämna den omhändertagande och förutsägbara miljö som folkhögskolan utgör och som därför blir kvar i många år och möjligen inte förbereds tillräckligt för arbetslivet och fortsatt utbildning.

Mindre andel deltagare med funktionsnedsättning inom studieförbunden

Av studieförbundens cirkeldeltagare hade nästan 7 procent någon form av funktionsnedsättning 2018.^{17,18} Det mesta av den verksamhet som deltagare med funktionsnedsättning deltar i genomförs i samverkan med folkrörelser som är inriktade på rättighetsfrågor för personer med funktionsnedsättningar, eller som uppsökande verksamhet i studieförbundens egen regi.¹⁹

Från statsbidraget till studieförbunden avsattes 8 procent, motsvarande cirka 142,1 miljoner kronor, till ett tillgänglighetsbidrag för personer med funktionsnedsättning och i behov av särskilt stöd.

¹⁷ Uppgiften om deltagare med funktionsnedsättning bygger på grupprapporterade uppgifter där deltagare registreras enligt majoritetsprincipen, dvs. alla deltagare placeras i samma kategori om majoriteten av deltagarna finns i denna kategori.

¹⁸ Under 2018 rapporterade de två största studieförbunden sammanlagt 79 procent av alla cirkeldeltagare med funktionsnedsättning. Övriga studieförbunds andelar uppgick till mellan 0 och 5 procent.

¹⁹ Vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök 2017 och 2018 menade studieförbunden att det sker mer verksamhet med deltagare med funktionsnedsättning än vad som framgår av statistiken. Flera av studieförbunden bedriver även projektverksamhet och uppdragsverksamhet, som inte redovisas som statsbidragsberättigad folkbildning, för den här deltagargruppen.

Uppdelning och blandade deltagargrupper

Olika deltagare i olika studiecirklar

Könsfördelningen, andelen utrikes födda deltagare, deltagarnas utbildningsbakgrund och ålder, samt andelen deltagare med funktionsnedsättning varierar stort mellan olika studieförbund och olika folkhögskolor. Olika ämnen lockar också olika deltagargrupper.

Skillnader mellan studieförbunden

Deltagargruppernas sammansättning 2018 varierade mellan olika studieförbund:

- andelen kvinnliga cirkeldeltagare varierade mellan 45 och 68 procent
- andelen utrikes födda cirkeldeltagare varierade mellan 8 och 86 procent
- andelen cirkeldeltagare 20–24 år varierade mellan 2 och 11 procent
- andelen cirkeldeltagare 65 år och äldre varierade mellan 2 och 57 procent
- andelen cirkeldeltagare med högst grundskola/motsvarande varierade mellan 7 och 51 procent
- andelen cirkeldeltagare med eftergymnasial utbildning varierade mellan 22 och 70 procent.

Skillnaderna mellan studieförbunden beror i första hand på deras olika idémässiga profiler, vilka medlemsorganisationer de har och inriktningen på deras utbud. På många håll blandas deltagare med olika erfarenheter och förutsättningar. I andra verksamheter sker en uppdelning och resultatet blir mer homogena grupper.

Rapporten *Folk utanför folkbildningen* visar till exempel att sambanden mellan föreningsaktivitet och cirkeldeltagande är starka, och lyfter frågan om hur studiecirkelarna fungerar som mötesplatser: Människor som är aktiva inom föreningslivet har sökt sig dit utifrån sina behov och intressen. I föreningarna finner man likasinnade. När studieförbunden hämtar sina deltagare inom föreningslivet kan detta innebära att man i första hand stärker den gemenskap som redan finns bland föreningarnas medlemmar, och i mindre utsträckning bidrar till nya möten.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2018. Största och minsta andel samt median (procent).

Cirkeldeltagare i olika ämnen

Kvinnor och män med olika bakgrund, olika utbildning och i olika åldrar väljer delvis olika ämnen för

sina cirkelstudier. Det betyder att deltagargrupperna ser olika ut inom olika ämnen. I studiecirkel inom området *Humaniora* (språk, historia) under 2018 deltog exempelvis många äldre, många deltagare som var födda utomlands och många deltagare med lång formell utbildning, jämfört med övriga ämnesområden. Området *Konst, musik och media* utmärktes i första hand av att andelen utrikes födda deltagare var hälften så stor som inom övriga områden – 14 procent jämfört med 28 procent.

- Vanligaste ämnesval bland kvinnor var 2018 körsång, friskvård och husdjursskötsel, medan männens vanligaste val var improvisatorisk musik, annan utbildning i religion och historia.²⁰
- Vanligaste ämnesval bland inrikes födda deltagare var improvisatorisk musik, körsång och husdjursskötsel, medan de utrikes födda deltagarnas vanligaste val var annan utbildning i religion, svenska som främmande språk och samhälls- och beteendevetenskap.²¹
- Vanligaste ämnesval bland deltagare med eftergymnasial utbildning var improvisatorisk musik, körsång och husdjursskötsel, medan deltagare med högst grundskola/motsvarande oftast valde historia, annan utbildning i religion och friskvård.
- Vanligaste ämnesval bland deltagare som är 65 år och äldre var historia, friskvård och körsång, medan deltagare i åldern 20–24 år oftast valde improvisatorisk musik, annan utbildning i religion och teater och dramatik.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5a. Studiecirkelarnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2018. Antal och andel (procent).

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet *Konst, musik och media* 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet *Humaniora* 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

20 Nästan hälften av alla studiecirkel var enkönade: I 26 procent av cirkelarna deltog enbart män, och i 21 procent av cirkelarna enbart kvinnor.

21 I 68 procent av alla cirkel var inrikes och utrikes födda deltagare skilda åt: I 45 procent av alla cirkel fanns enbart inrikes födda deltagare och i 24 procent enbart utrikes födda. I den senare gruppen är viktigt att vara medveten om att de utrikes födda i sig inte utgör en homogen grupp. Här ingår deltagare från olika länder och kulturer, med olika språk och olika religiös tillhörighet. Detta beskrivs t.ex. i rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder*.

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2018. Andel av grupp (procent).

Olika deltagare i olika folkhögskolekurser

Folkhögskolorna fungerar på många sätt som smältdegler, som samlar deltagare med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter. Det studiesociala samspelet mellan olika deltagare – möten som skapas – är en viktig del i folkhögskolans pedagogik.

Samtidigt sker en uppdelning mellan olika deltagargrupper på olika folkhögskolor, i kurser med olika ämnesinriktning och mellan olika kursstyper.

Deltagarsammansättningen varierar mellan folkhögskolorna

De allmänna kursernas deltagargrupper såg 2018 mycket olika ut på olika folkhögskolor:

- andelen kvinnliga deltagare varierade mellan 14 och 99 procent²²
- andelen utrikes födda deltagare varierade mellan 8 och 100 procent²³
- andelen deltagare 20–24 år varierade mellan 1 och 73 procent
- andelen deltagare 65 år och äldre varierade mellan 0 och 95 procent
- andelen deltagare med högst grundskola/motvarande varierade mellan 14 och 82 procent
- andelen deltagare med eftergymnasial utbildning varierade mellan 0 och 24 procent
- andelen deltagare med funktionsnedsättning varierade mellan 2 och 100 procent.²⁴

Deltagargruppernas sammansättning varierade på motsvarande sätt inom särskild kurs.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2018. Största och minsta andel samt median (procent).

22 Vid 66 folkhögskolor var männen i majoritet i de allmänna kurserna 2018, och vid 13 folkhögskolor var de flest i särskild kurs.

23 Vid 3 folkhögskolor var mindre än 10 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda under 2018, jämfört med vid 60 folkhögskolor i särskild kurs. Vid 58 folkhögskolor var mer än 50 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda, jämfört med vid 11 folkhögskolor i särskild kurs.

24 12 folkhögskolor rapporterade inga deltagare med funktionsnedsättning i allmän kurs 2017.

Deltagare i kurser med olika ämnesinriktning

Olika kursinriktningar attraherade olika deltagargrupper 2018. I folkhögskolans eftergymnasiala yrkesutbildningar deltog till exempel förhållandevis många män, utrikes födda deltagare och deltagare i yrkesverksam ålder (25–44 år), jämfört med övriga inriktningar inom särskild kurs.

I de särskilda kurserna med *estetisk inriktning* deltog förhållandevis få utrikes födda deltagare, och få i åldersgruppen 20–24 år, jämfört med inom övriga kursinriktningar. Variationen mellan olika estetiska kurser var stor, med exempelvis en stor andel män i musikkurserna och högre medelålder i kurser inriktade mot slöjd och konsthantverk.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5a. Kursinriktningar allmän och särskild kurs 2018. Antal och andel (procent).

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Folkhögskolans deltagare på filial

Vid de 66 folkhögskolor som under 2018 hade filial i annan kommun än huvudskolan studerade 42 procent av deltagarna i allmän kurs vid filial och 58 procent vid huvudskolan. Ungefär 32 procent av deltagarna i särskild kurs läste vid filial och 68 procent vid huvudskolan.²⁵

Folkbildningsrådet genomförde hösten 2017 en enkätundersökning som handlade om folkhögskolornas filialer och utlokaliserade verksamheter.²⁶ Undersökningen visade att sammantaget var de kursstyper som riktas till utrikes födda deltagare vanliga på filial, dvs. etableringskurs vid folkhögskola, svenska från dag ett och sfi. Tillsammans återfanns dessa vid 77 av 182 rapporterade filialer.²⁷ Det var också jämförelse-

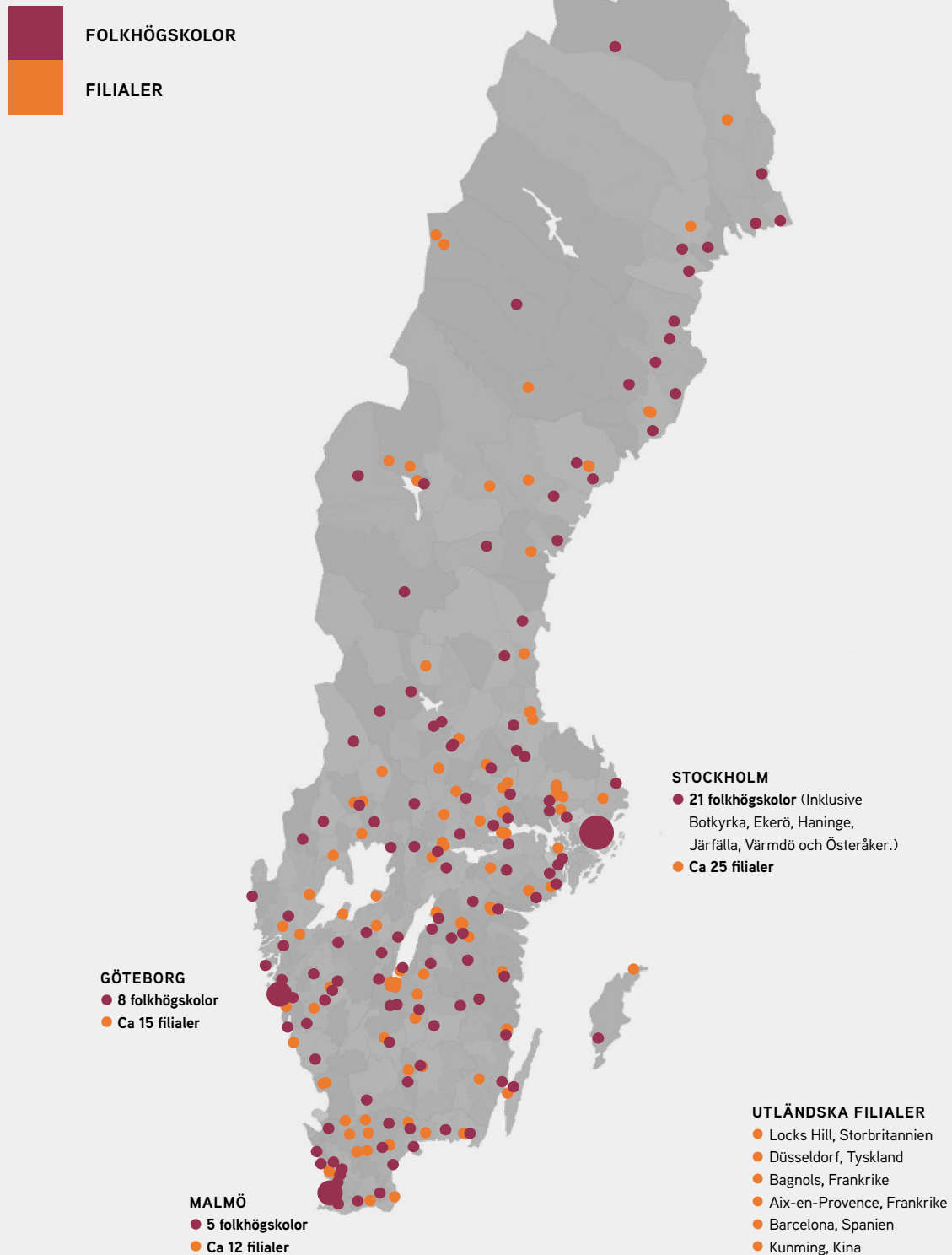
25 Folkbildningsrådets årliga statistik över folkhögskolans filialer omfattar endast filialer i andra kommuner än den kommun där huvudskolan är placerad.

26 Studien kompletterades våren 2018 med svar från de folkhögskolor som inte svarade på Folkbildningsrådets enkät året innan. Med *filial* avsågs i undersökningen lokaler som skolan hyr eller äger på annan plats än vid huvudskolan. Med *utlokaliserad verksamhet* avsågs kurser som varken erbjuds vid huvudskolan eller vid folkhögskolans lokaler på annan plats. I presentationen av resultaten från undersökningen innefattar begreppet *filial* båda formerna. Undersökningen avsåg filialer i samtliga kommuner.

27 Vid 33 av de dessa 77 filialer fanns enbart dessa kurser, en eller flera i kombination.

DIAGRAM 4.

Folkhögskolor och dess filialer. Spridning i landet 2018.



vis vanligt att skolorna placerade studiemotiverande folkhögskolekurs, med drygt 50 procent utrikes födda deltagare, på filial.

Vid folkhögskolornas allmänna och särskilda kurser vid filial studerade 2018 förhållandevis många kvinnor, många utrikes födda deltagare och många med grundskola/motsvarande som högsta formella utbildning. Medelåldern var högre än bland huvudskolornas deltagare.

Kontakten mellan deltagarna i de utlokaliserade filialkurserna och deltagarna vid huvudskolornas kurser varierar.²⁸

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2018. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).

Folkhögskolornas deltagare på internat

91 av folkhögskolorna erbjöd internatplatser för deltagare i allmän kurs 2018, och 98 folkhögskolor erbjuder internat för deltagare i särskild kurs. De flesta av dessa skolor finns på landsbygden.

Totalt sett i landet bor ungefär 25 procent av deltagarna i särskild kurs på internat, jämfört med 31 procent av deltagarna i allmän kurs.

Bland de deltagare i allmän och särskild kurs som bodde på internat 2018 var förhållandevis många män, inrikes födda och i åldern 18–24 år, jämfört med övriga deltagare i allmän och särskild kurs. Få var äldre än 45 år.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i kurser med internatdeltagare 2018. Jämförelse med kurser med deltagare som ej bor på internat. Andel (procent).

Folkhögskolornas deltagare på distans

Ungefär 4 procent av deltagarna i allmän kurs och 21 av deltagarna i särskild kurs läser på distans. Det är en liten ökning i särskild kurs jämfört med 2016. Antalet folkhögskolor som erbjuder distanskurser har ökat från 128 till 134 under samma period.²⁹

28 Vid i stort sett alla filialer finns lärare stationerade, medan skolledning, kurator respektive studie- och yrkesvägledning finns vid ungefär en tredjedel. Enligt folkhögskolorna är det vanligt att de här personerna istället besöker filialerna. Ibland har deltagarna undervisning både vid filial och huvudskola och får då tillgång till SYO, kurator och skolledning när de vistas vid huvudskolan.

29 Under 2018 studerade ungefär 1,4 procent av alla cirkeldeltagare på distans. Distansverksamheten har ökat marginellt jämfört med tidigare år.

Bland deltagarna som läste långa kurser på distans var jämförelsevis många inrikes födda, i yrkesverksam ålder och med relativt lång utbildning. Relativt få hade en funktionsnedsättning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 4c. Deltagare i allmän och särskild kurs som läser på distans 2018. jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).

Folkbildning i hela Sverige

Under 2018 anordnade studieförbunden 261 000 studiecirkel, 72 700 arrangemang i form av annan folkbildningsverksamhet och 379 100 kulturprogram inom ramen för det generella statsbidraget. Antalet arrangemang med riktad statlig finansiering uppgick samtidigt till drygt 11 700.³⁰

Med stöd av det generella statsanslaget erbjöd folkhögskolorna sammantaget 1 151 100 deltagarveckor i allmänna och särskilda kurser och korta kurser. Inom de långa kurserna motsvarade detta 31 370 helårsplatser. Dessutom anordnade folkhögskolorna 277 300 deltagarveckor med riktad statlig finansiering.³¹

Folkbildningens verksamheter finns i hela landet, vilket gör det geografiskt möjligt för i princip hela den vuxna befolkningen att delta.³²

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2016–2018.

Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2016–2018.

Folkhögskolan i drygt hälften av landets kommuner

De 155 folkhögskolorna erbjöd långa folkhögskolekurser i 152 av landets kommuner hösten 2018. Det är en ökning med 13 kommuner sedan 2016.

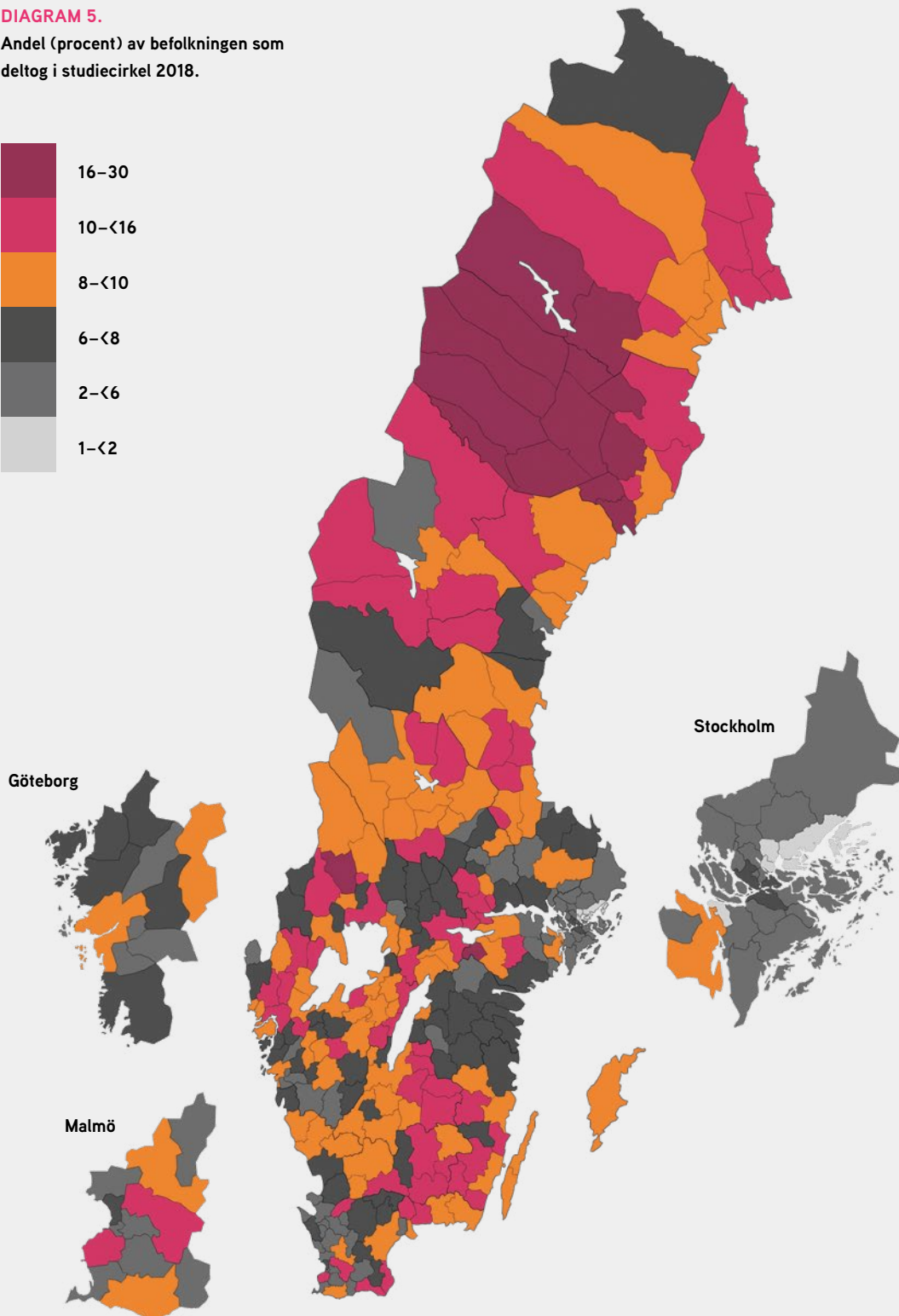
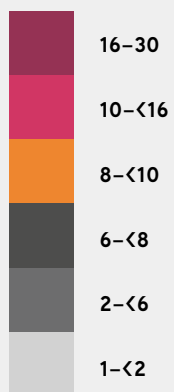
30 Avser verksamheterna vardagssvenska; svenska från dag; stöd till föräldrar i barns lärande; uppsökande och motiverande insatser till utrikes födda kvinnor.

31 Avser verksamheterna studiemotiverande folkhögskolekurs; etableringskurs; bristyrkeskurs; svenska från dag ett.

32 I bland annat rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* håller Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor fram närvaro och tillgänglighet som centrala förutsättningar för deltagande i det civila samhället.

DIAGRAM 5.

Andel (procent) av befolkningen som deltog i studiecirkel 2018.



Folkhögskolan flyttar till stan

Under senare år har folkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs blivit fler framför allt i landets s.k. större städer, men även i Stockholm, Göteborg och Malmö.³³ I Stockholmsområdet var det 24 folkhögskolor som erbjöd långa kurser under 2018, i Göteborg 19 folkhögskolor och i Malmö 11.

Den här utvecklingen har lett till att 63 procent av folkhögskolornas deltagare i långa kurser återfanns i storstäder, större städer eller pendlingskommuner i anslutning till dessa under 2018, varav 67 procent av deltagarna i allmän kurs och 60 procent i särskild kurs.

Sedan 2014 har andelen deltagare i allmän kurs ökat med 30 procent i storstäderna och 37 procent i landets större städer. De nya platser som folkhögskolan tillfördes 2018 ser ut att ha skyndat på ökningen ytterligare. Många av de nya platserna har tillkommit i och omkring landets storstäder och större städer.

Filialer bidrar till geografisk spridning

Många av landets folkhögskolor erbjuder kurser både vid en ”huvudskola” och vid en eller flera filialer i samma eller i annan kommun. Det rör sig för det mesta om folkhögskolor som finns på landsbygden som öppnar filial i en stad eller annan tätort.

Av de 154 folkhögskolor som svarade på Folkbildningsrådets enkät om filialer och utlokaliserade verksamheter våren 2018, angav 90 att de erbjöd kursverksamhet på andra håll än vid huvudskolan under året. Totalt 182 filialer rapporterades, dvs. fler än det totala antalet folkhögskolor i landet.

Det i särklass vanligaste skälet till att starta en filial är att komma närmare kursens målgrupp. Relativt många skolor hänvisar också till lokalbrist eller till att en extern samverkanspart finns på platsen, oftast

en huvudman eller en ideell organisation.³⁴ Ingen av folkhögskolorna anger ekonomiska motiv.

Skälet till att vi startade filialen i (stad) var följande: Huvudmannens vilja att finnas på plats där en stor grupp av huvudmannens medlemmar bor och har utbildningsbehov; Kommunen har stora behov av utbildningsinsatser, 13–14 procent öppen arbetslöshet; Vi behövde utöka verksamheten.

Folkhögskolans deltagare i olika kommuntyper

I relation till kommunernas invånarantal är antalet deltagare i allmän kurs störst i de pendlingskommuner som omger de större städerna och i storstäderna, och i särskild kurs på landsbygden och i småstadsområdena.

Folkhögskolans deltagargrupper har olika sammansättning i olika typer av kommuner, bland annat eftersom folkhögskolornas utbud inte ser likadant ut överallt samtidigt som befolkningens behov och efterfrågan varierar:

Inom allmän kurs i storstäderna finns jämförelsevis många kvinnor, utrikes födda deltagare och medelåldern är högre än på andra håll i landet. I och omkring de större städerna är fler födda i Sverige, fler har relativt kort utbildning och medelåldern är lägre. På landsbygden samt i och omkring småstäderna finns de största andelarna deltagare med funktionsnedsättning.

Särskild kurs når jämförelsevis många utrikes födda och yngre deltagare i och omkring storstäderna och de större städerna. Här finns också den största andelen med treårig gymnasieutbildning eller eftergymnasial utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.

Tabell F 3b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).

Studieförbunden i alla kommuner

Studieförbunden anordnar studiecirklar i hela landet, i alla kommuner:

- Fem studieförbund finns i fler än 250 kommuner.
- Övriga fem studieförbund finns i 216/201/159/158/91 kommuner vardera.

33 Kommungruppsindelning 2017 (Sveriges Kommuner och Landsting, SKL):

- *storstad*: kommun med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten
- *större stad*: kommun med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten
- *mindre stad/tätort*: kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten
- *landsbygdskommun*: kommun med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten och lågt pendlingsmönster
- *landsbygdskommun med besöksnäring*: landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring
- *pendlingskommun*: kommun där en relativt stor andel av befolkningen pendlar i sitt arbete till storstad/större stad/mindre stad/tätort eller till storstadsnära kommun.

34 Särskild kurs skiljer sig i det här avseendet från övriga kurser.

För särskild kurs handlar motiven betydligt oftare om lokalbrist och samarbete med extern part än om att komma närmare en målgrupp.

På många håll är utbudet omfattande. I 100 kommuner finns nästan alla studieförbund representerade. Här erbjöd 9 eller 10 av studieförbunden studiecirkelar under 2018. Antalet kommuner med så hög studieförbunds-närvaro har nästan fördubblats jämfört med 2012.

I rapporten *Cirkeldeltagares vägar i samhället* visas att på längre sikt har andelen cirkeldeltagare i relation till befolkningen minskat i 270 av 290 kommuner under perioden 2005–2015.³⁵ Parallellt med denna utveckling har antalet deltagare i studiecirkelar inrik-tade mot den så kallade målgrupp 10 – utrikes födda deltagare – ökat i 213 kommuner. Det har alltså skett en tydlig förskjutning mot en större andel utrikes födda cirkeldeltagare i en majoritet av landets kommu-ner. Mest markerad är denna ökning i de kommuner som redan 2005 hade många utrikes födda bland sina cirkeldeltagare.

Studieförbunden stora i storstad och glesbygd

Under 2018 fanns nästan 70 procent av studieförbun-dens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner.³⁶ Sedan 2014 har dock antalet deltagare minskat något i de här områdena.

Flest deltagare i relation till kommunernas invånar-antal samlar studieförbunden på landsbygden och i pendlingskommuner nära små städer/tätorter. Minst andel deltagare i relation till befolkningen finns i de pendlingskommuner som omger storstäderna.

Studieförbunden når delvis olika deltagargrupper i olika kommuntyper: I storstäderna och de större städerna är fler av cirkeldeltagarna utrikes födda, andelen män är större och deltagarna är yngre än på andra håll. Här har deltagarna i allmänhet också längre utbildning än i andra kommuner. På landsbygden och i de mindre städerna är medelåldern relativt hög och kvinnorna och deltagarna med funktionsnedsättning jämförelsevis många.

Två grupper som oftare än andra står utanför studieförbundens verksamheter är män i de tre storstädernas förorter, respektive ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter.³⁷

³⁵ Uppgifterna avser deltagare, inte unika personer.

³⁶ Vid 2017 års analys av studieförbundens spridning i olika kommuntyper ingick inte kategorien "lågpendlingskommun nära större stad" i underlaget. Därför angavs en lägre siffra (62 procent) 2017 än för 2018. När samtliga pendlingskommuner inkluderas i underlaget finns ingen skillnad mellan de båda åren.

³⁷ Avser både cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildnings-verksamhet. Uppgifterna är hämtade från rapporten *Folk utanför folkbildningen* och avser 2015.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.

Tabell S 3b. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).

Studieförbunden starka i kommuner med svaga socioekonomiska förutsättningar

I rapporten *Cirkeldeltagares vägar i samhället* visar författarna att andelen cirkeldeltagare och deltagare i kulturprogram i relation till befolkningen är större i små kommuner än i större, och i kommuner där befolkningen minskat under perioden 2005–2015 jämfört med kommuner med stabil eller växande befolkning. Andelen deltagare är dessutom större i kommuner där utbildningsnivåerna och lönenivåerna är relativt låga, där det finns sämre tillgång till formell utbildning – gymnasieutbildning, högre utbildning – och där avgångsbetygen från grundskolans årskurs 9 är relativt låga.

De kommuner där det finns en högre andel deltaga-re i studiecirkelar och kulturprogram i relation till be-folkningen är också kommuner som tog emot många flyktingar under 2015.

Gruppen utrikes födda deltagare som deltar i stu-diecirkel är större i kommuner med relativt få utrikes födda i befolkningen än i kommuner med en större andel utrikes födda. I kommuner där många av de utrikes födda invånarna står utanför arbetsmarknaden är det jämförelsevis många som söker sig till en studiecirkel.

Cirkeldeltagare även i nollkommunerna

Under 2018 var det 22 kommuner som inte budgetera-de för något generellt bidrag alls till studieförbunden, så kallade *nollkommuner*.³⁸ Det är sju kommuner fler än året innan. Men det betydde inte att de här kom-munerna stod utan folkbildning. Ungefär 8 400 av de-ras invånare deltog i studiecirkelar i andra kommuner än den egna, och drygt 18 000 deltog i studiecirkelar som studieförbunden erbjöd utan kommunalt bidrag i nollkommunerna. Andelen invånare i nollkommuner-na som deltog i studiecirkel (i den egna eller i andra kommuner) uppgick på så sätt till 5,1 procent – jäm-fört med 7,8 procent i genomsnitt för landet.

Folkbildningen på plats i marginaliserade stadsdelar

Numera återfinns mer än hälften av folkbildningens deltagare i eller i anslutning till landets storstäder och större städer. Städernas utmaningar har allt mer blivit folkbildningens angelägenhet.

³⁸ Tre av nollkommunerna gav riktade bidrag till studieförbunden.

I utvärderingen *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* analyseras folkbildningens arbete i landets marginaliserade stadsdelar.³⁹ Studieförbunden erbjuder studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet i samtliga 61 stadsdelar som ingår i studien.

I utvärderingen undersöks bland annat vilka deltagare som studieförbunden når. Det visar sig att de här cirkeldeltagarna skiljer sig tydligt från deltagarna i övriga landet. De är yngre och har kortare utbildning, och andelen utrikes födda och män är större. Andelen ensamstående föräldrar är större och medelinkomsten är relativt låg.⁴⁰

Folkhögskolan fångar upp delvis andra deltagargrupper. En grov jämförelse visar att i folkhögskolornas allmänna kurser i de marginaliserade stadsdelarna är andelarna kvinnor, utrikes födda, medelålders respektive kortutbildade deltagare större än inom allmän kurs på andra håll.⁴¹

Folkbildningen spelar här en delvis annan roll än i övriga delar av landet, bland annat eftersom deltagarna i större utsträckning studerar svenska, andra språk, religion och samhällsorientering.

I rapporten beskrivs hur folkbildningen kan fungera som en arena för människors självorganisering och självbestämmande. Framgångsrika studieförbund och folkhögskolor arbetar långsiktigt och utformar sitt arbete efter lokala behov och intressen.

Folkbildningen blir här en lyhörd, stödjande och nätverkande aktör som bistår det lokala civilsamhället i deras eget engagemang.

På andra håll överskuggar folkbildningen det lokala civilsamhällets egna initiativ. I dessa stadsdelar blir verksamheten mer utbudsstyrd och där ställs enligt forskarna deltagarnas egenskaper som invandrare, nyanlända eller ”kulturellt avvikande” mer i förgrunden, och målet blir ”integration”.

³⁹ Studien *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar* pågår under 2018 och 2019. De 61 marginaliserade stadsdelar som ingår – fördelade över 27 kommuner – är desamma som i rapporten *Utsatta områden- Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Studiens slutrapport presenteras våren 2019.

⁴⁰ I rapporten *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige* pekar MUCF på att unga i landsbygder och utsatta områden generellt upplever en lägre social inkludering än unga i städer.

⁴¹ En jämförelse har gjorts mellan deltagarna inom allmän kurs vid de folkhögskolor som är belägna i eller i anslutning till de marginaliserade stadsdelar som ingår i Folkbildningsrådets studie, och deltagare i allmän kurs vid övriga folkhögskolor.

I områden där det lokala föreningslivet är svagt har folkbildningen svårare att få igång sin verksamhet, och får heller ingen större betydelse för det lokala föreningslivets organisering.

Studien visar att invånare och föreningar inte alltid känner till *folkbildningen*, vad studieförbund och folkhögskolor är och står för, men de känner till den plats i sitt närområde där de finner verksamhet som är relevant. Att folkbildningen erbjuder mötesplatser som boende och föreningar i området kan nytta för sina behov, eller är aktiva på de mötesplatser som finns, är avgörande för studieförbundens och folkhögskolornas lokala förankring.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4b. Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent).

Folkbildningen lokalt och regionalt

Inför 2010 gav regeringen i uppdrag till regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller (där dessa organ inte finns) länsstyrelser, att etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt.

I *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* framhåller regeringen att de regionalt utvecklingsansvariga i högre grad än i dag bör ta tillvara folkbildningen som en resurs i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Som folkbildningens styrkor anges att studieförbund och folkhögskolor når många deltagare med sin verksamhet, även de grupper som andra utbildningsformer kan ha svårt att nå, och att man får allt större betydelse för att ge utrikes födda en utbildning som leder till arbete och kunskaper i svenska.⁴²

Folkbildning och regional kompetensförsörjning

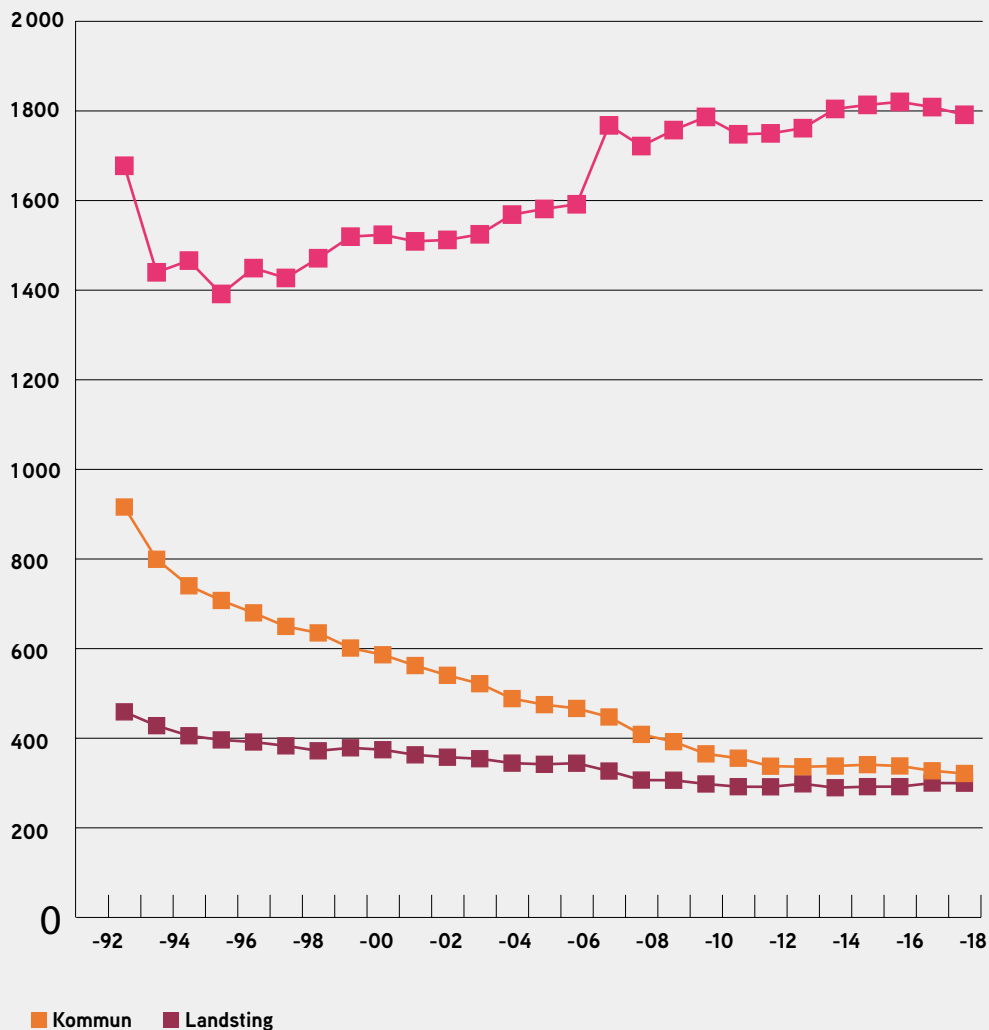
I Folkbildningsrådets studie *Folkbildning och regional kompetensförsörjning* undersöks dels hur studieförbundens och folkhögskolornas deltagande i strategisk kompetensförsörjning i landets regioner ser ut, dels deras förutsättningar att medverka.

Regionernas och folkbildningens företrädare är eniga om att folkbildningen kan och bör bidra till

⁴² Tillväxtverket har sedan 2013 haft regeringens uppdrag att förstärka och vidareutveckla de regionala kompetensplattformarna. I myndighetens rapport *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017* uppmärksammas inte folkbildningen.

DIAGRAM 6.

Bidrag till studieförbunden från stat, kommuner och landsting/regioner 1992–2018. Prisräknat. Miljoner kronor.



kompetensförsörjningen regionalt. Livslångt lärande, integration och möjligheter att nå grupper med kort utbildning som står långt från arbetsmarknaden är styrkor som hålls fram. I praktiken varierar deltagandet stort. I 14 av 21 regioner finns folkbildningen representerad i kompetensråd eller motsvarande. Folkhögskolorna, framför allt de offentligägda, har en betydligt mer framträdande roll än studieförbunden.

De förutsättningar som försvårar för folkbildningen att delta handlar i första hand om att det saknas gemensamma ställningstaganden, gemensamma strategier och gemensam regional kapacitet inom folkbildningen. Enskilda studieförbund och folkhög-

skolor erbjuder kurser och andra verksamheter som är viktiga för kompetensförsörjningen i regionerna, men för mer strategiska insatser behövs gemensamma ansträngningar. Först då kan folkbildningen få en mer strategisk betydelse.

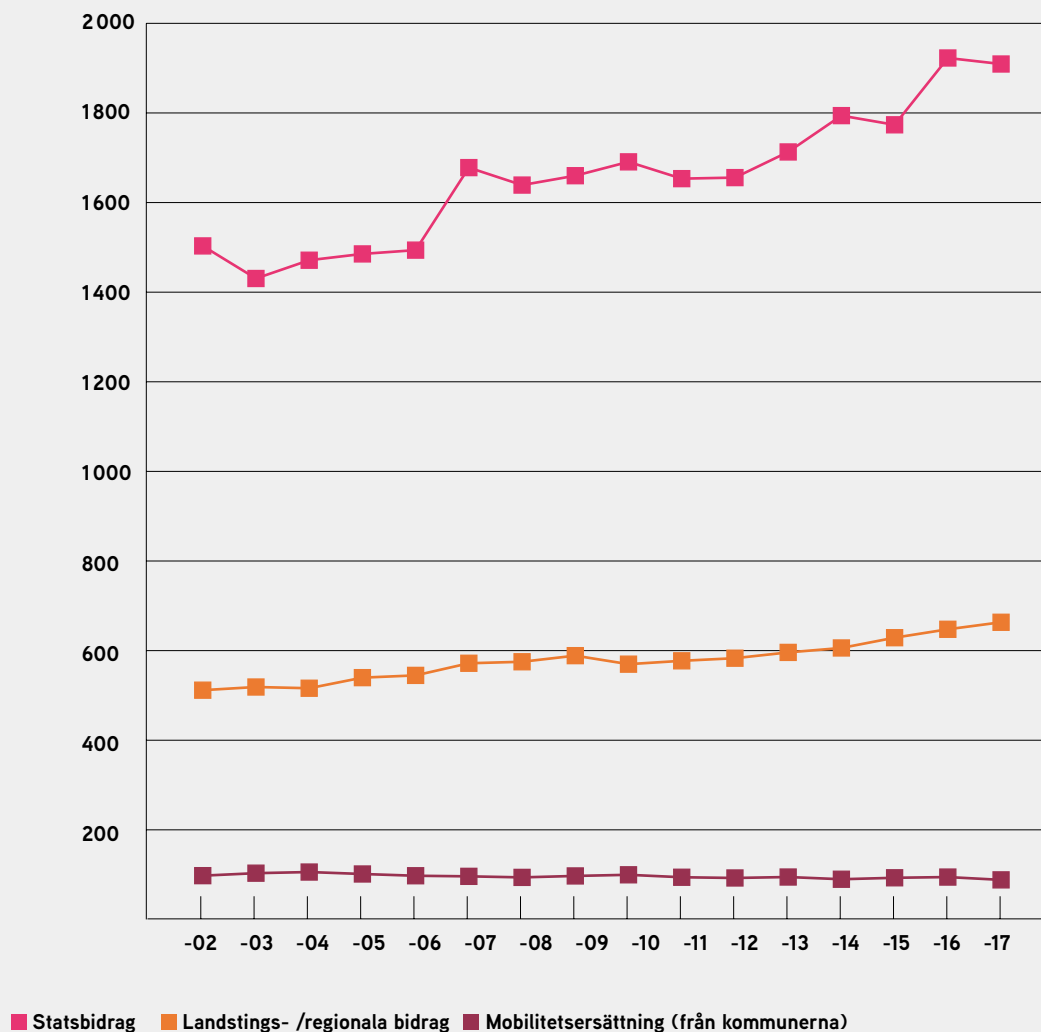
Folkbildningen och Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden (ESF) erbjuder cirka 10 miljarder euro per år för sysselsättningsrelaterade projekt.

Folkbildningsrådets tidigare rapport *Folkbildningen och Europeiska socialfonden* visar att under perioden 2007–2013 stod studieförbund och folkhögskolor

DIAGRAM 7.

Bidrag till folkhögskolorna från stat, kommuner och landsting/regioner 2002–2017. Prisomräknat. Miljoner kronor.



bakom motsvarade 7,5 procent av alla ansökningar till ESF-fonden i Sverige. Ungefär en tredjedel av projekten beviljades medel. Många av folkbildningens projekt handlade om att möta personer som står långt från arbetsmarknaden.

I rapporten *På egna eller andras villkor? – Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020* ställs relationen mellan folkbildningen och ESF:s regionala partnerskap i centrum.⁴³ Här talas om två kulturer som möts. De studieförbund och folkhögskolor som arbetat med ESF-projekt håller fram projekten som möjligheter att testa nya idéer för att på så sätt göra nyttiga erfarenheter och uppnå sina mål.

Mindre anslag från kommuner och landsting/regioner – mer från staten

Folkbildningens lokala verksamheter vilar på samverkan med det civila samhällets och kommunerna, och

⁴³ Av Socialfondens medel fördelas 75 procent via Sveriges åtta regionala strukturfondspartnerskap och 25 procent via ESF-rådet nationellt. Partnerskapen består av förtroendevalda representanter för kommuner och landsting, samt företrädare för arbetsmarknadens organisationer, länsstyrelser, Arbetsförmedlingen, etc. De utgår i sitt arbete – sina utlysningar – från regionala handlingsplaner.

förutsättningarna bestäms inte minst av kommunernas ekonomiska stöd.

I Folkbildningsrådets rapport *Studieförbundens ekonomi 2017* visas hur den samlade offentliga finansieringen till studieförbundens folkbildningsverksamhet har förändrats mellan 1992 och 2017. Det statliga bidraget har ökat medan framför allt kommunernas bidrag har minskat. Av den totala finansieringen utgjorde statens andel 55 procent 1992. Denna andel har ökat till 74 procent 2017. Under samma period har kommunernas andel minskat från 30 till 13 procent och landstingens/regionernas från 15 till 12 procent.⁴⁴

Kultursamverkansmodellen kan ha inneburit ett trendbrott i bidragsgivningen. Sedan 2011–2012, när modellen successivt infördes i landet, har både kommunernas och landstingens/regionernas bidrag i absoluta tal hållits på en i princip oförändrad nivå, efter att ha sjunkit stadigt i 20 års tid innan.⁴⁵

⁴⁴ I rapporten redovisas faktiska bidrag till studieförbunden fram till och med 2017, och budgeterade bidrag för 2018.

⁴⁵ Kultursamverkansmodellen presenteras senare i rapporten, under rubriken *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna*.

Påverkanssyftet

Samhällsengagerade medborgare både kännetecknar och är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Den breda förankringen i det civila samhället gör det möjligt för folkbildningen att nå ut i landet och fånga upp många människors engagemang. Att nå en ökad mångfald människor är ett centralt syfte. Allas lika rätt, värde och möjligheter präglar den demokratisyn som studieförbund och folkhögskolor arbetar utifrån. Folkbildningens arbetsformer syftar till att stärka människors drivkrafter.

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

STUDIEFÖRBUNDENS OCH folkhögskolornas samarbete med huvudmän, medlemsorganisationer, samverkansorganisationer och lokala föreningar omfattar tusentals organisationer. Denna samverkan är avgörande för folkbildningens möjligheter att finnas i hela landet och nå ut till en ökad mångfald människor.

Till det civila samhällets organisationer bidrar folkbildningen med stabilitet och stöd till utveckling. Folkbildningens demokratiska värdegrund ska genomsyra all samverkan.

Folkbildningen behöver även nå personer som inte är föreningsaktiva eller som inte tidigare har deltagit i folkbildning, som går miste om det lärande, erfarenhetsutbyte och den åsiktsbildning som sker här, och som hamnar utanför de nätverk som skapas. Utanförskap underminerar det demokratiska samhället. Tillgången till sociala nätverk har dessutom betydelse för var och ens möjligheter på arbetsmarknaden.

Folkbildningen är djupt engagerad i de människor som kommer nya till Sverige, som asylsökande och senare i livet när Sverige börjar bli vardag och hemma. Studieförbund och folkhögskolor bidrar med språk- och samhällskunskaper, nätverk och kontakter med föreningsliv och arbetsmarknad. Folkbildningen behöver fortsatt engagera sig i de många nyanlända som bygger upp en ny tillvaro i Sverige.

Folkbildningens pedagoger är centrala. Folkbildningens pedagogik vilar på cirkelledarnas och folkhögskolläraernas kompetens. Under senare år har andelen ideellt engagerade cirkelledare ökat kraftigt, samtidigt som relativt få har genomgått cirkelledarutbildning. Cirkelledarutbildning, som säkrar cirkelledarnas folkbildningspedagogiska kunnande, behöver därför vara ett prioriterat område i studieförbundens kvalitetsarbete.

I takt med att lärarrollen förändras behöver varje folkhögskola arbeta strategiskt för att säkerställa att lärarna har relevant kompetens och utrymme för kompetensutveckling. Den nergång i andelen lärare med lärarexamen som noteras under de senaste åren kan försvaga kvaliteten i folkhögskolornas pedagogiska arbete och bör motverkas. Detta gäller inte minst andelen lärare som genomgått folkhögskolläraryrket. Folkhögskolorna behöver även säkra deltagarnas tillgång till studie- och yrkesvägledning och till kurativt stöd.

Folkbildningen och det civila samhället

Folkbildningen och det civila samhället

Studieförbund och folkhögskolor hör ihop organisatoriskt med hundratals av det civila samhällets organisationer, dvs. med sina medlemsorganisationer och huvudmän. Samtidigt bedriver man verksamhet tillsammans med många fler.

Studieförbundens medlemsorganisationer och samverkansorganisationer

Studieförbundens sammanlagda verksamhet tillsammans med medlems- och samverkansorganisationer har ökat, från i genomsnitt 74 procent 2012 till 83 procent 2017. Andelarna varierar från 54 procent till 99 procent mellan studieförbunden. Tre av dem genomför nästan all sin verksamhet, 97–99 procent, tillsammans med andra organisationer.

I februari 2018 redovisade studieförbunden centrala avtal med 229 medlemsorganisationer och 154 samverkansorganisationer. Till dessa tillkommer en stor mängd organisationer, föreningar eller nätverk som man samarbetar med lokalt. En skattning, som bygger på en förfrågan som Folkbildningsrådet skickade till studieförbundens lokalavdelningar i januari 2017, är att studieförbunden under 2016 samarbetade med minst 10 000 lokala föreningar totalt i landet.⁴⁶

Under senare år har villkoren för studieförbundens lokala arbete förändrats. Antalet lokalavdelningar har minskat från 830 till 153 under perioden 1997–2018.⁴⁷ Den kraftigt minskade lokala organisationen, som har medfört att befintliga avdelningar täcker större geografiska områden än tidigare, har lett till att de flesta studieförbunden har blivit mer beroende av andra organisationer för att nå ut med sin verksamhet lokalt.

Studieförbunden är följaktligen starkast i de delar av landet, inom de grupper av befolkningen och inom

⁴⁶ Ungefär 50 procent av de lokala föreningarna utgjordes av kulturföreningar (kulturfrågor), invandrarorganisationer (samhällskunskap, svenska/språk, föreningskunskap), respektive pensionärsföreningar (kulturfrågor). Inom ramen för det civila samhället, vid sidan av föreningarna, erbjöd studieförbunden även verksamhet tillsammans med lokala nätverk, lokala projektgrupper, lokala aktionsgrupper och andra organisationsformer. De här arrangemangen handlade ofta om asyl-, flykting- och integrationsfrågor.

⁴⁷ Antalet lokalavdelningar (motsvarande) varierar från 5 till 51 mellan olika studieförbund. Sex av studieförbunden har 8 lokalavdelningar eller färre.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2018:18. **Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige.**

I betänkandet *Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige* föreslår Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund en ny målsättning för statens stöd till trossamfund och nya villkor för stödet, samt nya bestämmelser om återkallande av stöd. Ett förtydligt demokratikriterium formuleras i vilket fem så kallade exkluderingsgrunder ingår.

Folkbildningsrådet instämmer i sitt remissvar i att det finns ett behov av ett nytt demokratikriterium, men menar att detta inte bör vara exkluderande på det sätt som utredningen föreslår. Även utredningens förslag på uppföljning av exkluderingsgrunderna problematiseras. (Dnr 158, 2018, 07)

de samhällsområden där de har sina mest aktiva samarbetsparter. En stor majoritet av studieförbundens deltagare är medlemmar eller på annat sätt aktiva i de organisationer som är knutna till respektive studieförbund. Enligt Folkbildningsrådets uppföljning av statsbidragsvillkor 2017 är det studieförbundens verksamhet tillsammans med etniska, religiösa och kulturföreningar som vänder sig till utrikes födda, som växer snabbast.⁴⁸

Studieförbundens värdegrund

Varje studieförbund ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar, och får inte bedriva eller främja antidemokratisk verksamhet. Detta framgår av villkoren för statsbidrag till studieförbunden. Studieförbundens värdegrund ska genomsyra all samverkan med andra organisationer.

I de visioner och övergripande mål som studieförbunden formulerat, och som samlats in inom ramen för Folkbildningsrådets uppföljningsarbete 2018, talar samtliga om att stärka och utveckla demokratin och människors delaktighet på olika sätt, och med utgångspunkt i olika värdegrunder. Tre av studieförbunden utgår från religiös värdegrund, ett par markerar en tydligt politisk hemvist och fyra understryker att

de är religiöst/partipolitiskt obundna. Hållbarhet, nykterhet, humanism och alla människors lika värde är begrepp som återkommer.

Folkhögskolornas huvudmän och förenings-samverkan

Under 2018 hade 113 av landets 155 folkhögskolor folk-rörelser eller andra organisationer som huvudmän. Övriga 42 folkhögskolor var offentligägda, med i första hand landsting som huvudmän.

Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar dessutom med lokala och regionala organisationer. I en sammanställning av uppgifter från folkhögskolornas årsredovisningar för 2015 kunde Folkbildningsrådet identifiera totalt cirka 850 föreningssamarbeten, varav flest med fackliga organisationer (cirka 200), kristna samfund (cirka 100), kulturföreningar (100) och övriga (drygt 100). 24 skolor beskrev samarbeten med tio eller fler föreningar. De rörelseägda folkhögskolorna angav i genomsnitt fler samlingsorganisationer än de offentligägda.⁴⁹

Människor utanför det civila samhället

I rapporten *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället?* pekar MUCF på att deltagande i det civila samhället fungerar som en väg till inkludering och delaktighet i samhället. Och i rapporten *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* ser utvärderarna folkbildningen som en av förklaringarna till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället har varit så omfattande och stabilt under många år.

I samma rapport beskriver författarna människors engagemang i det civila samhället som kumulativt: Den som deltar i folkbildning tenderar att också vara engagerad i ideellt arbete, och den som gör många insatser engagerar sig gärna ännu mer. En aktivitet i civilsamhället leder vidare till en annan. Samtidigt är det ungefär 10 procent av den vuxna befolkningen som varken deltar i folkbildning eller arbetar ideellt.

Vilka är det då som inte ingår i den här positiva spiralen – dvs. vilka är det som står utanför det civila samhället i dag?

I rapporten *Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014* undersöker forskare från Ersta Sköndal högskola vuxnas ideella arbete under 2014.

⁴⁸ Den geografiska spridningen påverkas även av studieförbundens olika storlek och olika ekonomiska och andra resurser.

⁴⁹ Sammanställningen bygger på uppgifter om föreningssamverkan som folkhögskolorna lämnat i sina årsredovisningar för 2015. Eftersom det här är uppgifter som folkhögskolorna inte har någon skyldighet att redovisa är sammanställningen sannolikt ofullständig.

Här konstateras att i de grupper som aldrig arbetat ideellt är kvinnor och ensamstående med barn något överrepresenterade. De som står utanför har mer sällan eftergymnasial utbildning, förvärvsarbetar mindre ofta, bor mer sällan i bostadsrätt och har mer sällan en tradition av föreningsengagemang i familjen. Kopplingarna är starka mellan föreningsengagemang och personliga och sociala nätverk, i synnerhet bland männen. Utan föreningsengagemang, färre och svagare nätverk. Medelålders kvinnor och män med relativt hög inkomst hör till dem som engagerar sig mest.

En slutsats är att de som aldrig arbetat ideellt framstår som mindre etablerade i samhället än andra.

Annan forskning pekar på att unga i allt större utsträckning ställer sig utanför föreningslivet. I exempelvis rapporten *Ungdomars politiska utveckling* refererar författarna till forskning som visar att:

Oavsett om man jämför över tid, jämför unga i olika västliga demokratier eller jämför unga med vuxna presenterar statistiken en generation som i ökad utsträckning håller sig borta från valen (även om de svenska förstagångsväljarna inte gjorde det i det förra valet, 2014), partierna och föreningarna. (s. 86)

Folk utanför folkbildningen

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* framhåller Statskontoret att en gemensam utmaning för folkbildningen är hur man ska nå andra än sina traditionella målgrupper.

Som ett stöd i folkbildningens arbete för ökad mångfald genomförde Folkbildningsrådet under 2015 och 2016 registerstudien *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter*. I studien identifierades ett antal grupper som studieförbunden har särskilt svårt att nå:

- personer som inte är föreningsaktiva
- ensamstående kvinnor med barn
- boende i storstäderna (Stockholm, Göteborg och Malmö) och deras förorter:
 - män i de tre storstäders förorter
 - ålderspensionärer i storstad, större städer och förorter
- personer med kort formell utbildning, respektive låg inkomst:
 - kvinnor över 65 år med enbart grundskola, respektive med en årsinkomst under 100 000 kr
 - medelålders män med enbart grundskola.

Folkbildningens nya deltagare

Nya cirkeldeltagare under senare år

Många cirkeldeltagare återkommer till studieförbunden år efter år. Av studieförbundens samtliga cirkeldeltagare 2018 var ca 20 procent nya för året.⁵⁰ Övriga var återkommande, dvs. de hade också deltagit i en cirkel eller i annan folkbildningsverksamhet någon gång under åren 2015–2017. Jämfört med tidigare år har andelen nya deltagare ökat något. Andelen nya cirkeldeltagare varierade mellan studieförbunden från 8 procent till 33 procent. Störst andel nya deltagare hade de två studieförbund som har den största andelen öppen eller programförd verksamhet, samt det studieförbund som har den största andelen utrikes födda deltagare.⁵¹

Studieförbundens nyrekrytering var proportionellt sett störst i storstäderna och de större städerna. Här hörde 54 procent av alla nya deltagare hemma, jämfört med 46 procent av de återkommande.

Medelåldern bland de nya cirkeldeltagarna var lägre än bland de återkommande, andelarna män och utrikes födda högre och de hade i allmänhet något längre formell utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2018. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).

Folkbildning från asylprocess och etableringsfas till vardag

En växande andel av folkbildningens deltagare utgörs av människor som är födda i andra länder än Sverige.

Studieförbundens och folkhögskolornas arbete med asylsökande

Studieförbunden anordnade under 2018 verksamhet för drygt 34 200 asylsökande som var inskrivna i asylmottagande i 201 kommuner – en minskning med 41 kommuner och 14 000 deltagare jämfört med året innan. Drygt 14 000 personer deltog i *Vardagssvenska* och drygt 20 100 personer i *Svenska från dag ett*.⁵²

Under 2018 genomförde 76 folkhögskolor kurser i *Svenska från dag ett* i 60 kommuner, med totalt ca

⁵⁰ Med nya deltagare avses deltagare i studiecirkel 2018, som inte deltagit under perioden 2015–2017. Med återkommande deltagare avses deltagare i studiecirkel 2018, som även deltagit någon gång 2015–2017.

⁵¹ Öppen/programförd verksamhet är en verksamhet som erbjuds allmänheten genom kursprogram och annonser. Den genomförs i huvudsak med arvoderade cirkelledare och mot deltagaravgift.

1700 deltagare. Detta betyder att man nådde 800 färre deltagare än året innan.

Att antalet deltagare minskar beror dels på att antalet asylsökande blivit färre, dels på att allt fler har flyttat från anläggningsboenden till eget boende och på så sätt blivit svårare att nå.

Deltagargrupperna var profilerade. Av studieförbundens deltagare var samtliga utrikes födda, männen i majoritet, drygt 60 procent, och nästan alla deltagare var 25–65 år. Även folkhögskolans deltagare i *Svenska från dag ett* var utrikes födda, männen var i majoritet – 60 procent – och 75 procent av deltagarna var 25–64 år. Ungefär hälften av folkhögskolans deltagare bedömdes enligt folkhögskolorna ha grundskola/mot-svarande som högsta utbildning.

Folkbildningsrådet har följt upp asylverksamheten sedan start, i rapporterna *Folkbildning med asylsökande – Studieförbundens särskilda insatser 2015* och *Folkbildning med asylsökande 2016 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor*. Rapporterna visar hur asylverksamheterna bidrar till att deltagarna lär sig svenska och lär om arbetsliv och samhälle, samtidigt som de kommer i kontakt med olika samhällsinstitutioner och med människor där de bor.

Liknande resultat presenteras i rapporten *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. Här visar forskarna dessutom att verksamheten innebär ett omfattande socialt arbete, bl. a. i form av kontakter med myndigheter och organisationer, överklaganden av asylbeslut och kontakter med sjukvården. Studiecirkelarna beskrivs som platser ”för lärande, erkännande och stöd”.

I sin åiterrapportering i juni 2017 lyfter länsstyrelserna fram studieförbund, folkhögskolor, trossamfund och Röda Korset som de huvudsakliga anordnarna av strukturerade och återkommande insatser för asylsökande.⁵² Under 2018 följde länsstyrelserna även upp

kommunernas uppdrag att erbjuda samhällsorientering för nyanlända. Ett möjligt ”organiseringsspår” för den här verksamheten skulle enligt länsstyrelserna kunna vara att huvudmannskapet för samhällsorienteringen övergår till folkhögskolorna.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 2b. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).

Tabell F 2b. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolkurs, Etableringskurs, Bristyrkeskurs och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurser på folkhögskola genomförs av folkhögskolorna i samverkan med lokal arbetsförmedling. De är sex månader långa och innehåller studier i svenska, samt arbetsförberedande och orienterande inslag.⁵⁴

Under 2018 fanns drygt 5 400 deltagare i etableringskurser vid totalt 112 folkhögskolor. Det är 600 fler deltagare än året innan. Sedan 2014 har 17 875 deltagare rapporterats.

I etableringskurserna var samtliga deltagare utrikes födda och kvinnorna i majoritet, 54 procent. Ungefär 70 procent hade grundskola/motsvarande som högsta utbildning och nästan 90 procent var 25–64 år. Sedan 2016 har kvinnornas andel ökat samtidigt som medelåldern höjts.

I rapporten *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd* poängteras att många av etableringskursernas deltagare står långt från arbetsmarknaden. Kursernas omedelbara betydelse är enligt rapporten att deltagarna tränar svenska, närmar sig den svenska skol- och utbildningsvärlden, och att de – framför allt de kvinnliga deltagarna – kommer ut från hemmet och i kontakt med det omgivande samhället.

Dock visar Folkbildningsrådet i 2018 års åiterrapportering till regeringen att av dem som deltagit i etableringskursen sedan 2014 har mer än 70 procent studerat vidare på antingen folkhögskola, sfi eller komvux. Av kvinnorna har drygt 30 procent, och av männen 64 procent, förvärvat arbetat inom tre år efter avslutad kurs.

52 Riksdagen beslutade 2015 om ett nytt anslag för folkbildningens insatser med asylsökande och med personer som har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Anslaget ska användas för att stärka deltagarnas kunskaper i svenska och om det svenska samhället, samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet. Inledningsvis omfattade anslaget bara studieförbunden, men i och med Vårändringsbudgeten 2016 fick även folkhögskolor möjlighet att anordna *Svenska från dag ett*. Den innebar samtidigt starten för studieförbundens verksamhet kallad *Vardagssvenska*, en 40-timmars studiecirkel i svenska med särskild studieplan.

53 Landets länsstyrelser har sedan februari 2017 regeringens uppdrag att samordna och koordinera arbetet med tidiga insatser för asylsökande (TIA) i hela landet.

54 Till dem som kommit nya till Sverige och fått uppehållstillstånd ska Arbetsförmedlingen erbjuda en tvåårig etableringsplan. I denna kan etableringskurser på folkhögskola ingå, som är ett uppdrag från staten som Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet har sedan 2014.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2018:22. **Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering.**

I betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering* föreslår Mottagandeutredningen ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända, som bland annat gör det möjligt för kommunerna att utveckla sitt samarbete med folkbildningens aktörer. Utredningen föreslår även att det temporära statsbidrag som folkbildningens aktörer får för folkbildningsinsatser för asylsökande ska permanentas.

I sitt remissvar instämmer Folkbildningsrådet i utredningens bedömningar och förslag rörande folkbildningens roll i mottagningen av asylsökande, och avråder samtidigt från begränsningar i insatsernas innehåll, målgrupper och omfattning. (Dnr 309, 2018, 07)

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2b. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs, Etableringskurs, Bristyrkeskurs och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).

Sfi vid folkhögskola och studieförbund

Många studieförbund och folkhögskolor erbjuder svenska för invandrare, sfi. Det gör de på uppdrag, på entreprenad eller – för folkhögskolornas del – som anordnare eller huvudman.⁵⁵

Folkbildningsrådets rapport *Svenska för invandrade på folkhögskola – kartläggning 2016 och 2017* visar att studieförbunden och folkhögskolorna hade drygt 11 000 deltagare i sfi under 2016, varav folkhögskolan stod för lite mer än hälften. Det betyder att sfi-verksamheten inom folkhögskolan har mer än tiodubblats sedan 2011, när skolorna gavs rätt att själva anordna utbildning motsvarande sfi. Under 2017 var det 66 skolor som hade betygsrätt för sfi.

⁵⁵ Studieförbund och folkhögskolor kan i vissa fall erbjuda svenska för invandrare, sfi, på entreprenad av kommun. Om utbildningen genomförs på entreprenad utan egen betygsrätt är det rektor i den kommunala vuxenutbildningen som utfärdar betyg. Folkhögskolan kan även bedriva utbildning som motsvarar sfi med egen betygsätt beslutad av Skolinspektionen. Den senare formen är vanligast.

Rapporten visar att jämfört med andra anordnare är folkhögskolans sfi mer småskalig, folkhögskolorna har avsevärt färre deltagare per skola än andra, och undervisningstätheten per vecka är högre. Andelen deltagare som fullföljer sin utbildning är något lägre än inom den sfi som kommunerna anordnar, och folkhögskolans deltagare har i allmänhet mer undervisningstid bakom sig innan de uppnår godkänt resultat på kurserna.

Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor

Syftet med studieförbundens arbete med uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor är att motivera deltagarna till vidare studier, och att visa olika vägar till studier och arbete. Jämförelsevis stora resurser har lagts på det uppsökande arbetet. Själva insatserna har bland annat inneburit att kartlägga deltagarnas kunskaper och erfarenheter och att skapa kontakter med olika utbildningsanordnare och arbetsgivare. Även viss språkundervisning har ingått.

Under 2018 deltog ca 5 560 personer i 163 kommuner. Alla deltagare var 20 år eller äldre och de flesta hade kort utbildningsbakgrund.

Cirkeldeltagare från andra länder

Så småningom blir folkbildningen vardag, även bland dem som är födda i andra länder än Sverige. Många av studieförbundens deltagare i den reguljära cirkelverksamheten är födda utanför Sverige – ca 172 800 personer, dvs. 21 procent av samtliga cirkeldeltagare under 2018.

Folkbildningsrådet genomförde under 2016 en utvärdering bland de här deltagarna, *Cirkeldeltagare från andra länder*. I rapporten beskrivs en nära koppling mellan föreningslivet och studieförbunden, där föreningarna ofta fungerar som ingångar till cirkeldeltagande. Intervjuerna med deltagarna visar hur föreningsmedlemskap och cirkelstudier ger sammanhållning, trygghet, förståelse och bekräftelse, något som i sin tur ger styrka att möta det omgivande samhället och knyta nya kontakter:

Att bli sedd som individ, att få sin identitet bekräftad och bejakad, tycks skapa förutsättningar för individen att öppna sig för samhället. (s. 109).

Liknande resultat presenteras i ABF:s rapport *Folkbildning av och för migranter*. Här framhålls anknytningen till föreningslivet, orienteringen mot samhället och nätverksbyggandet, samt hur cirklarna innebär social gemenskap och ger struktur i tillvaron.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).

Folkbildningens pedagoger

Folkhögskolans lärare – höga och förändrade krav

Förändrade deltagargrupper ger ny lärarroll

Folkhögskolans deltagare förändras, framför allt inom allmän kurs. Deltagarna har under 2000-talet blivit allt yngre, deras genomsnittliga formella utbildningstid har blivit kortare, andelen män har ökat och allt fler är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning.

De olika uppdrag som folkhögskolan fått från staten under senare år driver på utvecklingen. De här insatserna har delvis andra målgrupper än de reguljära kurserna. Dessutom har deltagarsammansättningen inom allmän kurs påverkats av bland annat de studiemotiverande folkhögskolekurserna under senare år. Ungefär 4 procent av deltagarna i allmän kurs 2018 deltog i en studiemotiverande kurs året innan.

Förutsättningarna för lärarnas arbete förändras i takt med deltagargrupperna. I Folkbildningsrådets rapport *Att vara folkhögskollärare* beskrivs hur utvecklingen under senare år har lett fram till en delvis annorlunda lärarroll framför allt inom allmän kurs. Arbetsbelastningen har ökat, tillsammans med behoven av handledning, individualisering och special- och socialpedagogiska insatser. Resultaten bekräftas vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök och i de uppföljningar av lärarnas arbetssituation och kompetenser som genomfördes 2017 och 2018. Vid uppföljningsbesöken såväl 2017 som 2018 framhåller lärarna att antalet utrikes födda deltagare som varit en relativt kort tid i Sverige har ökat, och därmed också behovet av undervisning i svenska som andraspråk.

I rapporten *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* visar Statskontoret att även sättet att organisera undervisningen påverkas av de nya deltagarna. Eftersom specialkompetenser hos lärarna är en bristvara på en del folkhögskolor behöver deltagare med särskilda behov koncentreras till särskilda undervisningsgrupper. Detta gäller framför allt deltagare med (neuropsykiatrisk) funktionsnedsättning och deltagare med svaga kunskaper i svenska.

Resultaten från Statskontorets undersökning bekräftas i en kartläggning som Folkbildningsrådet genomförde 2018, av hur tillgången till olika kompetenser har kunnat tillgodoses inom folkhögskolan.

Inom allmän kurs rapporterar folkhögskolorna störst kompetensbrister inom de special- och socialpedagogiska samt digitala områdena, och inom ämnet svenska som andraspråk.

Större behov av studie- och yrkesvägledning Även deltagarnas behov av studie- och yrkesvägledning, SYV, har förändrats under senare år. Det visar en enkätundersökning bland folkhögskolornas studie- och yrkesvägledare som Folkbildningsrådet genomförde 2017. Framför allt är det deltagarna i allmän kurs som behöver mycket – och allt mer – kurativt, studieekonomiskt och socialt stöd.

I princip alla folkhögskolor har säkrat deltagarnas tillgång till studie- och yrkesvägledning, men SYV-resursen är ofta begränsad. Vid 60 procent av de folkhögskolor som ingick i undersökningen ovan motsvarade studie- och yrkesvägledningsresursen 25 procent eller mindre av en heltidstjänst. Vid närmare 30 procent av skolorna uppgick den till 10 procent eller mindre. Samtidigt visar enkäten att ansvaret för SYV-uppgifterna delas på de flesta skolorna mellan flera personalkategorier. Även kuratorer, lärare och specialpedagoger hjälper till.⁵⁶

Hög utbildningsnivå – på väg neråt

Folkhögskolorna bestämmer själva vilka pedagogiska kompetenser som lärarna ska ha. Under 2018 hade 55 procent av lärarna i de långa kurserna en lärarexamen – 71 procent av lärarna inom allmän kurs och 46 procent inom särskild kurs. Jämfört med 2016 har andelen lärarutbildade totalt i de långa kurserna minskat med 9 procent – 4 procent inom allmän kurs och 10 procent inom särskild kurs. Andelen lärarutbildade inom de långa kurserna är totalt sett lägre än inom Komvux och gymnasieskolan. Inom allmän kurs specifikt är dock andelen lärarutbildade densamma som inom Komvux.⁵⁷

Den minskande andelen lärare med lärarutbildning har sannolikt att göra med att folkhögskolan har fått svårare att konkurrera om lärarna i och med att löneutvecklingen inom det formella skolsystemet varit

⁵⁶ Vägledningen av deltagare inom uppdragen studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola sker i allmänhet i samarbete med Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan. De flesta studievägledare som svarade på enkäten anser inte att de här grupperna har ökat belastningen på folkhögskolans SYV.

⁵⁷ Läsåret 2017/2018 hade 71 procent av lärarna i Komvux, och 78 procent av lärarna i gymnasieskolan en pedagogisk högskoleexamen. Skolverket (2018).

starkare. Rörligheten bland folkhögskolans lärare har ökat. De senaste årens kraftiga utbyggnad av de långa kurserna har troligen också spelat roll.

En särskild utbildning, Folkhögskolläraryrkesprogrammet, tillgodoser de särskilda behov som skolformen ställer. Av folkhögskolans lärare 2018 har 15 procent studerat vid Folkhögskolläraryrkesprogrammet, medan 41 procent har annan lärarutbildning.⁵⁸

Cirkelledare – en blandad grupp av samhällsengagerade

Under 2017 rapporterade studieförbunden nästan 117 500 cirkelledare. Det betyder att mer än 1 procent av befolkningen över 13 år var aktiva som cirkelledare. Cirkelledarna speglar på det stora hela deltagargruppen, med en något större andel män bland ledarna än bland deltagarna.

Cirkelledarskap innebär samhällsengagemang. Det visas i Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Nästan 94 procent av de undersökta cirkelledarna var medlemmar i minst en förening, och 73 procent var medlemmar i fler än en.

Folkbildningsrådet inrättade under 2018 en panel med nästan 11 000 cirkeldeltagare och -ledare. Hösten 2018 svarade panelen på ett antal frågor på temat *Cirkeldeltagare som samhällsmedborgare*.⁵⁹ I svaren markerar ledarna starkare än andra att de kan påverka utvecklingen i landet och lokalt och att deras samhällsengagemang påverkats av att medverka i en studiecirkel. Sina cirkelerfarenheter använder de i första hand inom föreningslivet eller i sitt arbete.

De flesta arbetar ideellt, cirkelledarskapet är en del av ledarnas samhällsengagemang snarare än en inkomstkälla. Under 2017 var bara 11 procent arvoderade. Detta är en minskning från ca 40 procent arvoderade tio år tidigare. Andelen arvoderade cirkelledare varierade 2017 mellan olika studieförbund från 3 till 33 procent.

Varje cirkelledare ska vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning och ha den kompetens som

krävs för att fullfölja uppdraget. I princip alla cirkelledare går en några timmar lång introduktionsutbildning. Utöver introduktionen erbjuder varje studieförbund cirkelledarutbildning. Omfattningen och upplägget ser olika ut. Under 2017 varierade studieförbundens andel deltagare som genomgått cirkelledarutbildning mellan 24 och 77 procent, med en median på 38 procent.

⁵⁸ Av folkhögskolans lärare 2017 har dessutom 295 personer genomgått den kompletterande folkhögskollärarkursen *Folkhögskolans idé och pedagogik* (7,5 hp) under 2016 och 2017. Under 2018 samlade inte SCB in uppgifter om denna variabel.

⁵⁹ Cirkeldeltagarpanelen är upprättad i samarbete med Novus som ansvarar för administration och genomförande av undersökningarna. Panelen omfattar nästan 11 000 cirkeldeltagare från samtliga studieförbund. I den aktuella undersökningen jämfördes vissa av cirkeldeltagarnas svar med svar från deltagare i Novus så kallade Sverigepanel, dvs. "befolkningen".

Utbildnings- och bildningssyftet

Relationen mellan ett samhälles utbildnings- och bildningsnivå och den demokratiska stabiliteten är tydlig. Ju mer välutbildad och välinformerad befolkningen är desto fler är det som står för demokratiska värderingar och förhållningssätt, och desto stabilare blir den grund som demokratin vilar på. Även sambandet mellan utbildning och samhällsengagemang är starkt. Folkbildning innebär livslångt lärande, med möjligheter till studier och bildning från ungdomsåren och genom resten av livet.

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

FOLKBILDNINGEN ÄR EN FÖRUTSÄTTNING för att en hög bildnings- och utbildningsnivå ska kunna upprätthållas i landet. Studieförbund och folkhögskolor tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år. Utbildning är en nyckelåtgärd för att förebygga arbetslöshet och det utanförskap som riskerar att drabba den som står utanför arbetslivet.

Folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, och den studiemotiverande folkhögskolekursen, stärker deltagarnas förutsättningar till fortsatta studier och på arbetsmarknaden.

Även cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden.

Varje studieförbund och folkhögskola behöver, oavsett idégrund och profil, arbeta aktivt för att nå deltagare med kortare utbildning än treårigt gymnasium. Den genomsnittligt höga utbildningsnivån bland cirkeldeltagarna innebär att studieförbunden inte i tillräcklig utsträckning involverar korttidsutbildade. De senaste årens utbyggnad av folkhögskolans långa kurser har stärkt folkhögskolans möjligheter att nå deltagare med kort formell utbildning.

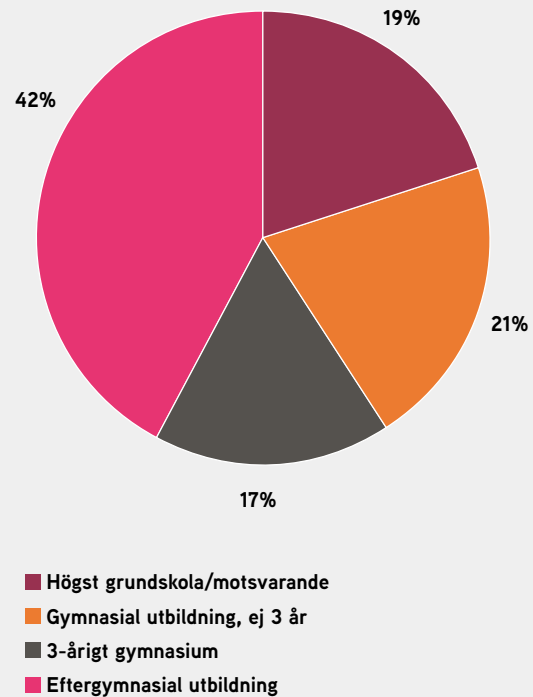
Oavsett om det rör sig om folkhögskolekurser, studiecirklar eller kulturprogram innebär folkbildning att människor möts under jämlika former, visar varandra och varandras åsikter respekt, söker kunskap med ifrågasättande och sakligt prövande metoder, blir lyssnade på och uppmuntras till ansvarstagande och ett aktivt medborgarskap.

Internet och sociala medier erbjuder både nya former för möten, och ger samtidigt utrymme för antidemokratiska idéer och handlingar. Digitaliseringen innebär möjligheter och utmaningar som folkbildningen behöver ta sig an i sitt arbete för demokratiskt deltagande och delaktighet.

Det är angeläget att riktlinjer och regelverk för användningen av statens medel utformas så att studieförbund och folkhögskolor kan ta tillvara de möjligheter som digital teknik och digitala medier innebär.

DIAGRAM 8.

Cirkeldeltagarnas utbildningsbakgrund 2018.
Andelar (procent).



Deltagarnas utbildningsbakgrund

Cirkeldeltagare med kort och lång utbildning

Många av studieförbundens cirkeldeltagare har relativt lång formell utbildning, även jämfört med befolkningen: 42 procent hade eftergymnasial utbildning 2018, jämfört med 36 procent i befolkningen.

Samtidigt är gruppen deltagare med högst grundskola/motsvarande relativt stor, 19 procent av deltagarna.

Variationen mellan enskilda studieförbund är stor:

- från 13 procent till 58 procent deltagare med eftergymnasial utbildning
- från 7 procent till 48 procent deltagare med högst grundskola/motsvarande.

Cirkeldeltagarnas utbildningsbakgrund har totalt sett ungefär likadan ut åtminstone de senaste tre åren.

Bland deltagarna med grundskola/motsvarande som högsta formella utbildning är relativt många utrikes födda, och många är 65 år eller äldre. I gruppen med treårig gymnasieutbildning är könsfördelningen nästan jämn och deltagarna är relativt unga. I övrigt

syns få tydliga skillnader mellan deltagare med olika utbildning.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2018.

Andel (procent).

Utbildningsbakgrund i allmän och särskild kurs

Flest korttidsutbildade i allmän kurs

Folkhögskolans allmänna kurser är behörighetsgivande och det påverkar deltagargruppens utbildningsnivå. De här deltagarna har betydligt kortare formell utbildning än befolkningsgenomsnittet och än övriga grupper inom folkbildningen. Under 2018 hade 71 procent av deltagarna i allmän kurs kortare utbildning än treårigt gymnasium, och 55 procent hade högst grundskola/motsvarande utbildning.⁶⁰

Av de deltagare på allmän kurs som har eftergymnasial utbildning är en jämförelsevis stor andel utrikes födda och medelåldern är högre än bland övriga. Bland deltagarna med treårig gymnasieutbildning och bland dem som har högst grundskola/motsvarande dominerar deltagare som är födda i Sverige.

Relativt lång utbildningsbakgrund i särskild kurs

Folkhögskolans särskilda kurser bedrivs främst på gymnasial eller eftergymnasial nivå. De kan vara behörighetsgivande, men är för det mesta inte det. Vissa av dem är yrkesutbildningar. Deltagarna i särskild kurs har ofta längre utbildning än de som deltar i allmän kurs.

Under 2018 hade 77 procent av deltagarna i särskild kurs treårigt gymnasium eller längre utbildning, medan 13 procent hade högst grundskola eller motsvarande.

Av de deltagare i särskild kurs som har eftergymnasial utbildning är förhållandet omvänt jämfört med allmän kurs – här är de inrikes födda och de yngre deltagarna jämförelsevis många. Även bland deltagarna med treårig gymnasieutbildning dominerar de inrikes födda och unga deltagarna.

SE TABELLBILAGA:

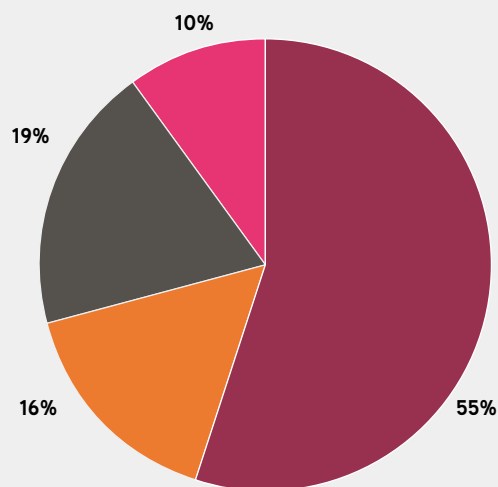
Tabell F 6c. Deltagare i allmän och särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2018. Andel (procent).

⁶⁰ Folkbildningsrådet använder från och med 2017 SCB:s utbildningsregister som underlag vid rapportering av folkhögskoledeltagarnas utbildningsbakgrund. Tidigare år har folkhögskolornas rapportering av utbildningsbakgrund använts som underlag.

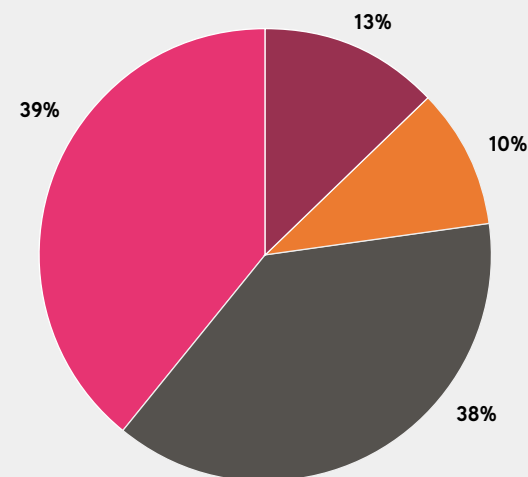
DIAGRAM 9.

Utbildningsbakgrund bland folkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andelar (procent).

ALLMÄN KURS



SÄRSKILD KURS



- Högst grundskola/motsvarande
- Gymnasial utbildning, ej 3 år
- 3-årigt gymnasium
- Eftergymnasial utbildning

Stärkande och motiverande pedagogik

Folkhögskolan ger stöd och samhälls-engagemang

Forskning och utvärderingar bland folkhögskolans deltagare visar på en pedagogisk miljö som ger mod och självförtroende, som i sin tur gör att många kan komma vidare i livet och engagera sig i samhället. Det här framhåller bland andra Statskontoret i rapporterna *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget* och *Folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*.

Många deltagare berättar om hur de under sin tid vid folkhögskolan fått lust och motivation att fortsätta studera. Folkhögskoletiden beskrivs som en vändpunkt i livet. I t.ex. rapporten *Steget vidare – Undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013* samtalar utvärderarna med så kallade gränsöverskridare, dvs. deltagare som valt att läsa vidare, antingen från studiemotiverande folkhögskolekurs till allmän kurs eller från allmän och särskild kurs till högskolan:

Den för många nya erfarenheten att bli sedd och lyssnad på i folkhögskolan i kombination med en positiv studiemiljö och umgänget med nya kamrater har skapat ett bättre självförtroende och stärkt tron på den egna förmågan att studera. I förlängningen skapar en sådan utveckling bättre förutsättningar för att våga ta steget till vidare studier. (s. 4–5)

I Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället beskrivs folkhögskoledeltagarnas medborgerliga engagemang som stort. Det är dessutom betydligt större än förväntat med tanke på de här deltagarnas ålder, utbildning och andra socioekonomiska förutsättningar. Författarna beskriver folkhögskolan som en stödjepunkt, där deltagarna inkluderas i en miljö som uppmuntrar och leder till engagemang.

Analys av folkhögskolans pedagogik och deltagarnas samhällsengagemang ges även i Folkbildningsrådets senaste utvärderingar som berör folkhögskolans deltagare: *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010* och *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*, samt i rapporterna *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism* och *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar*.

Folkhögskola för unga som varken arbetar eller studerar

Rapporten *Investing in Youth. Sweden* (2016) ingår som en del i OECD:s arbete med Action Plan for Youth. I rapporten beskrivs folkhögskolan som en andra chans, och som sådan mycket lämpad för ungdomar som varken studerar eller arbetar. Förtjänster som hålls fram är bland annat den helhetssyn på deltagarna och det starka sociala och pedagogiska stöd som folkhögskolan erbjuder.⁶¹

Även samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar talar om folkbildningens möjligheter. I slutbetänkandet *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar* betonas vikten av såväl individstärkande som kunskaps- och kompetensstärkande insatser för den här gruppen unga, och om behovet av att involvera civilsamhället och folkbildningen i arbetet:

Civila samhällets organisationer liksom folkbildningen bidrar många gånger med innovativa och nya lösningar och fångar upp ungas behov på ett annat sätt än vad det offentliga många gånger har förmåga att göra. (s. 206)

Cirkeldeltagare som samhällsmedborgare

I den undersökning som genomfördes i Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel 2018 framstår cirkeldeltagarna som mer samhällsengagerade än befolkningen i stort:

- 80 procent av cirkeldeltagarna uppger att de under det senaste året lärt känna nya människor som de har diskuterat aktuella samhällsfrågor med, jämfört med 70 procent i befolkningen.
- 80 procent av deltagarna uppger att de under det senaste året lärt känna nya människor som är födda i annat land än de själva, jämfört med 70 procent i befolkningen
- 30/33 procent av deltagarna uppger att de kan påverka utvecklingen i Sverige/min kommun, jämfört med 21/26 procent i befolkningen
- 23 procent av deltagarna uppger att de inte kan påverka samhällets utveckling överhuvudtaget, jämfört med 35 procent i befolkningen.

Beträffande cirkeldeltagandets betydelse svarade 80 procent att de i studiecirkel träffat och samtalat med människor som de inte kände sedan tidigare. Hela 93 procent svarade att de haft användning av sina cirkel-

⁶¹ Rapporten innehåller en analys av Sveriges ungdomspolitik vad gäller utbildning, sysselsättning och sociala frågor, med särskilt fokus på ungdomar som varken arbetar eller studerar.

kunskaper – framför allt i ett fritidsintresse eller i en förening, men även i sitt arbete eller i sitt grannskaps-engagemang. Varannan deltagare uppger att de på olika sätt påverkats positivt av att delta i studiecirkel, t.ex. genom att de fått större förståelse för andras åsikter och värderingar, blivit mer bekväma med att tala inför en grupp, mer vana att föra fram sina åsikter och mer vana att tänka kritiskt och ifrågasättande.⁶²

Liknande resultat presenteras i rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder*. Och bland cirkeldeltagarna i studien *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* arbetade 77 procent ideellt, jämfört med 53 procent i befolkningen. Även utvärderingen *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap* visar hur cirkeldeltagande och samhällsengagemang hör samman.

Ytterligare beskrivningar av samhällsengagemang ges i Folkbildningsrådets tre utvärderingar av studieförbundens kulturprogram: *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*, *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* och *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna*.

Digitalisering inom folkbildningen

I Folkbildningsrådets rapport *Digitalisering inom folkbildningen* undersöks hur deltagare och ledare inom folkbildningen anser att folkbildningen bör förhålla sig till och arbeta med samhällets digitalisering, samt hur de bedömer den egna verksamheten utifrån perspektivet digitalisering.

Författarnas slutsats är att de folkhögskolor och studieförbund som ingår i studien bedriver ett systematiskt och framåtsyftande arbete kring digitalisering, ett arbete som täcker in både pedagogisk och administrativ verksamhet.

I rapporten beskrivs digitaliseringen både som en förutsättning och som en metod för studieförbundens och folkhögskolornas arbete med statens fyra syften med stödet till folkbildningen. Digitaliseringen ger till exempel nya möjligheter att utjämna utbildningsklyftor och ger deltagarna redskap för att kunna använda digitala offentliga tjänster och delta i samhällsdebatten. Digitala verktyg kan stärka folkbildningens arbete med kulturformer där digitala verktyg är särskilt vanliga, exempelvis film och vissa musikformer.⁶³

De flesta av dem som intervjuats i studien upplever att det inte finns någon nationell plan eller tydligt

nationellt uppdrag vad gäller digitalisering inom folkbildningen. Författarna efterlyser därför en strategisk diskussion om folkbildningen i en digital framtid. En slutsats är att gällande regelverk för folkbildningen behöver uppdateras för att svara mot de förutsättningar som digitaliseringen skapar.

MR-projektet – Öka kunskaper om mänskliga rättigheter i samhället

Folkbildningen har sedan 2014 tilldelats statliga medel för att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i samhället genom att:

- påverka folkbildningen långsiktigt och stärka folkhögskolors och studieförbunds kompetens om mänskliga rättigheter
- stärka folkhögskolors och studieförbunds strategiska arbete med att utveckla deltagarnas medvetenhet om, och deras beredskap att aktivt främja, mänskliga rättigheter.

Under 2018 tilldelades 10 projekt medel – sex projekt vid studieförbund och fyra vid folkhögskolor. Projektet hade tydligt deltagarfokus. I sin återrapportering lyfter studieförbunden och folkhögskolorna även fram den betydelse som projekten haft för den egna organisationen, för att öka medvetenheten och stärka det långsiktiga arbetet med mänskliga rättigheter.

Med folkbildningen mot vidare studier och arbete

Höstterminen 2018 sökte 5 474 tidigare folkhögskoledeltagare till högskolan, varav cirka 3 270 antogs, dvs. 60 procent. Det betyder att både antalet sökande och antagna ökade något jämfört med föregående år.

⁶³ I studien ingick även en undersökning bland cirkeldeltagare om användandet av digitala verktyg i studiecirkel. Denna visade att varannan deltagare anser sig vara mycket eller ganska digitalt kompetent, medan cirka 20 procent, framför allt äldre deltagare, anser sig kunna lite eller inget alls om digital teknik. Ungefär hälften av deltagarna ansåg att digitala verktyg tillför ett värde i studiecirkeln och 20 procent tyckte tvärtom. Ungefär hälften uppgav att de inte använde sig av digitala hjälpmedel i den cirkel de senast deltog i, jämfört med ungefär en tredjedel som använde digital teknik i ganska eller mycket hög grad. De deltagare som beskrev sig som mest digitalt kompetenta, som var de största användarna och som var mest positiva till digitala verktyg i studiecirkel, var jämförelsevis ofta unga, män, och hade relativt lång utbildning.

⁶² De paneldeltagare som starkare än andra visade på samhällsengagemang och positiv påverkan av cirkeldeltagandet i sina svar var oftare män än kvinnor, relativt unga, utrikes födda (ofta i ett land utanför Europa) eller hade relativt lång utbildning.

Ungefär hälften antogs genom folkhögskolans urvalsgrupp.⁶⁴

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 8a. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskolan som antagits till högskola 2016–2018. Antal och andel (procent).

Allmän kurs som behörighetsgivande utbildning

Alla folkhögskolor har en allmän kurs. Detta är ett krav i folkbildningsförordningen.⁶⁵ Kursen kan ge kunskaper för vidare studier motsvarande dem som fås genom det offentliga skolväsendet. Allmän kurs på grundskolenivå ger kunskaper för att klara vidare studier på gymnasienivå. Allmän kurs på gymnasienivå ger kunskaper och behörigheter inför vidare studier på högskola, yrkeshögskola eller andra eftergymnasiala yrkesutbildningar. Allmän kurs är nivåplacerad på nivå 2 respektive nivå 4 i SeQF.⁶⁶

Under 2018 utfärdade folkhögskolorna drygt 1900 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, och 480 behörigheter för studier vid yrkeshögskolan.⁶⁷ Det är en ökning med cirka 240 respektive 130 intyg sedan 2016. Dessutom utfärdades behörigheter i enstaka ämnen.⁶⁸

I SCB:s undersökning *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* undersöks deltagare i

64 Det finns tre betygsurvalsgrupper. De som studerat vid folkhögskola utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskolan – folkhögskolegruppen. Alla studerande som är behöriga, oavsett från vilken skolform de kommer, har möjlighet att antas till högskolan genom urvalsgruppen för högskoleprovet. Under de tre senaste åren har cirka 25 procent av folkhögskoledeltagarna antagits till högskolan den vägen.

65 Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 9 §: *Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, ska årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten.*

66 Den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF, fungerar som ett översättningsverktyg som ska göra olika utbildningar lättare att förstå och jämföra. SeQF bygger på ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF – European Qualification Framework.

67 Myndigheten för yrkeshögskolan har inga uppgifter om vilken typ av behörighet som de sökande och antagna till olika yrkes- högskoleutbildningar har. Det går därför inte att få reda på hur många deltagare från folkhögskolan som har antagits till yh-utbildningar. Inte heller SCB har något register över studerande inom yrkeshögskolan.

folkhögskolans allmänna kurs. Rapporten visar att av dem som läste vid allmän kurs på gymnasienivå under perioden 2013–2015 fanns 2 800 personer, 16 procent, registrerade vid högskolan höstterminen 2016.⁶⁹ Bland dem som varit registrerade först på studiemotiverande folkhögskolekurs och därefter på allmän kurs på gymnasienivå hade 133 personer gått vidare till högskolestudier 2016.

Studiemotiverande folkhögskolekurs en väg vidare för många

Sedan 2010 har folkhögskolorna erbjudit *Studiemotiverande folkhögskolekurser*, som är ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet. Från och med 2016 har insatsen permanentats. Kurserna är tre månader långa och syftet är att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som varken har gymnasieexamen eller grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Till och med 2018 har totalt drygt 33 000 personer deltagit.

Av deltagarna i den studiemotiverande kursen är 66 procent utrikes födda och könsfördelningen är i princip jämn. Ungefär 65 procent av dem har grundskola/motsvarande som högsta utbildning och drygt 60 procent är 25–64 år. Sedan 2016 har medelåldern höjts och de utrikes födda deltagarna blivit betydligt fler.

Under 2018 medverkade 111 folkhögskolor och antalet deltagare uppgick till nästan 3 900. Det är en ökning med drygt 1 000 deltagare jämfört med 2016. Ökningen beror sannolikt i första hand på förändrade arbetsrutiner inom Arbetsförmedlingen.

Resultaten är goda:

- Av deltagarna 2016 har 54 procent läst vidare inom folkhögskola, Komvux eller sfi fram till och med december 2017.
- Av 2017 års unga deltagare mellan 16 och 24 år hade 36 procent gått vidare till folkhögskola i december 2018. Motsvarande andel bland deltagarna som var 25 år eller äldre var 22 procent.

68 Folkhögskolan har också en egen bedömningsmodell vilket innebär att deltagarna kan få ett *studieomdöme*. Studieomdömet är inte ett betyg utan en helhetsbedömning av deltagarens studieförmåga.

69 Rapporten visar även att 33 procent av de deltagare som hade påbörjat men inte avslutat en svensk gymnasieutbildning 2012 hade höjt sin utbildningsnivå minst en nivå 2017, efter att de deltagit i allmän kurs under 2013–2015. Andelen var betydligt större på gymnasienivå (46 procent) än på grundskolenivå (13 procent).

- Av dem som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs (fr.o.m. insatsens början) och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills 1779 personer fått grundläggande behörighet för högskolestudier, och 412 har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.

I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* visar SCB att 23 procent av de deltagare som hade en påbörjad men inte avslutad svensk gymnasieutbildning 2012, hade höjt sin utbildningsnivå minst en nivå 2017 efter att de deltagit i studiemotiverande folkhögskolekurs under 2013–2015. Bland dem som både deltagit i den studiemotiverande kursen och som därefter gått vidare till allmän kurs på gymnasienivå var det 29 procent som höjt sin utbildningsnivå.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 8b. Deltagare i studiemotiverande folkhögskolekurs 2016–2018, inklusive fortsatta studier och arbete. Antal och andel (procent).

Från särskild kurs till högskolan och andra studier

Folkhögskolans särskilda kurs är inte formellt behörighetsgivande. SCB:s rapport *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar dock att nästan en tredjedel av deltagarna i särskild kurs 2012–2014 studerade vid högskolan två år efter att de lämnat folkhögskolan.

Andelen kvinnor och män som gick vidare till högskolan var totalt sett jämn men med variationer inom enskilda ämnen. Störst andel som gått vidare fanns inom ämnesområdena *Hälso- och sjukvård* – 45 procent, och *Konst och media* – 44 procent. Konst och media var dessutom det enskilt största ämnesområdet, med nästan hälften av alla deltagare. Inom konstområdet utmärkte sig musikkursernas deltagare. Av dessa läste 58 procent vidare inom två år. Det var alltså vanligare att musikkursernas deltagare läste vidare vid högskolan än att de *inte* gjorde det.

Estetiska profilkurser som delar av ett utbildningssystem

Folkbildningsrådet genomförde under 2017 utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolans regi*. I denna undersöks folkhögskolans estetiskt inriktade utbildningar:

- som delar i ett utbildningssystem för konstnärligt yrkesutövande

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2018:71. **En andra och en annan chans – ett komvux i tiden.**

I betänkandet *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden* konstaterar Komvuxutredningen att komvux och sårivux tillsammans med folkhögskolan och andra aktörer, är centrala för att så många individer som möjligt ska kunna fullgöra en gymnasieutbildning. Man pekar särskilt på att folkhögskolor har goda möjligheter att erbjuda eftergymnasial utbildning till individer med intellektuell funktionsnedsättning, och att detta arbete bör utvecklas.

I sitt remissvar instämmer Folkbildningsrådet i utredningens bedömning att folkhögskolan spelar en viktig roll för studerande med funktionsnedsättningar. Folkbildningsrådet lämnar även förslag för att underlätta övergång från folkhögskola till komvux. (Dnr 355, 2018, 07)

- som yrkesutbildningar för konstnärligt yrkesutövande
- som arbetsmarknad för kulturarbetare.

Rapporten visar att de estetiska utbildningarna ofta ingår i ett informellt "utbildningssystem" för konstnärer. Drygt 30 procent av deltagarna kom till folkhögskolan efter estetiskt inriktade gymnasieutbildningar. Efter folkhögskolan sökte sig nästan 60 procent av deltagarna 2005–2010 vidare till högskolan inom en tolvårsperiod – främst till studier inom konst och humaniora, men även inom pedagogik och lärarutbildning.⁷⁰

Folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden

SCB har i två rapporter undersökt folkhögskoledeltagarnas etablering på arbetsmarknaden – efter allmän kurs och studiemotiverande folkhögskolekurs, respektive efter särskild kurs:

I rapporten *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF* konstaterar SCB att deltagande

⁷⁰ I undersökningen ingår deltagare i folkhögskolans estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå och särskilda kurser i estetiska ämnen höstterminerna 2005–2010.

i folkhögskolans allmänna kurs och/eller studiemotiverande folkhögskolekurs förbättrar personers situation på arbetsmarknaden:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 53 till 35 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 28 till 20 procent bland deltagarna på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 11 procent bland dem som studerade vid allmän kurs på grundskolenivå 2013–2015, och från 14 till 22 procent bland deltagarna på gymnasienivå.

I samma rapport visas en positiv utveckling även bland deltagarna i studiemotiverande folkhögskolekurs:

- Andelen som står utanför arbetsmarknaden minskade mellan 2012 och 2016 – från 39 till 22 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 30 till 23 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.
- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden ökade mellan 2012 och 2016 – från 5 till 12 procent bland dem som deltog i studiemotiverande folkhögskolekurs 2013–2015, och från 4 till 15 procent bland dem som först deltog i den studiemotiverande kursen och som därefter gick vidare till allmän kurs på gymnasienivå.

Rapporten *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan* visar att av de deltagare som avslutat en lång särskild kurs inom folkhögskolan 2012–2014 hade 33 procent en etablerad ställning på arbetsmarknaden året efter avslutad kurs, och 12 procent en osäker ställning. Etableringsgraden var högst inom de renodlat yrkesförberedande kurserna inom området *Socialt arbete, omsorg och vägledning*, drygt 60 procent.

Folkhögskolans yrkesutbildningar

Under 2018 arrangerade folkhögskolorna sammanlagt ett drygt 30-tal inriktningar av yrkesutbildning på eftergymnasial nivå, med ca 6 000 deltagare totalt. Störst var *Fritidsledarutbildningen*. Andra populära kursinriktningar var *Beteendekunskap, humaniora* och *Informationsverksamhet & medietutbildning*.

Ungefär 950 deltagare erhöll under 2018 intyg om avslutad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå.

Jämfört med övriga deltagare i folkhögskolans särskilda kurser är andelen män jämförelsevis stor i de yrkesförberedande kurserna, och de utrikes födda deltagarna är jämförelsevis många inom de kortare yrkesutbildningarna. I yrkeskurserna är även andelen deltagare med treårig gymnasieutbildning större än i övriga inriktningar och deltagarna är något yngre.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Folkbildning inom yrkeshögskolan

Under 2018 startade tre folkhögskolor sammanlagt fem utbildningar inom ramen för yrkeshögskolan (yh). Kurserna samlade nästan 100 deltagare, varav något fler än hälften var 24 år eller yngre. Kvinnorna (54 procent) var i majoritet.

Även tre studieförbund arrangerade yrkeshögskoleutbildningar. Ett av dem stod för drygt 95 procent av deltagarna. Totalt anordnade studieförbunden 34 yh-utbildningar med olika inriktning. Ungefär 830 deltagare registrerades, varav ungefär 70 procent var kvinnor och 20 procent var under 24 år.

Arbetsmarknadsinriktade projekt och uppdrag

Matchningsinsatser inom folkbildningen

Matchningsinsats 2016–2018 är ett delprojekt i regeringens strategi *Vägar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar*. Projektet har målet att ge i första hand unga, 18–25 år, som saknar fullständig gymnasieutbildning extra stöd för att kunna etablera sig i yrkeslivet.

Under åren 2016–2018 har 16 projekt bedrivits på folkhögskolor och studieförbund. Projekten har pågått i 1–3 år. Totalt har ca 3 270 personer deltagit, varv ca 1 700 i åldersgruppen 18–25 år.

Matchningsprojekten har i första hand handlat om att:

- utveckla metoder för studie- och yrkesvägledning eller om riktade vägledningsinsatser
- stärka samverkan och utveckla kontakter med exempelvis myndigheter och andra offentliga aktörer, det civila samhället, lokalt näringsliv och fackliga organisationer
- utveckla folkhögskolornas utbud för att öka möjligheterna till matchning.

I Folkbildningsrådets slutrapport *Matchningsinsatser inom folkbildningen* framhålls folkbildningens flexibilitet, deltagarfokus och det frivilliga deltagandet som framgångsfaktorer. Även studieförbundens

nätverk av föreningar och organisationer lyfts fram, tillsammans med folkhögskolornas studie- och yrkesvägledning. Till svårigheterna hör folkbildningens relativa osynlighet och att det är tidskrävande att bygga upp stabila nätverk och mötesplatser med offentliga aktörer och näringslivet. Folkbildarnas överblick över vilka utbildningsalternativ och övriga insatser som erbjuds av framför allt offentliga aktörer behöver stärkas, och metoder för att nå dem som står allra långt från arbetsmarknad och studier behöver utvecklas.

Yrkeskurser inom bristyrken

Yrkeskurser inom bristyrken är ett tidsbegränsat regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Folkbildningsrådet 2016–2019. Målgrupp för insatsen är deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin samt deltagare som är inskrivna i Arbetsförmedlingens så kallade etableringsprogram. Målet har varit att varje år erbjuda 2 000 deltagare plats på folkhögskola på yrkeskurser inom bristyrken, under en sammanhållande period om 6–24 månader.

Under 2018 har 28 folkhögskolor genomfört 33 olika utbildningar – 13 inom vård- och omsorgsarbete, 17 inom pedagogiskt arbete (främst lärar- och elev-assistent) samt utbildning till budbilschaufför, måltidsbiträde respektive socialt företagande.

Totalt samlade utbildningarna 666 deltagare under året, varav nästan alla var 25 år eller äldre och 64 procent var kvinnor. Ungefär 40 procent hade grundskola eller kortare utbildning, och lika många hade eftergymnasial utbildning.

I december 2018 stoppade Arbetsförmedlingen alla beviljade men inte påbörjade utbetalningar för 2019.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 2b. Deltagare i studiemotiverande folkhögskolekurs, etableringskurs, bristyrkeskurs och svenska från dag ett 2018–2018. Andel (procent).

Cirkeldeltagarnas vägar till arbetsmarknaden

Cirkeldeltagandet hör samman med människors möjligheter till studier och arbete. I studien *Cirkeldeltagares vägar i samhället* presenteras en national-ekonomisk analys av cirkeldeltagandets betydelse för vidare studier och arbete. I denna jämförs bland annat cirkeldeltagare med övriga i befolkningen som var arbetslösa 2012, för att se om de får jobb eller studerar vidare under perioden 2013–2015.

Analysen visar att deltagande i studiecirkel ökar sannolikheten att individen börjar arbeta någon gång under perioden. Sambandet gäller för både utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare, för deltagare med

högskoleutbildning och för deltagare med kort utbildning. Starkast är sambandet för deltagare med kortast utbildning.

En fördjupad analys visar att:

- Gruppen som deltog i studiecirkel 2012 var proportionellt sett större bland inrikes födda (10,9 procent) än bland utrikes födda (8,5 procent) i befolkningen. Störst var skillnaden i åldern 51–65 år.
- Bland personer som var äldre än 65 år var dock andelen cirkeldeltagare större bland utrikes födda (11,4 procent) än bland inrikes födda (6,3 procent) i befolkningen.
- Av de utrikes födda cirkeldeltagarna i åldern 20–65 år som var arbetslösa 2012, hade 37,2 procent fått arbete under perioden 2013–2015. Det är en större andel än bland de utrikes födda i befolkningen som var arbetslösa samma år och som *inte deltagit* i studiecirkel – 31,1 procent.
- Andelen utrikes födda cirkeldeltagare som var arbetslösa 2012 och som fått jobb 2012–2015 är också större än andelen *inrikes* födda cirkeldeltagare som var arbetslösa samma år. Bland dessa hade 29,1 procent fått jobb.

Kultursyftet

Kultur är, på samma sätt som bildning och utbildning, en resurs för demokrati och samhällsengagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttolka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt – och att därigenom bidra till samhällets utveckling. Folkbildningens kultur bidrar till deltagarnas kulturella engagemang och till deras personliga bildning och utveckling.

FOLKBILDNINGSRÅDETS BEDÖMNING

FOLKBILDNINGEN ÄR SVERIGES största kulturarena. Omfattningen av kulturverksamheterna och mångfalden i deltagargrupperna, tillsammans med inriktningen mot aktivt deltagande och eget skapande, säkrar förutsättningar i hela landet för möten och delaktighet i kulturlivet.

Folkbildningen fungerar som en kompletterande kraft till den institutionella kulturen. Studieförbundens och folkhögskolornas kulturverksamheter bygger på delaktighet och eget skapande och ger deltagarna verktyg att växa bildningsmässigt, mänskligt och konstnärligt. Folkbildningens kulturverksamheter finns i gränslandet mellan å ena sidan amatörkultur och kulturutövande som sker som en del av människors privata liv och ideella engagemang, å andra sidan det professionella kulturlivet. Folkhögskolans kulturinriktade särskilda kurser fungerar både studieförberedande och ger deltagare tillgång till arbetsmarknaden.

Studieförbunden och folkhögskolorna erbjuder dessutom en rikstäckande arbetsmarknad för kulturarbetare och professionella konstnärer.

Den uppdelning som sker mellan inrikes och utrikes födda deltagare inom kulturverksamheterna, och det faktum att de utrikesfödda deltagarna inte sällan är underrepresenterade, är ett problem som folkbildningen delar med det övriga samhället. Folkbildningen behöver arbeta mer aktivt för att också inom kulturområdet skapa möten mellan deltagare som är födda i Sverige och de som är födda i andra länder.

Som ytterligare en del i sitt mångfaldsarbete behöver studieförbund och folkhögskolor i högre grad rikta sina kulturverksamheter mot grupper i befolkningen som mer sällan än andra deltar i kultur, exempelvis deltagare med kort utbildningsbakgrund.

Studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter uppmärksammas i landets regionala kulturplaner och därigenom även i regionalt utvecklingsarbete mer generellt. Den dialog som sker inom ramen för samverkansmodellen stärker möjligheterna för folkbildningen och regionerna att finna gemensamma intressen och samverkansarenor.

För att kunna ta ett mer aktivt ansvar i utvecklingen av det lokala och regionala kulturlivet behöver folkbildningen arbeta systematiskt för att stärka sin regionala och lokala förankring och samverkan.

Sveriges största kulturarena

Studieförbundens utbud domineras av kultur

Inom de flesta studieförbunden var kulturen – studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet inom det estetiska området samt kulturprogrammen – den enskilt största verksamheten under 2018. Sett till omfånget innebär detta att *kultur* skulle kunna beskrivas som studieförbundens gemensamma verksamhetsinriktning.

Nästan 317 300 cirkeldeltagare samlades under 2018 inom det estetiska ämnesområdet *Konst, musik, media*, som stod för 58 procent av alla studietimmar. Antalet arrangemang inom ämnesområdet har ökat de senaste fem åren, medan antalet deltagare minskat under samma period. Denna utveckling har delvis med ekonomi att göra: Statsbidragssystemen till studieförbunden har under senare år mer premierat studietimmar än antal deltagare, och framför allt musikcirkelna genererar många studietimmar per deltagare.^{71 72}

Under året erbjöd studieförbunden även drygt 379 000 kulturprogram, med nästan 20 miljoner deltagare.⁷³ Det betyder att antalet kulturprogram var större än antalet studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet tillsammans.^{74 75} Antalet har dessutom ökat stadigt under de senaste decennierna. Under 1990-talet genomfördes i medeltal cirka 154 000 program per år. Antalet har sedan dess mer än fördubblats. Kulturprogrammen stod 2018 för mellan 33 och 64 procent av respektive studieförbunds totala antal arrangemang. Det genomsnittliga antalet deltagare per program har sjunkit från 80 i början på 2000-talet till 53.⁷⁶

71 I det system för statsbidrag till studieförbunden som trädde i kraft 2017 baseras verksamhetsbidraget både på antalet studietimmar och på antalet unika deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.

72 Den improvisatoriska musiken (pop- och rockcirkelarna) var under 2018 det ämne som genererade i särklass flest studietimmar per deltagare, ca 72. Detta kan jämföras med till exempel 22 timmar per deltagare i *Samhälls- och beteendevetenskap*, 19 timmar per deltagare i *Svenska som andra språk*, och 12 timmar per deltagare i *Historia*.

73 Kulturprogrammets deltagare registreras inte. Alla uppgifter om deltagarantal är därför studieförbundens skattningar.

74 Studiecirkelarna stod för nästan 37 procent av samtliga arrangemang och annan folkbildningsverksamhet för 10 procent under 2018.

75 Räknet i *antal studietimmar* var cirkelverksamheten den mest omfattande verksamhetsformen 2018: 72 procent av alla studietimmar.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2016–2018.

Tabell S 5a. Studiecirkelnas ämnesinriktning, samt deltagare, efter huvudämne 2018. Antal och andel (procent).

Musiken i särställning

Inom studieförbunden växer det estetiska området i omfång, och när det gäller cirkelverksamheten är det musikcirkeln som ökat mest under den senaste tioårsperioden. Andelen studietimmar i musik har sedan 2005 ökat från 30 till 39 procent av den totala volymen. Mest har pop- och rockcirkeln (*improvisatorisk musik*) ökat. Dessa stod för 24 procent av alla cirkeltimmar under 2018 – drygt 50 270 cirkel. Det betyder att den improvisatoriska musiken var nästan fem gånger större än det näst största ämnet, *Sång och musik i grupp* (10 900 cirkel).

Musiken är också det ämne som samlar flest deltagare, nästan 135 000 under 2018, vilket motsvarar 18 procent av alla cirkeldeltagare.⁷⁷

Av studieförbundens kulturprogram är föreläsningar och sång-/musikprogram i särklass vanligast. Under 2018 anordnade studieförbunden drygt 157 600 föreläsningar – 42 procent av alla kulturprogram – och 128 100 sång- och musikarrangemang – 34 procent av alla program. Sång- och musikarrangemangen lockade dock flest deltagare, ca 8 547 000, dvs. 43 procent av alla deltagare i kulturprogram.

I rapporten *Basen i svenskt musikliv* beskrivs de tio studieförbunden som ett fundament i det svenska musiklivets infrastruktur. Studieförbunden erbjöd under 2017:

- 124 000 spelningar och konserter på 2 380 scener (minst en spelning i varje kommun)
- 265 musikhus i drygt 100 kommuner
- nästan 1 500 studieförbundsdrivna replokaler utanför musikhusen.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5d. Studiecirkel i musik 2016–2018 samt 2012. Deltagare och studietimmar. Antal och andel (procent).

Hiphop inom studieförbunden

Flera av studieförbunden har etablerat samarbete med föreningar inom hiphop-rörelsen som är för-

ankrade i förorter och marginaliserade stadsdelar. Folkbildningsrådet genomförde i december 2016 en fokusgruppsintervju med företrädare för olika studieförbund och föreningar som arbetar med urbänkultur (hiphop), i första hand i landets förorter, men även på mindre orter utanför städerna.

Vid intervjun beskrevs hiphop som en modern folkrörelse som handlar om mer än dans, musik och graffiti. Hiphopen skapar ett kunskapssug, menade man, den ger allmänbildning. Det är slutsatser som bekräftas i forskning. I rapporten *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande* visas hur deltagarna i studieförbundens hiphopverksamheter utvecklar ett nära förhållande framförallt till textskrivande, och att detta tycks få betydelse både för relationen till språk generellt och för deltagarens identitet. En slutsats i rapporten är att hiphopen bidrar till att utveckla samhällsengagemang och därmed har implikationer på demokrati, medborgerlig bildning och kanske även på folkhälsa.

Mycket kultur även inom folkhögskolan

Folkhögskolans kulturutbud är också omfattande.

Under 2018 arrangerades:

- 942 långa, särskilda kurser i musik, bild, form och målar Konst, scenisk konst, slöjd och konsthantverk, kyrkomusiker och övriga estetiska ämnen, med drygt 11 700 deltagare
- 109 estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå, med nästan 1 100 deltagare
- ca 2 370 kulturprogram för allmänheten, med drygt 176 800 deltagare
- ca 870 korta kurser inom det estetiska området, med 14 100 deltagare
- korta kurser för cirkelledare inom kulturområdet.

Kultur och kulturutövande är dessutom integrerade delar av folkhögskolans pedagogik, de långa kurserna har ofta inslag av estetiska ämnen. Det betyder att de allra flesta av folkhögskolornas deltagare kommer att delta i kulturaktiviteter som en del av sina studier, oavsett vilken kurs de valt.

Inom folkhögskolan är musiken den näst största kursinriktningen totalt bland de långa kurserna, och den största inriktningen bland de estetiska ämnena – med fler deltagarveckor och deltagare än något annat enskilt estetiskt ämne i allmän kurs, särskild kurs och i de korta kurserna.

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5a. Kursinriktningar inom allmän och särskild kurs 2018. Antal och andel (procent).

⁷⁶ 2017 infördes ett nytt bidragssystem för studieförbunden. I och med detta avsätts 15 procent av statsbidraget till kulturprogram.

⁷⁷ Uppgifterna avser unika personer, till skillnad mot föregående år. Uppgifterna när det gäller deltagare i musikcirkel är därför inte jämförbara över år.

Betydelsen av att delta i folkbildningens kulturverksamheter

Myndigheten för kulturanalys publicerade 2018 rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2017*. I rapporten visas ett starkt samband mellan utbildningsnivå och kulturvanor. Med högre utbildning följer i allmänhet fler kulturaktiviteter. Det finns också ett samband mellan ålder och kultur – ju äldre man är desto mindre ägnar man sig i allmänhet åt kultur.⁷⁸

Studieförbundens kulturprogram för deltagarnas engagemang och personliga utveckling

Många av de deltagare som kommer till tals i Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* är jämförelsevis gamla och har kort utbildning. De hör alltså till befolkningsgrupper som i andra sammanhang ägnar sig lite åt kultur. Det mönstret stämmer dock inte inom folkbildningen.

Deltagarna framhåller att kulturprogrammen ger mer än kulturupplevelser, att deltagandet betyder mer än så. Det ger kunskap och nya perspektiv, skapar engagemang och påverkansmöjligheter, stärker självkänslan och inbjuder till kreativitet och eget skapande. Kulturprogrammets deltagare är oftare än övriga i befolkningen aktiva i kulturlivet, föreningslivet och den politiska diskussionen. Eftersom kulturprogrammen för det mesta anordnas i samverkan med föreningar eller i anslutning till cirkelverksamhet ges deltagarna möjligheter att arrangera och delta aktivt i kulturhändelser. Det beskrivs som en skillnad mot då kulturinstitutioner arrangerar framträdanden av professionella kulturarbetare.

Studieförbundens kulturprogram som arbetsmarknad för kulturarbetare

Av de som *medverkade* i studieförbundens kulturprogram 2018, dvs. de som framträdde inför andra, rapporterades 40 procent som yrkesverksamma konstnärer, övriga var semiprofessionella eller amatörer.⁷⁹ Studieförbunden är viktiga för landets professionella kulturarbetare. I rapporten *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna* poängterar utvärderarna att

antalet uppdrag per år sannolikt gör studieförbunden till den största uppdragsgivaren för landets konstnärer.

För de yrkesverksamma konstnärerna spelar kulturprogrammen roll, men inte i första hand som inkomstkälla. Det framgår av rapporten. De ersättningar som ges är i allmänhet för små. Istället innebär kulturprogrammen att andra resurser ställs till förfogande, till exempel tillgång till scen, lokaler, utrustning och nätverk.

En slutsats som utvärderarna drar i rapporten är att inom kulturprogrammen är de medverkandes personliga bildningsprocess minst lika viktig som slutprodukten – uppträdandet. För de som medverkar handlar kulturprogrammen mycket om processen fram till framträdandet. Det är en process som innehåller både konstnärligt och praktiskt arbete tillsammans med andra. Det här är enligt utvärderarna viktiga erfarenheter för medborgare i en demokrati.

Kulturell bildning i folkhögskolans regi

I rapporten *Kulturell bildning i folkhögskolans regi* framhåller författarna att de estetiska utbildningarna har bred betydelse. Folkhögskolans ambition är inte bara att utbilda kulturutövare, utan även konsumenter, kännare och beställare av kultur. Och de betonar att kreativitet och entreprenörskap efterfrågas såväl på arbetsmarknaden som i samhället.

Som beskrivits tidigare fungerar de estetiskt inriktade kurserna meriterande. De kan både ge tillträde till fortsatt utbildning inom det estetiska eller andra områden, och till arbetsmarknaden.

Många av lärarna inom de estetiska utbildningarna är själva professionella eller semiprofessionella kulturarbetare, med deltidsanställningar inom folkhögskolan. Ungefär 70 procent av dem beskriver sig själva som professionellt verksamma konstnärer, ytterligare 10 procent ägnar sig åt kultur som hobby. Folkhögskolan står ofta för huvuddelen av deras försörjning, men den betyder mer än så. I rapporten beskriver flera lärare hur viktig undervisningen och mötet med deltagarna är för att man ska utvecklas i sitt eget konstnärliga skapande.

Mångfaldig kultur?

Färre utrikes födda deltagare i landets kulturverksamheter

Kultursektorn är relativt homogen när det gäller produktion, organisation och publik. Denna problematik belyser bland annat Myndigheten för kulturanalys i flera rapporter. Myndigheten publicerade till exempel en kartläggning 2015 bland anställda i den del av kultursektorn som styrs av staten, och ansvarade 2017 för

⁷⁸ Rapporten bygger på data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet samlade in 2017. Sambandet mellan deltagande och kultur är omvänt när det gäller aktiviteten "gått på konstatställning" – där återfinns de största andelarna i de äldre åldersgrupperna. När det gäller "gått på museum" syns få skillnader mellan olika åldersgrupper.

⁷⁹ I studieförbundens klassificering varierar gränserna för vem som inkluderas i konstnärsbegreppet. Uppgifterna ska därför betraktas som preliminära.

motsvarande analys i de nordiska länderna. Rapporterna *Kultur av vem?* och *Kultur med olika bakgrund* visar att andelen anställda inom kultursektorn med utländsk bakgrund befinner sig på en konstant och tydligt lägre nivå än i befolkningen. Den ökade mångfalden i befolkningen avspeglas inte i kultursektorns personal, och myndigheten menar att:

Kultursektorn ligger längre från målet om att spegla befolkningen än för tio år sedan. (s. 5)

Frågan om etnisk mångfald beskrivs som svårhanterlig för kulturinstitutionerna även i Kulturanalys Nordens antologi *Vem får vara med?*, i artikeln *Inkluderingskulturen*,. Oklarheter i kulturpolitiken, i den statliga styrningen, hålls fram som en av förklaringarna.

I betänkandet *Konstnär – oavsett villkor* konstaterar Konstnärspolitiska utredningen att konstnärer oftast kommer från hem med välutbildade föräldrar, och att personer med utländsk bakgrund är sämre representerade bland konstnärerna än i befolkningen i stort. Utredningen visar också att det är ungefär lika många kvinnor som män som är verksamma som konstnärer, men med stora variationer inom olika konstområden. Över en tioårsperiod har andelen kvinnor ökat, vilket har resulterat i en jämnare balans mellan könen.

Studieförbundens deltagare i kulturinriktade arrangemang

Andelen utrikes födda deltagare är betydligt mindre i studieförbundens studiecirkel inom ämnesområdet *Konst, musik och media* än inom andra ämnesområden. Inom det här området var 14 procent av cirkeldeltagarna utrikes födda 2018, jämfört med 28 procent i studiecirkel med annan inriktning.

Statistiken visar också att de vanligaste ämnesvalen bland inrikes födda deltagare var inriktade mot kultur: improvisatorisk musik, körsång och husdjurskötsel. Bland de utrikes födda deltagarna var det vanligast att välja annan utbildning i religion, svenska som andraspråk respektive samhälls- och beteendevetenskap – allmän inriktning.⁸⁰

⁸⁰ I rapporten *Cirkeldeltagare från andra länder* jämför författarna vilka ämnen som är mest populära bland utrikes och inrikes födda cirkeldeltagare. Statistiken visar på en uppdelning: Bland de deltagare som är födda i Sverige hör nio av de elva vanligaste ämnena hemma inom kultur-/hantverksområdet. I särklass störst är den improvisatoriska musiken, dvs. pop, rock, jazz, osv. Bland de cirkeldeltagare som kommer från andra länder är bilden i princip motsatt – bara ett av de elva vanligaste ämnena har kulturinriktning.

Andra kännetecken som utmärker deltagargruppen inom det estetiska området är att andelen kvinnor och andelen deltagare med eftergymnasial utbildning oftast är större än inom övriga ämnesområden.

SE TABELLBILAGA:

Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2018. Andel (procent).

Mångfald makt och normer inom folkbildningens kulturinriktade verksamheter

I Folkbildningsrådets utvärdering *Mångfald, makt och normer i folkbildningens kulturverksamheter* är en slutsats att folkbildningens kulturverksamheter ”präglas av de mångas kultur men inte i tillräcklig grad av mångfaldig kultur”. Den statistik som presenteras bekräftar att framför allt deltagare som är födda utanför Europa är underrepresenterade i folkbildningens kulturinriktade verksamheter, och att deltagare med lång egen utbildning och med högutbildade föräldrar är överrepresenterade. Mönstret är tydligt, även om deltagandet varierar efter utbud, verksamhetsform och estetisk inriktning och även beror på deltagarnas kön, ålder, socioekonomiska bakgrund och personliga val.

I de fallstudier som ingår i utvärderingen undersöks folkbildningens vardag. Här talar forskarna om en friktion mellan mångfaldspolitiska ambitioner och verkligheten. Samspelet mellan uppdrag och resurser, vision och realitet, handlingsplaner och implementering är komplicerat och leder till kompromisser. Ekonomiska och personella villkor, lokalisering och samverkan med andra organisationer och det omgivande samhället beskrivs som avgörande förutsättningar för studieförbundens och folkhögskolornas arbete.

Utvärderarna menar att folkbildningen som helhet har påtagliga resurser att arbeta med mångfald i sina kulturverksamheter, och har sett många exempel på förnyelse och i övrigt positiv utveckling. Samtidigt varierar ambitionerna och utvecklingen i riktning mot ökad mångfald går på det stora hela långsamt. Här bedömer man att rådande normer och maktordning spelar roll, och efterlyser en mer öppen inställning till olika erfarenheter, behov och intressen.

Folkhögskolornas deltagare i kulturinriktade arrangemang

Även inom folkhögskolan finns skillnader mellan deltagare i estetiska verksamheter och andra. Inom särskild kurs är andelen utrikes födda jämförelsevis låg – 10 procent i estetiska verksamheter jämfört med 21 procent i övriga inriktningar.

De här deltagarna är även tydligt yngre än deltagare i andra kursinriktningar, och de har i allmänhet längre utbildning. Dock är variationen mellan olika ämnesinriktningar stora, med till exempel de äldsta deltagarna med längst utbildning i *Slöjd och konsthantverk*.

Mönstret med jämförelsevis få deltagare från andra länder återkommer i folkhögskolornas allmänna och korta kurser med estetisk inriktning.

I utvärderingen *Kulturell bildning i folkhögskolornas regi uppmärksammas* var 94 procent av lärarna inom de estetiskt inriktade kurserna uppväxta i Sverige, medan endast cirka 1 procent hade vuxit upp i ett utomeuropeiskt land.⁸¹

SE TABELLBILAGA:

Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

Folkbildningens kultur i hela landet

Konstnärspolitiska utredningen konstaterar i betänkandet *Konstnär – oavsett villkor?* att konsten bidrar till lokal och regional utveckling och har en central roll för sammanhållningen av landet. Att konstnärer bor och verkar på en plats gör att fler perspektiv tillförs lokalsamhället.

Rikstäckande – olika omfattning i olika kommuner

Om filialerna räknas in, erbjuder folkhögskolorna kurser och kulturprogram på över 300 platser i landet – nästan överallt med kulturinslag som delar av verksamheten. Skolorna fungerar ofta som kulturcentra i lokalsamhället, samtidigt som de utbildar framtidens kulturpersoner och konstnärer.

Flest deltagare i folkhögskolornas kulturprogram och långa kurser med estetisk inriktning finns i landets tätorter och i områden runt de större städerna, alltså utanför storstadsområdena.

För många som bor i glesbygden och mindre tätorter är studieförbundens kultur en del av vardagen. Ungefär 5 procent av invånarna i landets glesbygdskommuner deltog i en estetiskt inriktad studiecirkel under 2018. Dessutom deltog var och en i genomsnitt i mer än två kulturprogram.

AKTUELL UTREDNING SOM BERÖR FOLKBILDNINGEN:

SOU 2018:23. **Konstnär – oavsett villkor?**

Konstnärspolitiska utredningen redovisar i sitt betänkande *Konstnär – oavsett villkor?* en kartläggning av de statliga insatserna och villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Man lämnar förslag till förändringar och utveckling av konstnärspolitiken, inklusive strategiska och långsiktiga insatser för att komma till rätta med den sociala snedrekryteringen till de konstnärliga högskoleutbildningarna.

I sitt remissvar ställer sig Folkbildningsrådet bakom utredningens förslag och konstaterar att utredningen i flera sammanhang nämner folkbildningen som en resurs inom kulturområdet. (Dnr 217, 2018, 07)

I förhållande till befolkningens storlek har de som bor i de kommuner som omger storstäderna och de större städerna en mer begränsad tillgång till studieförbundens kulturverksamheter än andra. Läst var deltagandet i landets pendlingskommuner nära storstäderna, där 2 procent av befolkningen deltog i estetisk cirkel under året och där även deltagandet i kulturprogram var märkbart lägre än i andra typer av kommuner.

Kulturverksamheternas lokala och regionala betydelse

Att boendeort och kulturvanor hör samman framgår av rapporten *Kulturvanor i Sverige 1989–2017* från Myndigheten för kulturanalys. Mest kulturaktiva är invånare i storstäder och större orter. Rapporten bekräftar samtidigt att kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och kräver små resurser är jämnare fördelade i befolkningen. Här spelar boendeort och inkomst mindre roll.

Kulturprogrammets lokala betydelse

I Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället* beskrivs studieförbundens kulturprogram som en lättillgänglig väg till både folkbildningen och kulturfären, bland annat eftersom de är jämförelsevis billiga – eller gratis – att delta i. Kulturprogrammen inriktas mot amatörcultur och mot grupper som inte i första hand nås av kommunernas kulturverksamhet: ungdomar, äldre, personer med invandrarbakgrund och boende i glesbygd.

⁸¹ Uppgifterna om lärarnas bakgrund är hämtade från en enkät som, inom ramen för utvärderingen, skickades till samtliga lärare inom folkhögskolornas kulturinriktade kurser 2017.

Det finns en närhet mellan kulturprogrammen och kommunens invånare. Kulturprogrammen genomförs ofta i samverkan med föreningslivet eller tillsammans med kommunala verksamheter som t.ex. äldreboenden och ungdomsgårdar. Utvärderarna konstaterar att:

Studieförbunden rör sig bland folk och gör verksamhet i andras lokaler.

Utan studieförbundens kulturprogram skulle det inte finnas mycket kultur på många mindre orter. Åtminstone i de båda mindre kommuner som ingår i utvärderingen arbetar studieförbunden systematiskt för att nå ut inte bara till nya sociala grupper, utan även geografiskt – till befolkningen utanför centralorten.

Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna

Folkbildningsrådets rapport *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna* visar att studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamheter finns med i alla regionala kulturplaner 2017.⁸²

Den bild som ges av folkbildningen och dess betydelse är positiv. Fyra roller framhålls:

- folkbildningen som samverkanspart
- folkbildningen som infrastruktur och arrangör
- folkbildningens fokus på deltagarnas eget kulturutövande, amatörkultur och deltagarkultur
- folkhögskolornas estetiska utbildningar.

Rapporten visar också på den ambivalens som finns bland både regioner/landsting och bland studieförbund och folkhögskolor när det gäller folkbildningens plats i kulturplanerna: Samverkansmodellen förutsätter att landstingen och regionerna samråder även med det civila samhället, däremot ger den bara medel att fördela till lokala och regionala institutioner. Medel till det civila samhället, inklusive folkbildningen, beslutas i andra sammanhang. Studieförbund och folkhögskolor har å sin sida ett intresse av att synas och delta i det regionala kulturplanarbetet, samtidigt som de värnar sin oberoende ställning som folkbildningsaktörer och dessutom i första hand är verksamma lokalt – ute i kommunerna.⁸³

⁸² Kultursamverkansmodellen, som infördes 2010, är en modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen innebär att landstingen/regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering.

⁸³ Riksdagens kulturutskott genomförde 2015 en uppföljning av kultursamverkansmodellen. Rapporten *Är samverkan modellen?*

En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen bekräftar att det har varit svårt att hitta folkbildningens och det övriga civilsamhällets roll i modellen, och att dialogen är under utveckling.

Referenser

- Amnå, E., Ekström, M. & Stattin, H. (2016). *Ungdomars politiska utveckling. Slutrapport från ett forskningsprogram*. RJ:s skriftserie 12. Riksbankens Jubileumsfond i samarbete med Makadam Förlag.
- Ersta Sköndal Högskola (2015). *Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014*. Institutionen för socialvetenskap. Ersta Sköndal högskolas arbetsrapportserie 85.
- Fejes, A., Dahlstedt, M., Mešic, N. & Nyström, S. (2018). *Svenska(r) från dag ett: En studie av ABFs arbete med asylsökande*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Folkbildningsrådet (2011). *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010. Folkbildning för alla?* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2011.
- Folkbildningsrådet (2013). *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2013.
- Folkbildningsrådet (2013). *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2013.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*. Folkbildningsrådet utvärderar No 3 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna. Utvärdering 3 av studieförbundens kulturprogram*. Folkbildningsrådet utvärderar No 4 2014.
- Folkbildningsrådet (2015). *Folkbildningen och Europeiska socialfonden – En kartläggning av folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att genomföra ESF-projekt*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*. En rapport från Folkbildningsrådet.
- Folkbildningsrådet (2015). *Statsbidrag till studieförbund 2017. Villkor och fördelningskriterier*. Fastställt av Folkbildningsrådets styrelse 16 december 2015. Dnr 18, 2015, 092. Reviderade och kompletterade av Folkbildningsrådets styrelse 14 december 2016. Dnr 327, 2016, 092.
- Folkbildningsrådet (2015). *Steget vidare – undersökning bland folkhögskolornas deltagare 2013*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2015.
- Folkbildningsrådet (2016). *Folkbildning med asylsökande – Studieförbundens särskilda insatser 2015*.

- Folkbildningsrådet (2016). *Handlingsplan för jämställdhetsintegrering. 2017–2018.*
- Folkbildningsrådet (2017). *Cirkeldeltagare från andra länder.* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2017.
- Folkbildningsrådet (2017). *Etableringskurs på folkhögskola – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd.*
- Folkbildningsrådet (2017). *Folkbildning med asylsökande 2016 – Svenska från dag 1 och Vardagssvenska vid studieförbund och folkhögskolor.*
- Folkbildningsrådet (2017). *Folk utanför folkbildningen – En studie om dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter.*
- Folkbildningsrådet (2017). *På egna eller andras villkor? Folkbildningens medverkan i Europeiska socialfonden 2014–2020.*
- Folkbildningsrådet (2017). *Studiemotiverande folkhögskolekurs – Perspektiv på folkbildning som arbetsmarknadsåtgärd.*
- Folkbildningsrådet (2017). *Svenska för invandrare på folkhögskola – kartläggning för 2016 och 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildning med asylsökande 2017 – Svenska från dag ett och Vardagssvenska i studieförbund och folkhögskolor.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkbildningen tar plats i de regionala kulturplanerna. En kartläggning 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskolans förstärkningsbidrag – En fördjupad analys 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Folkhögskolläraernas arbetsituation.* Folkbildningsrådets återrapportering till regeringen 2017.
- Folkbildningsrådet (2018). *Kulturell bildning i folkhögskolans regi. Deltagare och lärare på estetiska profilerkurser.* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2018.
- Folkbildningsrådet (2018). *Studieförbundens ekonomi 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Uppföljning av statsbidragsvillkor – Folkhögskolor 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Uppföljning av statsbidragsvillkor – Studieförbund 2017.*
- Folkbildningsrådet (2018). *Yttrande angående En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71).* Dnr 355, 2018, 07.
- Folkbildningsrådet (2018). *Yttrande angående Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22) samt den kompletterande promemorian Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande.* Dnr 309, 2018, 07.
- Folkbildningsrådet (2018). *Yttrande avseende Konstnär – oavsett villkor. SOU 2018:23.* Dnr 217, 2018, 07.
- Folkbildningsrådet (2018). *Yttrande SOU 2018:18 Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige.* Dnr 158, 2018, 07.
- Folkbildningsrådet (2019). *Cirkeldeltagares vägar i samhället.* Publiceras i maj 2019.
- Folkbildningsrådet (2019). *Digitalisering inom folkbildningen.* Publiceras i april 2019.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning i marginaliserade stadsdelar.* (arbetstitel). Publiceras i juni 2019.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkbildning och regional kompetensförsörjning.* Publiceras i april 2019.
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkhögskolans pedagogiska personal 2018.*
- Folkbildningsrådet (2019). *Folkhögskolor 2018. Folkbildningsrådets uppföljning av statsbidragsvillkor och genomförd verksamhet 2017.* Dnr 139,2019,51.
- Folkbildningsrådet (2019). *Matchningsinsatser inom folkbildningen.* Dnr 17,2019,090.
- Folkbildningsrådet (2019). *Mänskliga rättigheter inom folkbildningen 2018 – Insatser inom folkhögskolor och studieförbund för att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter i samhället.* Dnr 100,2019,090.
- Folkbildningsrådet (2019). *Studiemotiverande folkhögskolekurs – Återrapportering 2018.* Dnr 110, 2019, 091.
- Folkbildningsrådet (2019). *Yrkeskurser inom bristyrken – Återrapportering 2018.* Dnr 110, 2019, 091
- Hedegaard, J. & Hugo, M. (2018). *Utbildning som stödjande miljö för deltagare med högfungerande autism. Rapport från pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång.* I Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Från skola till arbete. Fördjupad analys av ungas övergång mellan skola och arbetsliv. Slutrapport.
- Hugo, M., Hedegaard, J. & Bjursell, C. (2019). *Folkhögskolan som inkluderande miljö för deltagare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.* Encell rapport 1:2019. Encell, Högskolan för lärande och kommunikation.
- Kulturanalys Norden (2017). *Kultur med olika bakgrund. utländsk bakgrund bland anställda på statligt finansierade kulturinstitutioner I Norden.* Nordisk kulturfakta.
- Kulturanalys Norden (2017). *Vem får vara med? Perspektiv på inkludering och integration i kulturlivet i de Nordiska länderna.* Nordisk kulturfakta.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län (2017). *Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 43 enligt regleringsbrevet för 2017.* Dnr 851-5335-2017.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län (2018). *Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag om översyn av samhällsorientering för nyanlända.* Dnr 851-1645-2018.
- Myndigheten för kulturanalys (2015). *Kultur av vem? En undersökning av mångfald i den svenska kultursektorn.* Rapport 2015:2

- Myndigheten för kulturanalys (2018). *Kulturvanor i Sverige 1989–2017*. Kulturfakta 2018:2.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Har alla samma möjlighet att delta i det civila samhället? En kunskapsöversikt om hinder för deltagande*.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige*.
- Nordvall, H., Pastuhov, A. & Osman, A. (2018). *Folkbildning av och för migranter. En lokal studie av deltagarmönster och meningsskapande inom ABFs verksamhet för målgruppen invandrare*. ABFs skriftserie Folkbildning och Forskning.
- Nylander, E. et al (2014). *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning*. Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap och lärande.
- OECD (2016). *Investing in Youth: Sweden*, OECD Publishing, Paris.
- Polisen (2017). *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.
- Regeringskansliet (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*.
- Riksdagens kulturutskott (2015). *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen*. 2015/16: RFR4.
- Skolverket (2018). *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18*. Dnr: 2018:510. PM.
- SOU 2018:11. *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar*. Slutbetänkande av Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar.
- SOU 2018:18. *Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige*. Betänkandet av Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund.
- SOU 2018:22. *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering*. Betänkande av Mottagandeutredningen.
- SOU 2018:23. *Konstnär – oavsett villkor*. Betänkande av Konstnärspolitiska kommittén.
- SOU 2018:71. *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden*. Betänkande av Komvuxutredningen.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten. *Årsredovisning 2011*.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2017). *Villkor för utbildning. Kartläggning av nuläge för barn, elever och vuxenstudier med funktionsnedsättning*.
- Statistiska Centralbyrån (2017). *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan*. Temarapport 2017:11 utbildning.
- Statistiska centralbyrån (2019). *Vuxenutbildningens betydelse i det svenska utbildningssystemet. Kompensatoriska effekter av studier inom Komvux och inom folkhögskolans allmänna kurser och SMF*. (Arbetsnamn. Publiceras vecka 13 2019)
- Statskontoret (2016). *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Delrapport.
- Statskontoret (2018). *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget*. Slutrapport. 2018:10.
- Studieförbunden (2019). *Basen i svenskt musikliv – Studieförbundens musikrapport 2019*. Studieförbundens material 2019:1.
- Svensk författningssamling 2015:218. *Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen*.
- Svensk författningssamling 2015:521. *Förordning (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare*.
- Söderman, J. (2016). *Folkbildning som hiphop med implikationer på läs- och skrivfrämjande*. På uppdrag av Region Skåne.
- Tillväxtverket (2016). *Regionala kompetensplattformar. En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017*.

Tabellbilaga

Tabell S 1. Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.....	56
Tabell S 2a. Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2016–2018. Andel (procent).....	57
Tabell S 2b. Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).....	58
Tabell S 3a. Cirkeldeltagare i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.....	59
Tabell S 3b. Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).....	60
Tabell S 4a. Nya cirkeldeltagare 2018. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).....	60
Tabell S 4b. Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent).....	61
Tabell S 5a. Studiecirkelnas ämnesinriktning och deltagare 2018, efter huvudämne. Antal och andel (procent).....	62
Tabell S 5b. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).....	63
Tabell S 5c. Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).....	64
Tabell S 5d. Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2018. Andel av grupp (procent).....	65
Tabell S 5e. Studiecirkelar i musik 2016–2018. Deltagare och studietimmar. Antal och andel (procent).....	66
Tabell S 6a. Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).....	67
Tabell S 6b. Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).....	67
Tabell S 6c. Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2018. Andel (procent).....	68

Tabell S 6d. Cirkeldeltagare i olika åldrar 2018. Andel (procent).....	68
Tabell S 7. Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2018. Största och minsta andel samt median (procent).....	69
Tabell F 1. Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.....	70
Tabell F 2a. Deltagare i allmän och särskild kurs och i kort kurs 2016–2018. Andel (procent).....	71
Tabell F 2b. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolkurs, Etableringskurs, Bristyrkeskurs och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).....	72
Tabell F 3a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.....	74
Tabell F 3b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).....	75
Tabell F 4a. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2018. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).....	76
Tabell F 4b. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i kurser med internatdeltagare 2018. Jämförelse med kurser med deltagare som ej bor på internat. Andel (procent).....	77
Tabell F 4c. Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läser på distans 2018. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).....	78
Tabell F 5a. Kursinriktningar allmän och särskild kurs 2018. Antal och andel (procent).....	79
Tabell F 5b. Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).....	80
Tabell F 5c. Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).....	80
Tabell F 6a. Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).....	81
Tabell F 6b. Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).....	81
Tabell F 6c. Deltagare i allmän och särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2018. Andel (procent).....	82
Tabell F 6d. Deltagare i allmän och särskild kurs i olika åldrar 2018. Andel (procent).....	83
Tabell F 7. Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2018. Största och minsta andel samt median (procent).....	84
Tabell F 8a. Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola 2016–2018. Antal och andel (procent).....	84
Tabell F 8b. Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2016–2018, inklusive fortsatta studier och arbete. Antal och andel (procent).....	85

I tabellerna redovisas i första hand deltagaruppgifter som hämtats från studieförbundens och folkhögskolornas deltagarrapporter, som visar unika personer per verksamhetsform. I undantagsfall redovisas grupprapporterade deltagare. Detta markeras i så fall i not.

Skillnad i antal och andel deltagare kan förekomma mellan olika tabeller. Detta beror främst på den variabelgruppering som görs, men även sekretessgranskning kan påverka utfallet. Likaså kan uppgift om enskilda individer eller grupper saknas. Så är exempelvis fallet när det kommer till unga som ännu inte återfinns i SCB:s utbildningsregister.

TABELL S 1.
Studieförbundens verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.

	ANTAL STUDIETIMMAR (N)	ANTAL ARRANGEMANG (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)

GENERELLT STATSBIDRAG					
2018 (1 776 335 000 kr)					
Studiecirklar	13 032 989	260 964	617 924	61	39
Annan folkbildningsverksamhet	1 643 558	72 723	482 182	64	36
Kulturprogram*	3 412 188	379 132	19 868 170	55	45
2017 (1 759 305 300 kr)					
Studiecirklar	13 331 127	271 596	637 113	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	1 602 902	68 893	462 694	65	35
Kulturprogram*	3 388 554	376 506	19 799 200	55	45
2016 (1 738 570 000 kr)					
Studiecirklar	12 854 071	266 521	624 111	62	38
Annan folkbildningsverksamhet	1 582 719	63 598	434 154	66	34
Kulturprogram*	3 376 872	375 208	19 960 765	55	45

RIKTADE STATSBIDRAG					
2018					
Vardagssvenska (71 967 750 kr)	90 302	2 063	14 095	37	63
Svenska från dag ett (49 851 000 kr)	203 664	5 305	20 138	39	61
Stöd till föräldrar i barns lärande (49 500 000 kr)	57 616	1 982	4 313	28	72
Uppsökande och motiverande insatser riktade till utrikes födda kvinnor (49 500 000 kr)	55 831	2 380	3 092	100	-
Bidrag för att stärka folkbildningens demokratiarbete (3 610 000 kr)***	-	-	-	-	-
2017					
Vardagssvenska (63 750 000 kr)**	113 158	2 746	19 720	34	66
Svenska från dag ett (63 750 000 kr)**	260 435	7 298	28 594	35	65
2016					
Vardagssvenska (72 000 000 kr)**	103 114	2 552	19 848	32	68
Svenska från dag ett (150 782 200 kr)**	489 031	16 594	61 891	30	70

* Gruppriporterade deltagare (ej unika personer).

** Unika personer. Könsfördelning beräknas dock utifrån gruppstatistik.

*** Bidraget delades mellan studieförbund och folkhögskolor.

TABELL S 2A.**Cirkeldeltagare och deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2016–2018. Andel (procent).**

	2018	2017	2016
Cirkeldeltagare			
Antal deltagare (N)	617 924	637 113	624 111
Kvinnor	62	62	62
Män	38	38	38
Inrikes födda	79	80	81
Utrikes födda	21	20	19
Eftergymnasial utbildning	42	42	41
Gymnasial utbildning 3 år	17	17	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	21	21
Högst grundskola/motsvarande	19	20	20
65 år–	38	37	37
45–64 år	24	25	25
25–44 år	24	24	24
20–24 år	6	6	6
13–19 år	8	8	8
Med funktionsnedsättning*	7	7	7
Deltagare i annan folkbildningsverksamhet			
Antal deltagare (N)	482 182	462 694	434 154
Kvinnor	65	65	66
Män	35	35	34
Inrikes födda	85	86	87
Utrikes födda	15	14	13
Eftergymnasial utbildning	49	48	47
Gymnasial utbildning 3 år	19	18	18
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	19	20
Högst grundskola/motsvarande	14	15	15
65 år–	20	18	18
45–64 år	19	18	17
25–44 år	16	15	14
20–24 år	3	3	3
13–19 år	7	7	6
–12 år	16	12	17
Med funktionsnedsättning*	4	4	3

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 2B.**Deltagare i Vardagssvenska och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent).**

	2018	2017	2016
Vardagssvenska			
Antal deltagare (N)	14 095	19 720	19 848
Kvinnor*	37	34	32
Män*	63	66	68
>65 år**	0	0	0
25–65 år**	98	100	100
13–24 år**	2	0	0
<13 år**	0	0	0
Med funktionsnedsättning**	0	0	0
Svenska från dag ett			
Antal deltagare (N)	20 138	28 594	61 891
Kvinnor*	29	35	30
Män*	71	65	70
>65 år**	0	0	0
25–65 år**	96	98	95
13–24 år**	4	2	5
<13 år**	0	0	0
Med funktionsnedsättning**	0	0	0

* Avser unika personer. Könsfördelning beräknas dock utifrån gruppstatistik.

** Uppgifterna bygger på grupprapporterade uppgifter där deltagare registrerades enligt majoritetsprincipen, dvs. alla deltagare hamnar under samma kategori om majoriteten av deltagare finns i denna kategori.

TABELL S 3A.
Circleldeltagare i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.*

	PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		PENDLINGS- KOMMUN NÄRA		TOTALT
	STORSTAD	STORSTAD	STÖRRE STAD	STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÄTORT	MINDRE STAD/ TÄTORT	MINDRE STAD/ TÄTORT	MINDRE STAD/ TÄTORT	LANDSBYGDS- KOMMUN	LANDSBYGDS- KOMMUN	
Antal (N)	124 821	58 789	169 586	92 557	92 408	46 193	57 724	642 078			
Kvinnor	58	63	60	63	62	62	64	61			
Män	42	37	40	37	38	38	36	39			
Inrikes födda	66	81	77	84	87	85	86	79			
Utrikes födda	34	19	23	16	13	15	14	21			
Eftergymnasial utbildning	50	44	57	35	40	33	33	44			
Gymnasial utbildning 3 år	18	18	18	17	18	17	18	18			
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	22	13	27	25	27	29	21			
Högst grundskola/motsvarande	14	16	12	21	17	23	20	16			
65 år -	21	46	33	47	43	47	45	37			
45-64 år	25	24	24	24	25	24	26	25			
25-44 år	38	19	26	17	20	16	18	24			
20-24 år	8	4	8	4	4	4	3	6			
13-19 år	8	7	9	7	8	9	8	8			
Med funktionsnedsättning**	5	6	4	8	7	10	13	7			

* Kommungruppsindelningen bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Längspendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

** Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 3B.

Cirkeldeltagare i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).

	BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE (N)	CIRKELDELTAGARE (N)	ANDEL CIRKELDELTAGARE (%) AV BEFOLKNING 13 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 585 034	104 608	7
Pendlingskommun nära storstad	1 570 727	75 108	5
Större stad	2 049 349	155 316	8
Pendlingskommun nära större stad	1 252 809	94 793	8
Mindre stad/tätort	1 113 761	88 281	8
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	515 419	44 405	9
Landsbygdskommun	559 696	54 967	10
Totalt	8 646 795	617 478	7

TABELL S 4A.

Nya cirkeldeltagare 2018. Jämförelse med återkommande deltagare.* Andel (procent).

	NYA CIRKELDELTAGARE	ÅTERKOMMANDE CIRKELDELTAGARE*
Antal (N)	130 702	526 181
Andel	20	80
Kvinnor	59	63
Män	41	37
Inrikes födda	75	81
Utrikes födda	25	19
Eftergymnasial utbildning	45	44
Gymnasial utbildning 3 år	20	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	21
Högst grundskola/motsvarande	17	19
65 år–	22	43
45–64 år	26	24
25–44 år	33	21
20–24 år	7	5
13–19 år	12	7
Med funktionsnedsättning**	-	-
Storstad	26	19
Pendlingskommun nära storstad	7	9
Större stad	28	27
Pendlingskommun nära större stad	12	14
Mindre stad/tätort	14	15
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	6	7
Landsbygdskommun	8	9

* Med nya deltagare avses deltagare i studiecirkel 2018, som inte deltagit under perioden 2015–2017. Med återkommande deltagare avses deltagare i studiecirkel 2018, som även deltagit någon gång under perioden 2015–2017.

** Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 4B.

Cirkeldeltagare i marginaliserade stadsdelar i 27 kommuner 2016. Jämförelse med deltagare i övriga delar i 27 kommuner, samt i riket. Andel (procent).

	MARGINALISERADE STADSDELAR I 27 KOMMUNER	ÖVRIGA DELAR I 27 KOMMUNER	RIKET
Antal (N)	33 464	391 470	526 181
Kvinnor	54	61	62
Män	46	39	38
Inrikes födda	34	78	80
Utrikes födda	66	22	20
Eftergymnasial utbildning*	26	51	44
Gymnasial utbildning 3 år*	17	16	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år*	17	15	21
Högst grundskola/motsvarande*	33	14	19
65 år–	16	31	39
45–64 år	25	25	24
25–44 år	36	31	24
20–24 år	11	7	5
15–19 år	12	6	8**
Studiedeltagande folkhögskola	1	1	-

* Andel med okänd utbildningsnivå är 7,6 procent i de marginaliserade stadsdelarna och 3,2 procent i övriga delar av kommunerna.

** 13–19 år.

TABELL S 5A.

Studiecirkelarnas ämnesinriktning och deltagare 2018, efter huvudämne. Antal och andel (procent).

	ARRANGEMANG		DELTAGARE	
	ANTAL (N)	ANDEL (%)	ANTAL (N)	ANDEL (%)
Konst, musik och media	764 335	46	317 280	41
<i>varav Bild- och formkonst</i>	58 944		30 952	
<i>varav Musik, dans och dramatik</i>	532 684		204 081	
<i>varav medieproduktion</i>	14 047		4 406	
<i>varav Formgivning</i>	1 757		728	
<i>varav Konsthantverk</i>	156 903		77 113	
Humaniora (språk, historia)	337 089	20	167 427	22
<i>varav Religion</i>	72 901		36 883	
<i>varav Främmande språk</i>	116 373		55 969	
<i>varav Svenska och litteraturkunskap (inkl. hemspråk)</i>	70 950		34 366	
<i>varav Historia och arkeologi</i>	63 195		32 331	
<i>varav Livsåskådning, filosofi, logik och etik</i>	13 670		7 878	
Samhälls- och beteendevetenskap	130 940	8	67 237	9
Personliga tjänster	115 167	7	60 682	8
Lantbruk, trädgård, skog och fiske	76 352	4	46 764	6
Data	29 949	2	16 694	2
Hälso- och sjukvård	33 057	2	16 879	2
Socialt arbete och omsorg	29 571	2	13 366	2
Företagsekonomi, handel och administration	19 125	1	10 625	1
Teknik och teknisk industri	11 662	1	4 687	1
Pedagogik och cirkelledarutbildning	20 476	1	11 471	1
Läs- och skrivinläring för vuxna	2 071	0	721	0
Övriga	72 737	6	34 706	5

TABELL S 5B.
Cirkeldeltagare inom ämnesområdet Konst, musik och media 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	KONST, MUSIK OCH MEDIA	VARAV BILD- OCH FORMKONST	VARAV MUSIK, DANS OCH DRAMATIK	VARAV MEDIE- PRODUKTION	VARAV FORM- GIVNING	VARAV KONST- HANTVERK	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN
Antal (N)	317 280	30 952	204 081	4 406	728	77 113	451 259
Kvinnor	63	76	52	42	73	87	62
Män	37	24	48	58	27	13	38
Inrikes födda	86	84	86	75	83	86	72
Utrikes födda	14	16	14	25	17	14	28
Eftergymnasial utbildning	46	54	47	50	40	38	40
Gymnasial utbildning 3 år	16	11	16	13	19	20	22
Gymnasial utbildning, ej 3 år	20	20	17	13	18	29	22
Högst grundskola/motsvarande	18	15	20	24	23	13	16
65 år -	38	50	29	19	28	60	41
45-64 år	24	25	24	19	29	24	23
25-44 år	25	19	31	41	29	13	21
20-24 år	6	3	7	14	9	1	5
13-19 år	7	3	10	6	5	1	9
Med funktionsnedsättning*	36	12	62	1	0	25	64

* Gruppapperterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5C.
Circleldeltagare inom ämnesområdet Humaniora 2018. Jämförelse med övriga ämnesområden. Andel (procent).

	HUMANIORA (SPRÅK, HISTORIA)	VARAV RELIGION	VARAV FRÄMMANDE SPRÅK	VARAV SVENSKA OCH LITTERATUR- KUNSKAP (INKL. HEMSPRÅK)	VARAV HISTORIA OCH ARKEOLOGI	VARAV LIVSÅSKÅDNING, FLOSOFI, LOGIK OCH ETIK	ÖVRIGA ÄMNES- OMRÅDEN
Antal (N)	167 427	36 883	55 969	34 366	32 331	7 878	601 112
Kvinnor	64	56	62	77	59	65	62
Män	36	44	38	23	41	35	38
Inrikes födda	65	61	51	74	82	75	81
Utrikes födda	35	39	49	26	18	25	19
Eftergymnasial utbildning	45	40	56	45	32	48	41
Gymnasial utbildning 3 år	23	27	18	22	26	21	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	20	18	13	22	29	19	22
Högst grundskola/motsvarande	13	15	13	10	13	12	18
65 år -	43	23	30	60	70	41	39
45-64 år	21	22	27	17	16	20	24
25-44 år	20	21	30	15	10	15	24
20-24 år	4	7	5	3	2	4	6
13-19 år	11	27	8	5	2	20	7
Med funktionsnedsättning*	12	2	6	56	32	3	88

* Grupperade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5D.**Vanligaste ämnesval i studiecirkel inom olika deltagargrupper 2018. Andel av grupp (procent).**

	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP	ÄMNE	ANDEL AV GRUPP
Kvinnor	Körsång	6	Friskvård	5	Husdjurskötsel	5
Män	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	12	Annan utbildning i religion	6	Historia	5
Inrikes födda	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	7	Körsång	6	Husdjurskötsel	5
Utrikes födda	Annan utbildning i religion	8	Svenska som främmande språk	7	Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning	5
Eftergymnasial utbildning	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	6	Körsång	6	Husdjurskötsel	4
Gymnasial utbildning 3 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	11	Husdjurskötsel	6	Körsång	4
Gymnasial utbildning, ej 3 år	Friskvård	6	Historia	6	Körsång	5
Högst grundskola/motsvarande	Historia	6	Annan utbildning i religion	5	Friskvård	5
65 år–	Historia	7	Friskvård	6	Körsång	6
45–64 år	Husdjurskötsel	7	Körsång	6	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	6
25–44 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	13	Husdjurskötsel	5	Annan utbildning i religion	4
20–24 år	Improvisatorisk musik (rock, jazz etc)	12	Annan utbildning i religion	6	Teater och dramatik (för scenframställning)	5
13–19 år	Annan utbildning i religion	17	Övriga danser	6	Teater och dramatik (för scenframställning)	5
Med funktionsnedsättning*	Sång och musik i grupp	13	Friskvård	11	Personlig utveckling	8

* Gruppapperterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 5E.**Studiecirklar i musik 2016–2018. Deltagare och studietimmar. Antal och andel (procent).**

	2018	2017	2016
Antal studiecirkeltimmar totalt	13 032 989	13 331 127	12 856 215
Antal studietimmar i musikcirklar	5 070 130	5 189 983	5 082 683
<i>varav antal timmar improvisatorisk musik</i>	<i>3 154 689</i>	<i>3 220 924</i>	<i>3 128 304</i>
Andel studietimmar i musikcirklar, av alla studietimmar	39	39	40
<i>varav andel studietimmar i improvisatorisk musik, av alla studietimmar</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>24</i>
Antal cirkeldeltagare totalt	768 539	802 767	783 304
Antal deltagare i musikcirklar	134 678	138 028	138 636
<i>varav antal deltagare i improvisatorisk musik</i>	<i>43 043</i>	<i>43 831</i>	<i>43 454</i>
Andel deltagare i musikcirklar, av alla deltagare	18	17	18
<i>varav andel deltagare i improvisatorisk musik av alla deltagare</i>	<i>6</i>	<i>5</i>	<i>6</i>

TABELL S 6A.**Kvinnliga och manliga cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).**

	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Antal (N)	479 577	288 962	768 539
Inrikes födda	80	74	78
Utrikes födda	20	26	22
Eftergymnasial utbildning	44	38	42
Gymnasial utbildning 3 år	14	22	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	23	18	21
Högst grundskola/motsvarande	19	22	20
65 år -	45	32	40
45-64 år	24	23	24
25-44 år	19	29	23
20-24 år	4	7	5
13-19 år	7	9	8
Med funktionsnedsättning*	68	32	7

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6B.**Inrikes och utrikes födda cirkeldeltagare 2018. Andel (procent).**

	INRIKES	UTRIKES	TOTALT
Antal (N)	595 744	172 795	768 539
Kvinnor	64	56	62
Män	36	44	38
Eftergymnasial utbildning	44	35	42
Gymnasial utbildning 3 år	18	13	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	22	19	21
Högst grundskola/motsvarande	16	33	20
65 år -	46	18	40
45-64 år	22	28	24
25-44 år	19	37	23
20-24 år	5	7	5
13-19 år	7	10	8
Med funktionsnedsättning*	-	-	7

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6C.

Cirkeldeltagare med olika utbildningsbakgrund 2018. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Antal (N)	301 853	119 245	151 961	141 853	714 912
Kvinnor	66	51	68	59	63
Män	34	49	32	41	37
Inrikes födda	82	83	81	65	79
Utrikes födda	18	17	19	35	21
65 år–	38	26	59	50	43
45–64 år	28	22	31	15	25
25–44 år	30	35	10	15	24
20–24 år	3	17	1	5	5
13–19 år	0	0	0	15	3
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	7

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 6D.

Cirkeldeltagare i olika åldrar 2018. Andel (procent).

	13–19 ÅR	20–24 ÅR	25–44 ÅR	45–64 ÅR	65 ÅR–	TOTALT
Antal (N)	60 518	40 985	176 851	181 752	308 261	768 367
Kvinnor	57	50	53	64	70	62
Män	43	50	47	36	30	38
Inrikes födda	71	69	64	74	90	78
Utrikes födda	29	31	36	26	10	22
Eftergymnasial utbildning	0	26	54	48	37	42
Gymnasial utbildning 3 år	0	53	24	15	10	17
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	4	9	26	29	21
Högst grundskola/motsvarande	100	17	13	12	23	20
Med funktionsnedsättning*	-	-	-	-	-	7

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL S 7.**Kategorier av cirkeldeltagare vid olika studieförbund 2018. Största och minsta andel samt median (procent).**

	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	45	68	60
Män	32	55	40
Inrikes födda	14	92	81
Utrikes födda	8	86	19
Eftergymnasial utbildning	22	70	45
Gymnasial utbildning 3 år	12	23	16
Gymnasial utbildning, ej 3 år	8	28	17
Högst grundskola/motsvarande	7	51	18
65 år -	2	57	31
45-64 år	19	30	24
25-44 år	15	38	30
20-24 år	2	11	7
13-19 år	3	28	7
Med funktionsnedsättning	-	-	-

TABELL F 1.

Folkhögskolornas verksamhet med statlig finansiering 2016–2018, samt fördelat bidrag.

	ANTAL DELTAGAR- VECKOR (N)	ANTAL FOLKHÖG- SKOLOR (N)	ANTAL DELTAGARE (N)	KVINNOR (PROCENT)	MÄN (PROCENT)
GENERELLT STATSBIDRAG					
2018 (2 283 296 000 kr)					
Allmän kurs	522 299	155	21 322	54	46
Särskild kurs	575 639	154	35 455	66	34
Kort kurs	53 189	125	54 277	61	39
Kulturprogram*	4 738	79	176 786	54	46
2017 (1 889 595 000 kr)					
Allmän kurs	468 301	154	18 936	54	46
Särskild kurs	511 948	152	29 935	65	35
Kort kurs	53 964	122	54 277	60	40
Kulturprogram*	4 960	79	234 101	54	46
2016 (1 869 492 300 kr)					
Allmän kurs	453 620	154	18 477	54	46
Särskild kurs	489 612	150	28 541	65	35
Kort kurs	52 602	121	54 006	60	40
Kulturprogram*	4 662	74	209 134	55	45
RIKTADE STATSBIDRAG					
2018					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (106 007 000 kr)	67 770	94	3 862	51	49
Etableringskurs (302 408 000 kr)	159 935	109	5 405	54	46
Bristyrkeskurs (50 636 600 kr)	25 349	27	666	64	36
Svenska från dag ett (46 061 700 kr)**	24 243	76	1 724	39	61
Bidrag för att stärka folkbildningens demokratiarbete (3 610 000 kr)***	-	-	-	-	-
2017					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (87 400 000 kr)	53 029	95	3 273	48	52
Etableringskurs (275 628 000 kr)	134 298	110	4 804	46	54
Bristyrkeskurs (25 636 000 kr)	10 379	14	325	67	33
Svenska från dag ett (42 502 300 kr)**	31 099	85	2 559	34	66
2016					
Studiemotiverande folkhögskolekurs (69 090 000 kr)	41 049	95	2 812	42	58
Etableringskurs (173 800 000 kr)	82 853	102	3 126	45	55
Bristyrkeskurs (4 088 500 kr)	618	2	39	59	41
Svenska från dag ett (37 917 690 kr)**	21 023	67	2 359	34	66

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

** Fördelat bidrag till Svenska från dag ett avser lång och kort kurs. Övriga uppgifter om verksamheten i Svenska från dag ett avser lång kurs.

*** Bidraget delades mellan studieförbund och folkhögskolor.

TABELL F 2A.**Deltagare i allmän och särskild kurs och i kort kurs 2016–2018. Andel (procent).**

	2018	2017	2016
Allmän kurs			
Antal (N)	21 322	19 003	18 553
Kvinnor	54	54	54
Män	46	46	46
Inrikes födda	54	59	62
Utrikes födda	46	41	38
Eftergymnasial utbildning	10	9	10
Gymnasial utbildning 3 år	19	27	31
Gymnasial utbildning, ej 3 år	16	15	15
Högst grundskola/motsvarande	55	49	44
65 år -	2	2	2
45–64 år	7	7	6
25–44 år	39	38	38
20–24 år	43	45	46
18–19 år	8	8	8
Med funktionsnedsättning*	28	33	34
Särskild kurs			
Antal (N)	35 455	29 970	28 576
Kvinnor	66	65	65
Män	34	35	35
Inrikes födda	83	85	86
Utrikes födda	17	15	14
Eftergymnasial utbildning	39	41	44
Gymnasial utbildning 3 år	38	41	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	10	10	9
Högst grundskola/motsvarande	13	8	9
65 år–	13	12	11
45–64 år	19	17	16
25–44 år	39	38	36
20–24 år	25	28	32
18–19 år	4	4	6
Med funktionsnedsättning*	9	13	13
Kort kurs			
Antal (N)	54 277	54 511	54 006
Kvinnor	61	59	58
Män	39	41	42
Inrikes födda	89	89	89
Utrikes födda	11	11	11
Eftergymnasial utbildning	46	46	44
Gymnasial utbildning 3 år	22	21	21
Gymnasial utbildning, ej 3 år	18	19	20
Högst grundskola/motsvarande	14	14	15
65 år–	24	24	25
45–64 år	32	31	32
25–44 år	26	25	25
20–24 år	6	6	6
18–19 år	3	3	3
<=17 år	9	10	9

* 2018 avser unika personer. 2016–2017 avser grupprapporterade deltagare.

TABELL F 2B.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolkurs, Etableringskurs, Bristyrkeskurs och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent). (Fortsätter på nästa sida)

	2018	2017	2016
Studiemotiverande folkhögskolkurs			
Antal (N)	3 862	3 273	2 812
Kvinnor	51	48	42
Män	49	52	58
Inrikes födda	34	47	57
Utrikes födda	66	53	43
Eftergymnasial utbildning	8	8	6
Gymnasial utbildning 3 år	13	16	21
Gymnasial utbildning, ej 3 år	14	17	16
Högst grundskola/motsvarande	65	59	57
65 år–	0	0	0
45–64 år	21	15	8
25–44 år	41	35	26
20–24 år	30	39	54
16–19 år	8	11	12
Med funktionsnedsättning*	4		
Etableringskurs			
Antal (N)	5 405	4 817	3 136
Kvinnor	54	47	45
Män	46	53	55
Eftergymnasial utbildning	14	18	20
Gymnasial utbildning 3 år	3	4	6
Gymnasial utbildning, ej 3 år	14	16	14
Högst grundskola/motsvarande	69	62	60
65 år–			
45–64 år	30	26	25
25–44 år	57	57	57
20–24 år	13	16	17
16–19 år		2	2
Med funktionsnedsättning*	1		

TABELL F 2B.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolkurs, Etableringskurs, Bristyrkeskurs och Svenska från dag ett 2016–2018. Andel (procent). (Fortsättning från föregående sida)

	2018	2017	2016
Bristyrkeskurs			
Antal (N)	666	325	39
Kvinnor	64	67	59
Män	36	33	41
Inrikes födda	25	38	51
Utrikes födda	75	62	49
Eftergymnasial utbildning	38	32	20
Gymnasial utbildning 3 år	21	24	36
Gymnasial utbildning, ej 3 år	23	24	23
Högst grundskola/motsvarande	18	20	21
65 år–			
45–64 år	46	50	44
25–44 år	51	48	46
20–24 år	3	2	10
18–19 år			
Med funktionsnedsättning*	0		
Svenska från dag ett (lång kurs)			
Antal (N)	1 724	2 559	2 359
Kvinnor	39	34	33
Män	61	66	67
Eftergymnasial utbildning**	4	4	3
Gymnasial utbildning 3 år**	1	1	1
Gymnasial utbildning, ej 3 år**	8	1	0
Högst grundskola/motsvarande**	49	35	18
Okänd	39	58	77
65 år–	1	1	0
45–64 år	14	14	11
25–44 år	61	61	59
20–24 år	20	21	21
18–19 år	4	3	9
Med funktionsnedsättning*	1		

* Preliminära uppgifter.

** Utbildningsnivå utifrån skolornas bedömning.

TABELL F 3A.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i olika kommuntyper 2018. Andel (procent) per kommuntyp.*

	STOR- STAD	PEND- LINGSKOM- MUN NÄRA STORSTAD	STÖRRE STAD	PEND- LINGSKOM- MUN NÄRA STÖRRE STAD	MINDRE STAD/ TÅTORT	PEND- LINGSKOM- MUN NÄRA MINDRE STAD/ TÅTORT	LANDS- BYGDS- KOMMUN	TOTALT
Allmän kurs								
Kvinnor	61	55	55	49	49	53	49	54
Män	39	45	45	51	51	47	51	46
Inrikes född	47	50	56	59	57	57	53	54
Utrikes född	53	50	44	41	43	43	47	46
Eftergymnasial utbildning	11	13	6	8	11	12	6	10
Gymnasial utbildning 3 år	19	22	19	20	18	19	20	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	15	14	15	15	17	15	16
Högst grundskola/motsvarande	51	50	61	57	56	52	59	55
65 år–	2	3	1	3	3	5	1	2
45–64 år	8	6	7	6	8	8	8	7
25–44 år	47	40	37	34	40	36	37	39
20–24 år	37	43	46	47	41	42	44	44
18–19 år	6	8	9	10	8	9	10	8
Funktionsnedsättning	25	20	26	29	31	31	33	28
Särskild kurs								
Kvinnor	67	65	63	65	66	68	66	66
Män	33	35	37	35	34	32	34	34
Inrikes född	78	83	78	85	85	83	86	83
Utrikes född	22	17	22	15	15	17	14	17
Eftergymnasial utbildning	54	41	33	37	40	36	34	39
Gymnasial utbildning 3 år	28	40	41	40	36	38	41	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	8	8	10	10	12	12	12	10
Högst grundskola/motsvarande	10	11	16	13	12	14	13	13
65 år–	15	9	9	10	20	17	9	13
45–64 år	20	15	17	20	19	17	21	19
25–44 år	43	43	38	41	35	32	44	39
20–24 år	19	29	30	25	23	29	23	25
18–19 år	3	4	6	4	3	5	3	4
Funktionsnedsättning	7	8	9	8	13	9	8	9

* Kommungruppsindelningen bygger på SKL:s kommungruppsindelning från 2017, med förändringen att kommungrupperna "Pendlingskommun nära större stad" och "Långpendlingskommun nära större stad" slagits ihop till "Pendlingskommun nära större stad" samt att kommungrupperna "Landsbygdskommun" och "Landsbygdskommun med besöksnäring" slagits samman till "Landsbygdskommun".

TABELL F 3B.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i relation till befolkningen i olika kommuntyper 2018. Antal och andel (procent).

	BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE (N)	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS	
		DELTAGARE (N)	ANDEL (%) DELTAGARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE	DELTAGARE (N)	ANDEL (%) DELTAGARE AV BEFOLKNING 18 ÅR OCH ÄLDRE
Storstad	1 519 793	4 355	0,29	5 132	0,34
Pendlingskommun nära storstad	1 476 198	2 771	0,19	5 409	0,37
Större stad	1 947 104	3 660	0,19	5 344	0,27
Pendlingskommun nära större stad	1 186 955	3 745	0,32	6 379	0,54
Mindre stad/tätort	1 058 803	2 946	0,28	6 159	0,58
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	489 731	1 935	0,4	3 362	0,69
Landsbygdskommun	533 889	2 264	0,42	5 002	0,94

TABELL F 4A.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs vid filial 2018. Jämförelse med deltagare vid huvudskola. Andel (procent).*

	FILIAL	HUVUDSKOLA
Allmän kurs 43 skolor		
Kvinnor	57	54
Män	43	46
Inrikes födda	43	54
Utrikes födda	57	46
Eftergymnasial utbildning	1	2
Gymnasial utbildning 3 år	2	5
Gymnasial utbildning, ej 3 år	41	52
Högst grundskola/motsvarande	56	41
61 år–	6	4
46–60 år	9	6
30–45 år	25	20
25–29 år	17	19
18–24 år	43	51
Med funktionsnedsättning	-	-
Särskild kurs 55 skolor		
Kvinnor	68	65
Män	32	35
Inrikes födda	83	88
Utrikes födda	17	12
Eftergymnasial utbildning	20	20
Gymnasial utbildning 3 år	46	49
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	21
Högst grundskola/motsvarande	15	10
61 år–	12	15
46–60 år	19	16
30–45 år	27	25
25–29 år	16	16
18–24 år	26	28
Med funktionsnedsättning	-	-

* I urvalet ingår de folkhögskolor som har filialer i annan kommun än skolans hemkommun. Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 4B.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs i kurser med internatdeltagare 2018. Jämförelse med kurser med deltagare som ej bor på internat. Andel (procent).*

	INTERNAT	EJ INTERNAT
Allmän kurs 91 skolor		
Deltagare	31	69
Kvinnor	45	58
Män	55	42
Inrikes födda	67	46
Utrikes födda	33	54
Eftergymnasial utbildning	2	1
Gymnasial utbildning 3 år	3	6
Gymnasial utbildning, ej 3 år	47	60
Högst grundskola/motsvarande	48	34
61 år–	0	4
46–60 år	2	8
30–45 år	13	27
25–29 år	19	19
18–24 år	65	43
Med funktionsnedsättning	-	-
Särskild kurs 98 skolor		
Deltagare	25	75
Kvinnor	58	68
Män	42	32
Inrikes födda	89	87
Utrikes födda	11	14
Eftergymnasial utbildning	25	14
Gymnasial utbildning 3 år	42	61
Gymnasial utbildning, ej 3 år	21	20
Högst grundskola/motsvarande	13	6
61 år–	3	22
46–60 år	7	18
30–45 år	17	27
25–29 år	20	15
18–24 år	53	19
Med funktionsnedsättning	-	-

* Grupprapporterade deltagare (ej unika personer).

TABELL F 4C.

Deltagare i allmän kurs och särskild kurs som läser på distans 2018. Jämförelse med deltagare som ej läser på distans. Andel (procent).*

	DISTANS	EJ DISTANS
Allmän kurs		
Kvinnor	65	53
Män	35	47
Inrikes födda	70	52
Utrikes födda	30	48
Eftergymnasial utbildning	15	9
Gymnasial utbildning 3 år	18	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	19	16
Högst grundskola/motsvarande	48	56
65 år -	0	2
45-64 år	9	8
25-44 år	52	40
20-24 år	29	43
18-19 år	10	7
Med funktionsnedsättning	25	31
Särskild kurs		
Kvinnor	69	64
Män	31	36
Inrikes födda	82	84
Utrikes födda	18	16
Eftergymnasial utbildning	54	31
Gymnasial utbildning 3 år	28	43
Gymnasial utbildning, ej 3 år	11	10
Högst grundskola/motsvarande	7	16
65 år-	9	18
45-64 år	30	13
25-44 år	50	32
20-24 år	10	32
18-19 år	1	5
Med funktionsnedsättning	3	14

* Ett mindre antal deltagare kan ha läst både på distans och i annan form under 2018.

TABELL F 5A.

Kursinriktningar allmän och särskild kurs 2018. Antal och andel (procent).*

KURSINRIKTNINGSTYP	ALLMÄN KURS			SÄRSKILDA KURSER		
	ANTAL DELTAGAR-VECKOR(N)	ANTAL DELTAGARE (N)	ANDEL DELTAGARE (%)	ANTAL DELTAGAR-VECKOR(N)	ANTAL DELTAGARE (N)	ANDEL DELTAGARE (%)
LÅNGA KURSER 2018						
Allmän, bred ämnesinriktning	494 836	27 440	93,89	29 159	2 695	5,83
Beteendekunskap, humaniora	2 196	139	0,48	35 811	2 571	5,56
Religion och livsåskådningsfrågor				44 085	4 231	9,15
Historia				3 440	528	1,14
Samhällsvetenskap	1 397	83	0,28	12 823	1 401	3
Fritidsledarutbildning	150	9	0,03	28 626	1 570	3,39
Cirkelledarutbildning				168	11	0,02
Annan ledarutbildning inkl organisation	2 233	112	0,38	23 917	2 586	5,59
Litteratur	334	17	0,06	9 108	679	1,47
Estetiska ämnen				34 269	2 355	5,09
Musik	246	15	0,05	78 795	5 700	12,32
Scenisk konst (dans, film och teater)				34 100	1 951	4,22
Slöjd och konsthantverk	502	28	0,10	25 129	1 785	3,86
Bild, form och målar Konst	388	21	0,07	48 355	3 392	7,33
Kyrkomusiker/kantor				3 757	282	0,61
Ekonomi				764	90	0,19
Administration				5 511	304	0,66
Företagsekonomi, handel och kontor				1 464	144	0,31
Matematik, naturvetenskap	3 513	183	0,63	5 110	494	1,07
Matematik	194	36	0,12	735	96	0,21
Biologi, inkl ekologi				3 122	299	0,65
Miljövärd				6 463	837	1,81
Medicin, hälsa och sjukvård	472	24	0,08	22 198	1 363	2,95
Friskvård	565	29	0,10	20 320	1 705	3,69
Fackliga frågor				2 716	550	1,19
Arbetsliv, övrigt				1 164	59	0,13
Informationsverksamhet & mediautbildning				20 944	1 299	2,81
EG/EU frågor				1 762	219	0,47
Internationella frågor	463	24	0,08	3 196	328	0,71
Föreningskunskap				1 059	183	0,40
Socialpolitik				2 458	162	0,35
Språk	109	31	0,11	10 955	1 210	2,62
Svenska	7 642	561	1,92	8 966	1 141	2,47
Engelska	283	49	0,17	2 317	294	0,64
Tyska				720	37	0,08
Tecken- och dövblindtolkutbildning				5 248	269	0,58
Skrivtolkutbildning				900	47	0,10
Sfi/svenska för invandrare	1 533	134	0,46	886	54	0,12
Kontakttolkutbildning				2 720	312	0,67
Teknik				4 857	287	0,62
Dator teknik				4 498	504	1,09
Transport, trafik	402	26	0,09	486	90	0,19
Idrott	1 107	59	0,20	3 495	204	0,44
Hushålls-, textil-, konsument- och varukunskap	278	18	0,06	2 437	122	0,26
Övrigt	3 456	188	0,64	16 067	1 823	3,94
SUMMA	522 299	29 226	100,00	575 080	46 263	100,00

* Ett antal deltagare har läst mer än en kursinriktning under 2018.

TABELL F 5B.

Deltagare i särskild kurs med estetisk inriktning 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

	ESTETISKA KURS- INRIKT- NINGAR	VARAV MUSIK	VARAV SCENISK KONST (DANS, FILM OCH TEATER)	VARAV SLÖJD OCH KONST- HANTVERK	VARAV BILD, FORM OCH MÅLARKONST	VARAV ÖVRIGA ESTETISKA ÄMNEN	ÖVRIGA INRIKT- NINGAR
Antal (N)	11 716	4 452	1 568	1 380	2 514	1 802	23 739
Kvinnor	66	51	64	79	79	76	66
Män	34	49	36	21	21	24	34
Inrikes födda	90	91	89	90	91	87	79
Utrikes födda	10	9	11	10	9	13	21
Eftergymnasial utbildning	39	34	27	49	44	46	39
Gymnasial utbildning 3 år	42	47	56	30	37	34	35
Gymnasial utbildning, ej 3 år	7	6	4	11	9	7	13
Högst grundskola/ motsvarande	12	13	13	10	10	13	13
65 år–	10	9	2	16	13	9	15
45–64 år	17	15	4	29	20	19	19
25–44 år	31	24	32	36	33	38	43
20–24 år	36	43	53	17	29	29	20
18–19 år	6	9	9	2	4	5	3
Med funktionsnedsättning	10	9	12	10	13	8	9

TABELL F 5C.

Deltagare i yrkesutbildning, särskild kurs 2018. Jämförelse med övriga inriktningar. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING KORTARE ÄN TVÅ ÅR	EFTERGYMNASIAL YRKESINRIKTAD UTBILDNING MINST TVÅ ÅR	ÖVRIGA INRIKTNINGAR
Antal (N)	3 148	2 863	29 444
Kvinnor	63	57	67
Män	37	43	33
Inrikes född	80	83	83
Utrikes född	20	17	17
Eftergymnasial utbildning	30	20	42
Gymnasial utbildning 3 år	53	64	33
Gymnasial utbildning, ej 3 år	9	9	11
Högst grundskola/motsvarande	8	7	14
65 år –	0	0	16
45–64 år	17	10	20
25–44 år	54	61	36
20–24 år	26	28	25
18–19 år	3	1	4
Med funktionsnedsättning	9	13	9

TABELL F 6A.

Kvinnliga och manliga deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	KVINNOR	MÄN	TOTALT	KVINNOR	MÄN	TOTALT
Antal (N)	11 419	9 903	21 322	23 307	12 148	35 455
Inrikes födda	50	58	54	85	79	83
Utrikes födda	50	42	46	15	21	17
Eftergymnasial utbildning	12	8	10	43	32	39
Gymnasial utbildning 3 år	18	21	19	35	43	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	16	15	16	11	10	10
Högst grundskola/ motsvarande	54	56	55	11	15	13
65 år –	3	1	2	15	9	13
45–64 år	9	5	7	21	14	19
25–44 år	44	34	39	38	43	39
20–24 år	36	51	43	22	30	25
18–19 år	8	9	9	4	4	4
Med funktionsnedsättning	27	29	28	8	11	9

TABELL F 6B.

Inrikes och utrikes födda deltagare i allmän och särskild kurs 2018. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT
Antal (N)	10 859	9 293	20 152	28 440	5 943	34 383
Kvinnor	51	59	55	67	59	66
Män	49	41	45	33	41	34
Eftergymnasial utbildning	4	17	10	39	40	39
Gymnasial utbildning 3 år	25	12	19	41	23	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	14	18	16	9	14	10
Högst grundskola/ motsvarande	57	53	55	11	23	13
65 år –	4	1	3	15	7	13
45–64 år	3	13	8	18	23	19
25–44 år	32	49	40	37	52	39
20–24 år	51	32	42	27	15	25
18–19 år	11	5	8	4	3	4
Med funktionsnedsättning	40	15	29	10	7	9

TABELL F 6C.

Deltagare i allmän och särskild kurs med olika utbildningsbakgrund 2018. Andel (procent).

	EFTERGYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING, EJ 3 ÅR	HÖGST GRUNDSKOLA/ MOTSVARANDE	TOTALT
Allmän kurs					
Antal (N)	1 800	3 583	2 915	10 187	18 485
Kvinnor	66	52	57	55	56
Män	34	48	43	45	44
Inrikes födda	26	74	49	59	57
Utrikes födda	74	26	51	41	43
65 år–	14	2	4	1	3
45–64 år	22	4	10	6	8
25–44 år	59	40	53	36	42
20–24 år	5	54	33	44	40
18–19 år		0	0	13	7
Med funktionsnedsättning	12	28	26	33	29
Särskild kurs					
Antal (N)	13 245	12 717	3 463	4 264	33 689
Kvinnor	73	61	67	59	66
Män	27	39	33	41	34
Inrikes födda	84	90	78	70	84
Utrikes födda	16	10	22	30	16
65 år–	20	4	28	10	13
45–64 år	25	9	40	14	19
25–44 år	48	38	26	28	40
20–24 år	7	49	6	19	24
18–19 år		0	0	29	4
Med funktionsnedsättning	5	11	9	16	9

TABELL F 6D.**Deltagare i allmän och särskild kurs i olika åldrar 2018. Andel (procent).**

	18-19 ÅR	20-24 ÅR	25-44 ÅR	45-64 ÅR	65 ÅR-	TOTALT
Allmän kurs						
Antal (N)	1 804	9 091	8 355	1 556	516	21 322
Kvinnor	51	45	60	67	75	54
Män	49	55	40	33	25	46
Inrikes födda	73	65	43	19	82	54
Utrikes födda	27	35	57	81	18	46
Eftergymnasial utbildning		1	14	27	52	10
Gymnasial utbildning 3 år	1	26	18	10	11	19
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	13	20	21	24	16
Högst grundskola/ motsvarande	99	60	48	42	13	55
Med funktionsnedsättning	36	33	23	17	11	28
Särskild kurs						
Antal (N)	1 419	8 848	14 002	6 582	4 604	35 455
Kvinnor	63	59	63	75	75	66
Män	37	41	37	25	25	34
Inrikes födda	88	89	77	78	91	83
Utrikes födda	12	11	23	22	9	17
Eftergymnasial utbildning		12	47	52	59	39
Gymnasial utbildning 3 år	3	76	37	17	11	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	0	2	7	22	21	10
Högst grundskola/ motsvarande	97	10	9	9	9	13
Med funktionsnedsättning	11	14	9	6	4	9

TABELL F 7.

Kategorier av deltagare i allmän och särskild kurs vid olika folkhögskolor 2018. Största och minsta andel samt median (procent).

	ALLMÄN KURS			SÄRSKILD KURS		
	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN	MINSTA ANDEL	STÖRSTA ANDEL	MEDIAN
Kvinnor	14	99	51	25	100	67
Män	1	86	49	1	75	34
Inrikes födda	1	92	60	10	100	88
Utrikes födda	8	100	40	3	100	12
Eftergymnasial utbildning	1	50	8	2	76	37
Gymnasial utbildning 3 år	3	53	18	8	81	38
Gymnasial utbildning, ej 3 år	6	31	16	1	33	9
Högst grundskola/motsvarande	14	82	57	0	77	12
65 år–	0	95	4	0	98	8
45–64 år	0	45	5	0	62	17
25–44 år	11	78	38	1	86	40
20–24 år	1	73	46	2	69	24
18–19 år	1	30	9	0	22	3
Med funktionsnedsättning	2	100	27	0	97	8

TABELL F 8A.

Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antagits till högskola 2016–2018. Antal och andel (procent).

	HÖSTTERMINEN 2018		HÖSTTERMINEN 2017		HÖSTTERMINEN 2016	
	ANTAL (N)	ANDEL (%)	ANTAL (N)	ANDEL (%)	ANTAL (N)	ANDEL (%)
Behöriga sökande från folkhögskola	5 474		5 455		5 585	
Antagna totalt	3 269	60	3 251	60	3 299	59
Varav antagna per urvalsgrupp						
Gymnasiebetyg/komvuxbetyg	137	4	147	5	168	5
Behörighetsintyg med studieomdöme från folkhögskola	1 627	50	1 594	49	1 569	48
Högskoleprovresultat	785	24	767	24	835	25
Urvalsgrupper som bestäms direkt av universitet/högskola	720	22	743	23	727	22

TABELL F 8B.

Deltagare i Studiemotiverande folkhögskolekurs 2016–2018, inklusive fortsatta studier och arbete. Antal och andel (procent).

	2018	2017	2016
Antal folkhögskolor	111	95	96
Antal deltagare*	3 862	3 279	2 823
Andel deltagare 24 år och yngre	38	49	66
<i>varav andel kvinnor</i>	40	41	39
<i>varav andel män</i>	60	59	61
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**</i>	36	43	37
Andel deltagare 25 år och äldre	62	51	34
<i>varav andel kvinnor</i>	57	56	49
<i>varav andel män</i>	43	44	51
<i>varav andel deltagare från respektive årskull som har studerat vidare på allmän kurs (AK) respektive särskild kurs (SK) senast december året därpå.**</i>	22	28	41
Andel utrikes födda deltagare	66	53	43
Andel deltagare som fått arbete inom 90 dagar efter avslutad kurs ***	13	12	

* Unika deltagare per år.

** Utöver dessa finns även deltagare som gått vidare till Komvux och sfi.

*** Uppgifter från Arbetsförmedlingen.

Publicerad av Folkbildningsrådet

OMSLAGSILLUSTRATION: Emma Hanquist

GRAFISK FORM: Pasadena Studio

TRYCKERI: Billes Tryckeri, 2019

ISBN: 978-91-88692-69-6

www.folkbildningsradet.se



Folkbildningsrådet
Box 38074
100 64 Stockholm
folkbildningsradet.se